

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม และสุนทรียภาพ

รองศาสตราจารย์ โรจน์ คุณเอนก

รองอธิการบดีฝ่ายการนักศึกษา

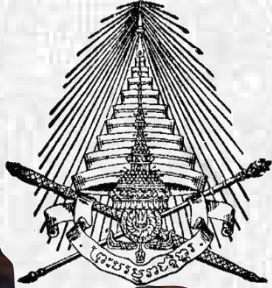
รักษาการผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสุนทรียภาพ

ปฐมบท

รู้จักแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม

“...ในประเทศไทยนี้มีของโบราณ เช่นเจดีย์สถาน
และวัตถุต่างๆ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินแลช่างผู้
ชำนาญศิลปศาสตร์ ได้สร้างไว้แต่ปางก่อนเป็นอัน
มาก ของโบราณเช่นกล่าวมา ย่อมเป็นหลักฐานใน
พงศาวดาร และเป็นเครื่องอุปกรณ์การตรวจตราหา
ความรู้โบราณคดีต่างๆ อันเจริญประโยชน์ และ
เกียรติยศของบ้านเมือง เพราะฉะนั้นบรรดาอาริยะ
ประเทศ จึงถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาล จะต้องเอาเป็น
ธุระเกื้อกูลการตรวจตรารักษาของโบราณ อันมีอยู่ใน
ประเทศของตน...”

ใช้ประโยชน์จากความทรงจำเท่านั้น

งานด้านการศึกษา ศิลปะ และ
วัฒนธรรมนั้น คือ งานสร้างสรรค์
ความเจริญทางปัญญาและจิตใจ ซึ่ง
เป็นทั้งต้นเหตุ ทั้งองค์ประกอบที่
ขาดไม่ได้ ของความเจริญด้านอื่นๆ
และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษา
และดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป

พระบรมราโชวาท พิธีพระราชทานปริญญาบัตร
มหาวิทยาลัยศิลปากร ๑๒ ตุลาคม ๒๕๑๓

ความตอนหนึ่ง ของพระราชดำรัสในพิธีเปิด
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๒๖ ธันวาคม ๒๕๐๔

“...โบราณวัตถุศิลปวัตถุและ
โบราณสถานทั้งหลายเป็นของมี
คุณค่าและจำเป็นแก่การศึกษา
ค้นคว้าในทางประวัติศาสตร์ศิลป
โบราณคดี เป็นการแสดงถึง
ความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทย ที่
มีมาแต่อดีต ควรสงวน รักษาไว้
ให้คงทนถาวรเป็นสมบัติส่วนรวม
ของชาติไว้ตลอดกาล...”

ความตอนหนึ่ง ในพระราชดำรัส วโรกาสเสด็จฯ เปิด
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๒๖ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๐๔

“... การสร้างอาคารสมัยนี้ คงจะเป็นเกียรติ
สำหรับผู้สร้างคนเดียว แต่เรื่องโบราณสถาน
นั้นเป็นเกียรติของชาติ *อิฐเก่าๆ แผ่นเดียวก็
มีค่า ควรจะช่วยกันรักษาไว้ ถ้าเราขาดสุโขทัย
อยุธยา และกรุงเทพฯ แล้ว ประเทศไทยก็ไม่
มีความหมาย* ไม่ควรเอาของใหม่ไปปนกับ
ของเก่า ควรจะรักษาของเก่าไว้ เพราะเป็น
เรื่องเกี่ยวกับจิตใจของพลเมือง และสิ่ง
เหล่านี้เป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษ
จึงควรรักษาไว้”

“...การล้มล้างของเก่า เพื่อสร้างชิ้นใหม่นั้น อาจทำให้สิ่งดีที่มีอยู่แล้วต้องทำลายไปด้วย และ
ทำให้ความเจริญต่างๆ ต้องหยุดชะงักลง การสร้างสรรค์ควรจะสามารถทำได้ โดยวิธีการที่แยบคาย
กว่านั้น โดยรวมกันคิด แก้ไข ปรับปรุง สิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และสร้างสิ่งที่ยังขาดอยู่ให้
สมบูรณ์ขึ้นมา...”

พระบรมราโชวาท พระราชทานในพิธีรับพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๑๗

จิตวิญญาณของชาวญี่ปุ่น

“หากไม่สามารถรักษาร้านไว้ได้ ก็
จะรักษาเมืองไว้ไม่ได้ และหากไม่
สามารถรักษาร้านไว้ได้ ก็จะไม่
สามารถรักษาประเทศไว้ได้”

“อิน สุ่ม ซื่อ หยวน”

“ดื่มน้ำนึกถึงต้นน้ำ”

ธรรมชาติ และ วัฒนธรรม

ธรรมชาติ → มนุษย์ → วัฒนธรรม

- ธรรมชาติก่อให้เกิดวัฒนธรรม
- วัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นตามธรรมชาติ
- มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ
- ธรรมชาติสร้างมนุษย์ มนุษย์สร้างวัฒนธรรม

Cultura → Culture

- Culture มีรากศัพท์มาจาก Cultura ในภาษาละติน มีความหมายว่า การเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง อธิบายได้ว่ามนุษย์เป็นผู้ปลูกฝังอบรมบ่มนิสัยให้เกิดความเจริญงอกงาม
- วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคม (Social Heritage) ที่เป็นลักษณะ เฉพาะในการดำรงชีวิตของกลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกัน และได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เจริญตามยุคสมัย (สุพัตรา สุภาพ, 2528)

คำว่า วัฒนธรรม

- เกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม
- พระมหากษัตริย์ วัฒนาธราชใช้คำว่า "ภูมิธรรม"
- กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงเห็นว่า คำว่า "ภูมิธรรม" มีความหมายค่อนข้างคงที่จึงทรงแปลใหม่เป็น "วัฒนธรรม" เพื่อแสดงถึงการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงด้วย

(วิระ บำรุงรักษ, ระบบการจัดวัฒนธรรมและคุณภาพมาตรฐาน, มปป.)

วัฒน + ธรรม

- เป็นคำสมาส โดย **วัฒนธรรม** (วฒฺมณ: บาลี) หมายถึง เจริญ งอกงาม รุ่งเรือง และ ธรรม (ธรรม: สันสกฤต) ซึ่งในที่นี้หมายถึง ความดี กฎ ระเบียบ หรือข้อปฏิบัติ
- "วฒฺมณธมฺม" หมายถึง สภาพ อันเป็นความเจริญงอกงาม หรือลักษณะที่แสดง ความเจริญงอกงาม
- วัฒนธรรม หมายถึง ความเป็นระเบียบ ความมีวินัย ที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ความรุ่งเรือง

มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม (INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE)

วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ ไม่สามารถมองเห็น หรือจับต้องได้ อาทิ การแสดงออกในด้านความคิด ประเพณี ขนบ ธรรมเนียม แบบแผนของ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา เป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มของตนว่า เป็นสิ่งที่ดีงาม เหมาะสม เช่น ศาสนา ความเชื่อ ความสนใจ ทัศนคติ ความรู้ และความสามารถ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดวัฒนธรรมที่เป็น รูปธรรม และสามารถพัฒนาเป็น อารยธรรม (Civilization) ได้

Intangible
not
Untouchable

มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้
ไม่ใช่
มรดกทางวัฒนธรรมที่แตะต้องไม่ได้

Intangible Cultural Heritage Tangible Cultural Heritage Natural Heritage

มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้
ย่อมมีความเกี่ยวพันอย่างยิ่งกับ
มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม และ
มรดกทางธรรมชาติ

มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมก่อให้เกิดการรื้อฟื้น
มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมขึ้นมาใหม่

พระราชวังมัณฑะเลย์

ฝ่ายสัมพันธมิตร
ทิ้งระเบิด
พระราชวัง
มณฑลาลัย ใน
สงครามโลก
ครั้งที่ ๒

Source: <https://pantip.com/topic/30909385>

Source: <https://lifestyle.campus-star.com/knowledge/83462.html>

EIA มรดกทางวัฒนธรรม และสุนทรียภาพ

วัฒนธรรมติดตัวคน มนุษย์เป็นผู้นำพา
วัฒนธรรมติดตัวไปด้วย

วัฒนธรรม มีชีวิต ลื่นไหลไปกับคน
เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เจริญงอกงาม
ซบเซา เหี่ยวเฉา และสูญสิ้นไปได้ แต่ก็
สามารถฟื้นฟูได้ หากมีใครฟื้นฟู สืบทอด

วัฒนธรรมผูกพันกับพื้นที่อย่างไม่สามารถ
แยกจากกันได้

พระราชพิธี โสกัณฑ์ และการโกนจุก

Source: <https://www.pinterest.com/pin/715016878314562751/>

วัฒนธรรม การกินหมาก

ผู้ถ่ายภาพ: ประพันธ์ นิตคุณเกษม
ถ่ายเมื่อ: 16 กันยายน 2544
สถานที่: จังหวัดชลบุรี

วัฒนธรรมผูกพันกับเวลาและสถานที่ Time & Space

Paro tshechu

ลานป้อมปราการ
ตาสีโชซอง
เมืองหลวงทิมพู

Source:

https://www.youtube.com/watch?v=1f-_Qh0udCo

EIA มรดกทางวัฒนธรรม และสุนทรียภาพ

ในแต่ละพื้นที่จึงอุดมไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม และมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ
เมืองแก่นนครศรีธรรมราช

ตักบาตรเทโวโรหณะ
เมืองเกาอุทัยธานี

บุญผะเหวด
เมืองเการ้อยเอ็ด

Source: <https://www.77kaoded.com/news/panor-chompusri/326901>

Source: https://www.m-culture.go.th/uthaithani/ewt_news.php?nid=112&filename=index

Source: <https://sites.google.com/site/angkana47013/phakh-xisan/prapheni-buy-pha-hew-d>

EIA มรดกทางวัฒนธรรม และสุนทรียภาพ

มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

- มุขปาฐะ วรรณกรรมพื้นบ้าน และภาษา
- ศิลปะการแสดง
- แนวปฏิบัติทางสังคมพิธีกรรม ประเพณีและงานเทศกาลต่างๆ
- ความรู้และวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
- การช่างฝีมือดั้งเดิม ฝีมือช่างแนวประเพณีนิยม อาทิ การปรุงเรือน
- การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน ศิลปะการต่อสู้ ฯลฯ

Source: <https://www.facebook.com/roiroipateh/photos/pcb.771034746973244/771027800307272>

วิญญาณนิยม (Animism)

กรณีศึกษา: ปราสาทศพ นกหัสดีลิงค์

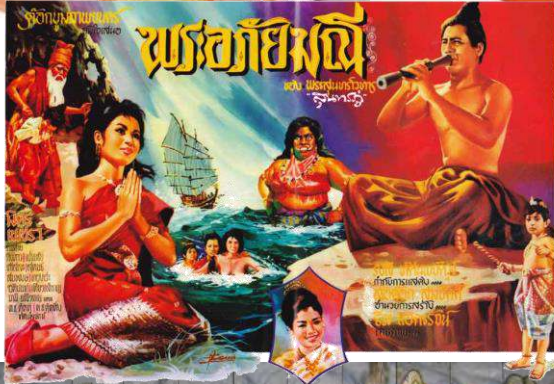

ใช้ประโยชน์เพื่อการอบรมและเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิต ที่สะท้อนผ่าน ประเพณี และศิลปะ

อาหาร

ดนตรี

ภาพยนตร์

จิตรกรรม

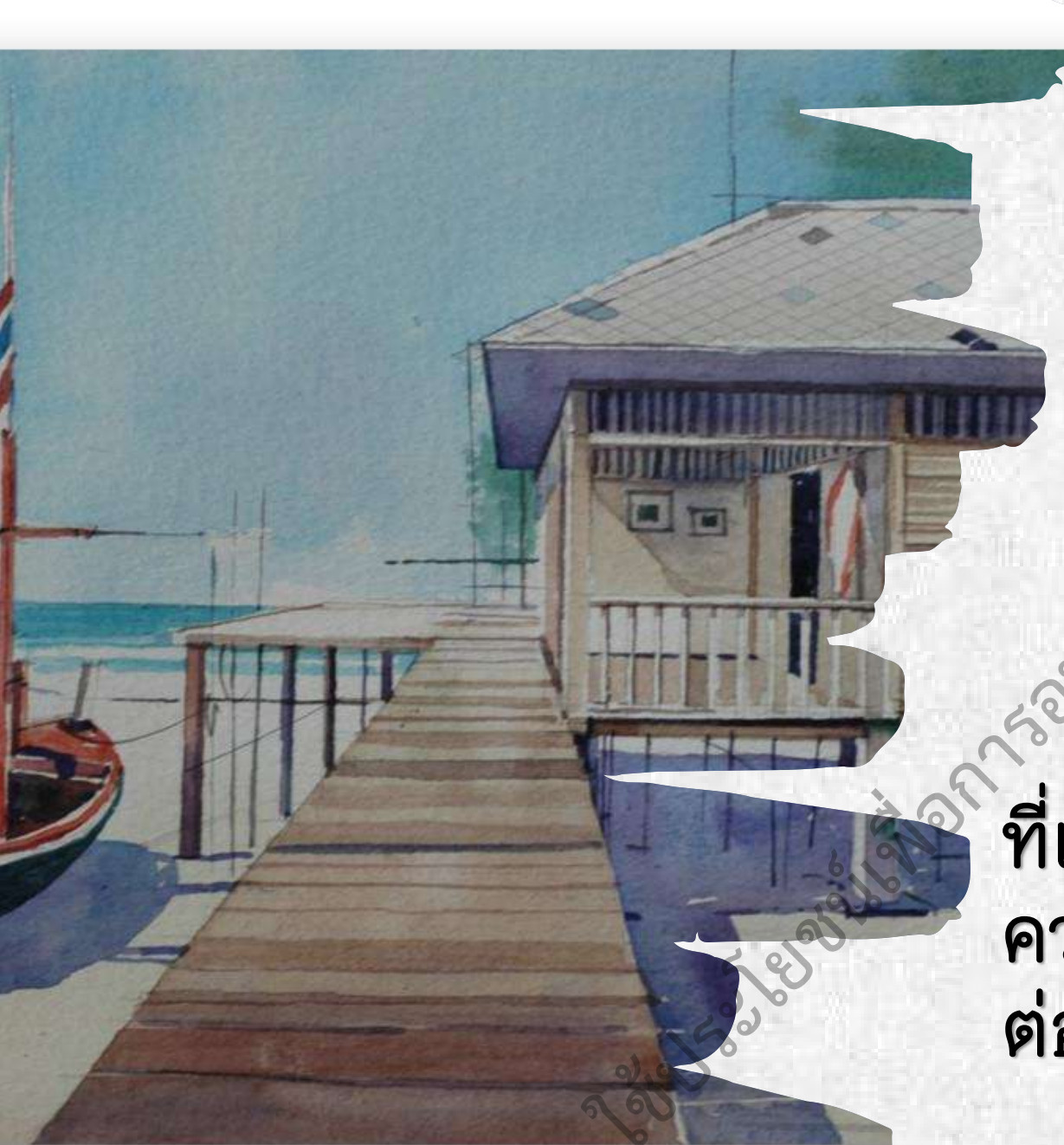
การละคร

วรรณกรรม

ประติมากรรม

สถาปัตยกรรม

สุนทรียภาพ

ความงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะ
ที่แต่ละบุคคลสามารถเข้าใจและรู้สึกได้
ความเข้าใจและรู้สึกของแต่ละบุคคลที่มี
ต่อความงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒

EIA มรดกทางวัฒนธรรม และสุนทรียภาพ

ศิลปะ และวิทยาเกี่ยวกับการก่อสร้างที่ประกอบด้วยศิลปะลักษณะ

อาคารหรือสิ่งก่อสร้าง รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสิ่งปลูกสร้าง นั้น ที่มาจากการออกแบบของมนุษย์ ด้วยศาสตร์ทางด้านศิลปะ การจัดวางที่ว่าง ทัศนศิลป์ และวิศวกรรมการก่อสร้าง เพื่อประโยชน์ใช้สอย

สถาปัตยกรรมเป็นสื่อความคิด และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมในยุคหนึ่งๆอีกด้วย

สถาปัตยกรรม (ARCHITECTURE)

มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม (TANGIBLE CULTURAL HERITAGE)

วัตถุ หรือสถานที่ที่เกิดขึ้นจากฝีมือ การประดิษฐ์คิดค้น การดัดแปลง การอยู่อาศัย หรือใช้ประโยชน์จากมนุษย์ สามารถมองเห็นและจับต้องได้ สิ่งต่างๆ ดังกล่าวอาจจะใช้เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง แล้วทิ้งร้างไป หรือใช้ประโยชน์มาจนกระทั่งปัจจุบัน

อารยธรรม

- ความสงบสุขของสังคมที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งศีลธรรม และ กฎหมาย
- ความเจริญเนื่องด้วยองค์การของสังคม เช่น การเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรม
- ความเจริญด้วยขนบธรรมเนียมอันดี

ศิลปกรรม

สิ่งที่มนุษย์ได้สร้าง หรือกำหนดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบัน ด้วยความสามารถ สติปัญญา กำลังกาย กำลังใจ และได้รับการยกย่องว่ามีคุณค่าในทางศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และเทคโนโลยี

ประเภทของศิลปกรรมตามนิยามขององค์การยูเนสโก

- อนุสรณ์สถาน (Monument)
- กลุ่มของอาคาร (Group of Buildings)
- สถานที่ หรือ แหล่ง (Site)

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

- สิ่งแวดล้อมที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่มนุษย์ได้สร้าง หรือกำหนดขึ้นทั้งในอดีต และปัจจุบัน ที่มีคุณค่าในทางศิลป วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี เทคโนโลยี และรวมถึงศิลปกรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมด้วย
- พื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม บอกเล่าเรื่องราว พัฒนาการของสังคมมนุษย์ผ่านประวัติศาสตร์ อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับ วัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่า (การให้ความหมาย) ของสังคม

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

- โบราณสถานและแหล่งศิลปกรรมอันทรงคุณค่าถูกทำลาย และทำให้เสื่อมสภาพลงอย่างมาก
- การใช้ที่ดินบริเวณรอบ ๆ แหล่งศิลปกรรมที่ไม่เหมาะสมทำให้เกิดความเสื่อมโทรม และเกิดมลทัศน์ (Visual Pollution)
- ประเทศไทยมีแหล่งศิลปกรรมอันทรงคุณค่ามากมาย บางแห่งมีคุณค่าถึงขั้นของการเป็นมรดกของชนทั้งโลก (World Heritage) ที่จะต้องช่วยกันอนุรักษ์ไว้

แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม

- แหล่งประวัติศาสตร์
- ร่องรอยคูเมืองกำแพงเมือง (ชุมชนโบราณ)
- แหล่งโบราณคดี
- โบราณสถาน
- สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และอาคารอันควรอนุรักษ์
- อุทยานประวัติศาสตร์
- ย่านเก่าและเมืองเก่า
- แหล่งศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น

แหล่งประวัติศาสตร์

แหล่งประวัติศาสตร์

- ❑ อาจไม่ปรากฏหลักฐานให้เห็น
- ❑ บริเวณที่เกิดเหตุการณ์สำคัญในอดีต
- ❑ บริเวณที่พระมหากษัตริย์ หรือ พระบรมวงศานุวงศ์ เคยเสด็จ ประพาส

ผาเสด็จพัก แก่งคอย สระบุรี

EIA มรดกทางวัฒนธรรม และสุนทรียภาพ

รองอำมาตย์โทหลวงวินิจทัศนากกรม
คุณพ่อบั้ง ตินสุลนันท

นางวินิจทัศนากกรม
คุณแม่อด ตินสุลนันท

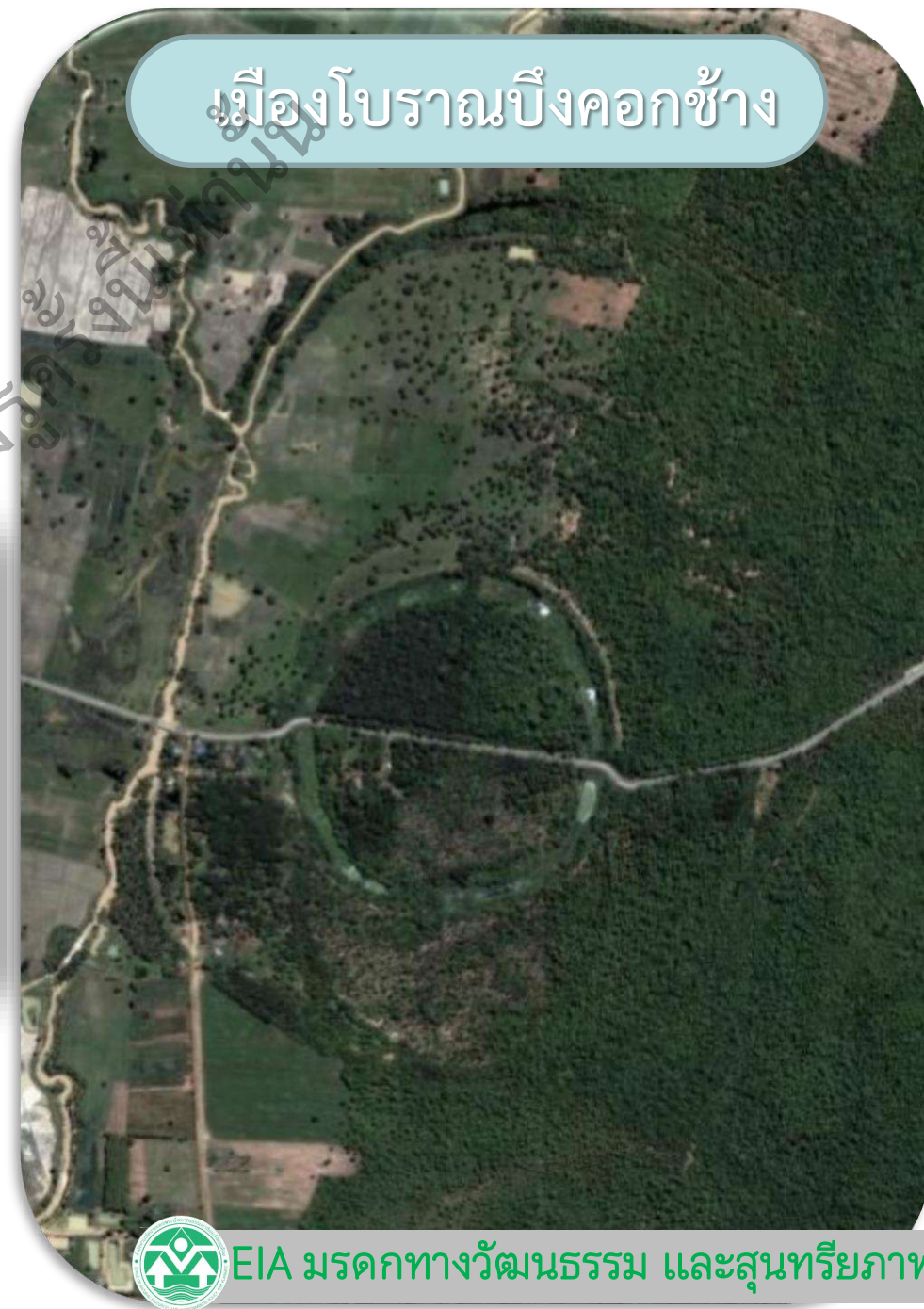
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
จังหวัดสงขลา

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
รองอำมาตย์โทขุนวินิจทัศนากกรม (บั้ง ตินสุลนันท)

EIA มรดกทางวัฒนธรรม และสุนทรียภาพ

ร่องรอยคูเมือง-กำแพงเมือง ชุมชนโบราณ

เมืองโบราณบึงคอกช้าง

EIA มรดกทางวัฒนธรรม และสุนทรียภาพ

ร่องรอยคูเมืองกำแพงเมือง

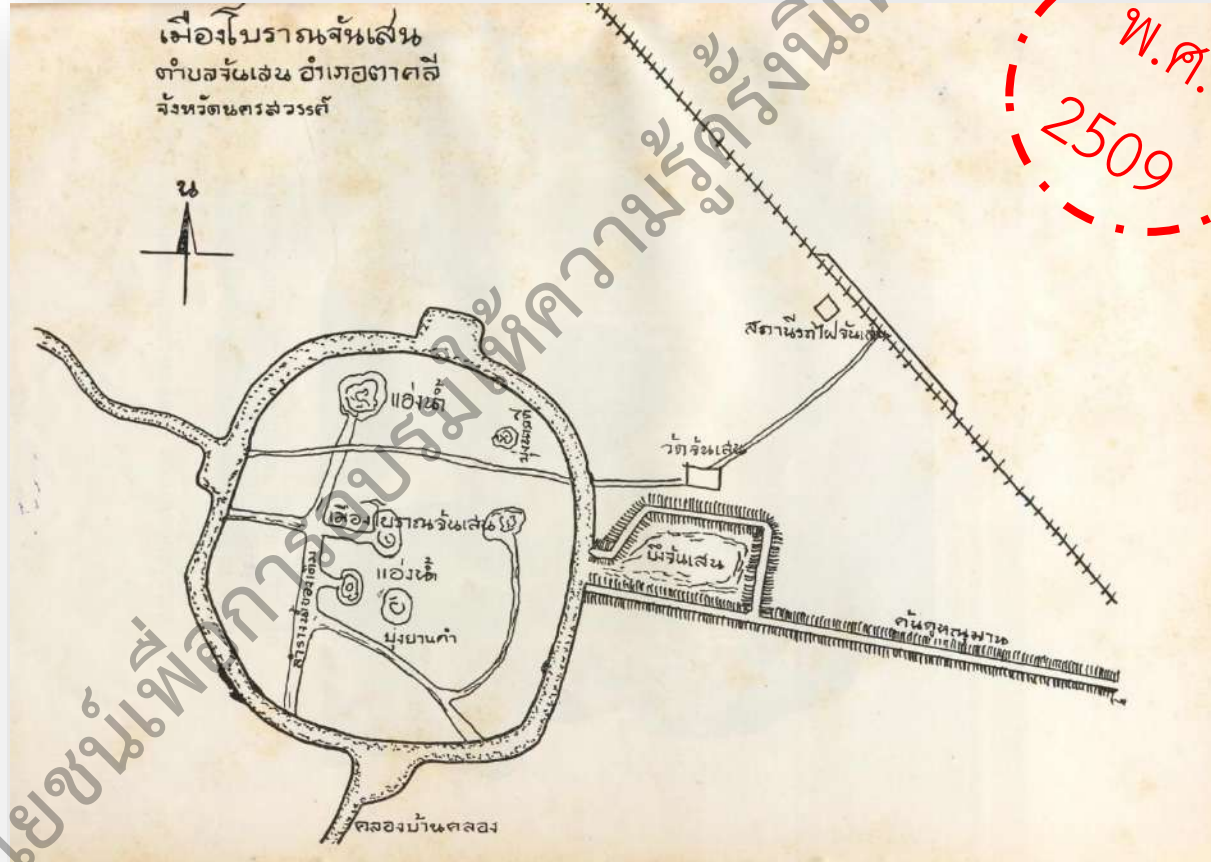
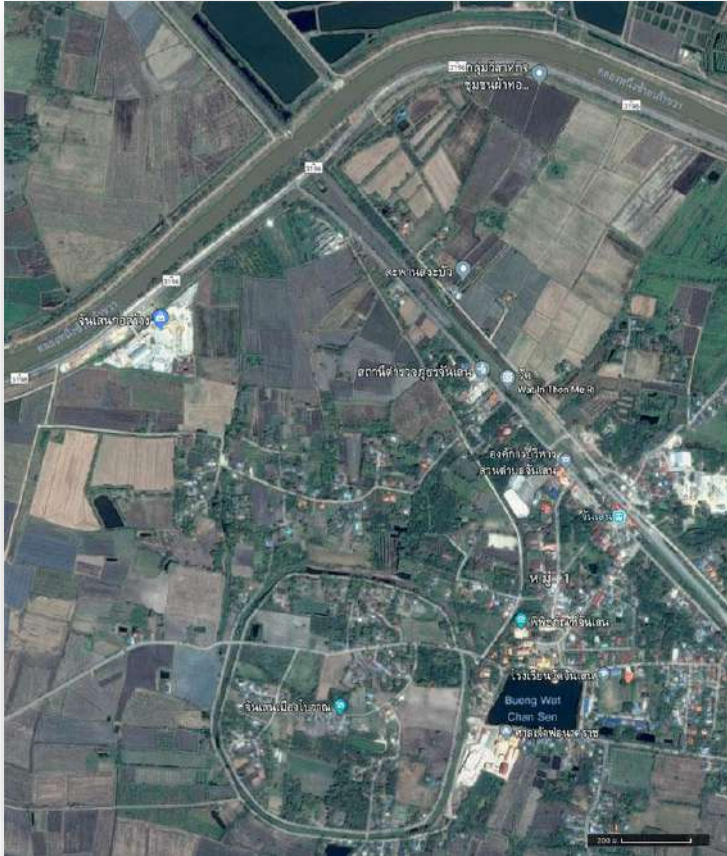
- ท่านอาจารย์นิจ หิณฐิระนันท์ อดีตอธิบดีกรมโยธาธิการ และผังเมือง เป็นบุคคลแรกที่พบ เมืองโบราณจันเสน จังหวัดนครสวรรค์ จากภาพถ่ายทางอากาศ

- สามารถมองเห็นร่องรอยเหล่านี้ได้จากภาพถ่ายทางอากาศ และภาพถ่ายดาวเทียมที่มีรายละเอียดสูง

ท่านอาจารย์ ดร. นิจ หิญชีระนันท์ กับ เมืองโบราณจันเสน

เมืองจันเสน เป็นเมืองที่มีคนอาศัยต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์
ตอนปลายจนถึงสมัยทวารวดี

รองศาสตราจารย์ ดร. ทิพา ศุภจรรยา กับการค้นหาร่องรอยคูเมืองกำแพงเมืองทั่วประเทศ

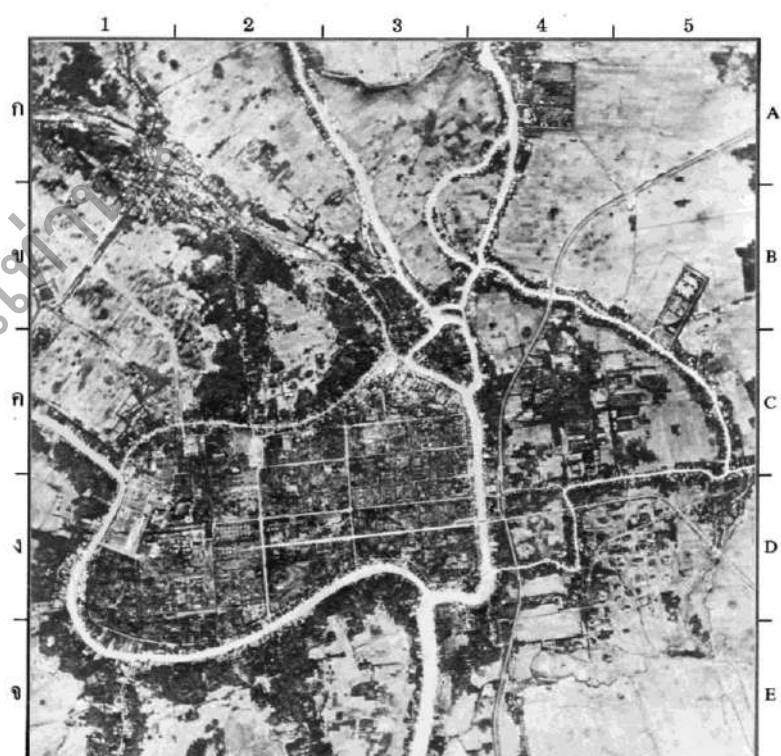
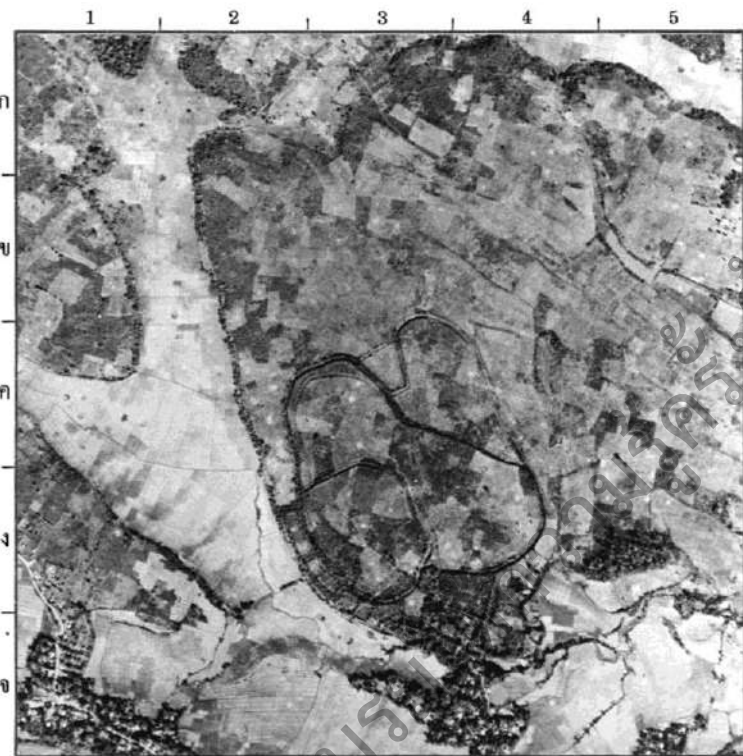
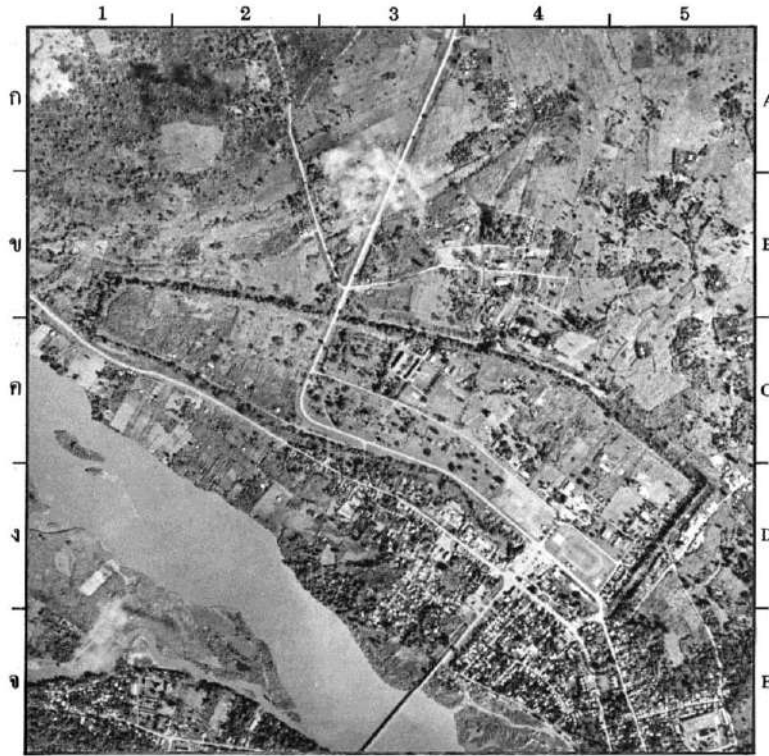

เลขที่ Map No.	12-36	รหัส Code	ชร. 588221594	0.5 กม. Km.	
ร.ก.ป. Lat.	19 31 45 " N.	แวง Long.	99 50 27 " E.	ว.ค.ป. ภาพถ่าย Photo Date	10/1/77
บ้าน	สันป่าหนาด	Ban	San Pa Nat		
ตำบล	ดอยงาม	Tambol	Doi Ngam		
อำเภอ	พาน	Amphoe	Phan		
จังหวัด	เชียงราย	Changwat	Chiang Rai		
โครงการวิจัยชุมชนโบราณจากภาพถ่ายทางอากาศ				จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

ปัจจุบันคูเมืองกำแพงเมืองอยู่ในความรับผิดชอบดูแลของกรมธนารักษ์

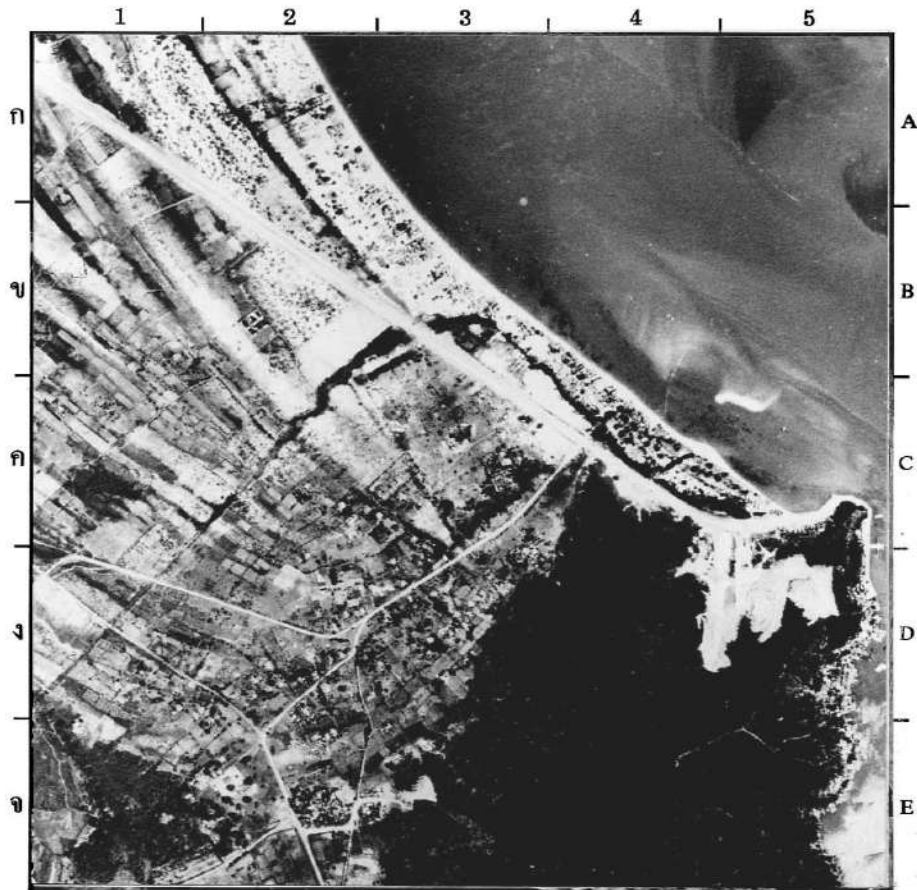

แผนที่ Map No.	4-1	รหัส Code	ทพ.555918229		กม. Km.
รัง Lat.	16 29 11 N.	ลอง Long.	99 31 26 E.	ว.ด.ป. ภาพถ่าย Photo Date	10/11/74
บ้าน	เมืองกำแพงเพชร	Ban	Kamphaeng Phet		
ตำบล	ในเมือง	Tambol	Nai Muang		
อำเภอ	เมืองกำแพงเพชร	Amphoe	Kamphaeng Phet		
จังหวัด	กำแพงเพชร	Changwat	Kamphaeng Phet		
โครงการวิจัยชุมชนโบราณจากภาพถ่ายทางอากาศ					
				จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

แผนที่ Map No.	12-3	รหัส Code	ชธ.572221868	0 0.5 กม. Km.	
รัง Lat.	19 46 38 N.	ลอง Long.	99 41 21 E.	ว.ด.ป. ภาพถ่าย Photo Date	23/1/77
บ้าน	ป่าแดง	Ban	Pa Daeng		
ตำบล	ดงมะดะ	Tambol	Dong Mada		
อำเภอ	เมืองเชียงราย	Amphoe	Chiang Rai		
จังหวัด	เชียงราย	Changwat	Chiang Rai		
โครงการวิจัยชุมชนโบราณจากภาพถ่ายทางอากาศ					
				จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

แผนที่ Map No.	31-1	รหัส Code	ชย. 669015870	0 กม. Km.	
รุ้ง Lat.	14 21 04 N.	ลอง Long.	100 34 03 E.	ว.ด.ป. ภาพถ่าย Photo Date	8/1/53
บ้าน	"กรุงศรีอยุธยา"	Ban	"Krung Si Ayutthaya"		
ตำบล		Tambol			
อำเภอ	พระนครศรีอยุธยา	Amphoe	Phra Nakhon Si Ayutthaya		
จังหวัด	พระนครศรีอยุธยา	Changwat	Phra Nakhon Si Ayutthaya		
โครงการวิจัยชุมชนโบราณจากภาพถ่ายทางอากาศ					
				จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

พบเมืองโบราณกว่า 1200 แห่งในประเทศไทย

เมืองสงขลาฝั่งหัวเขาแดง

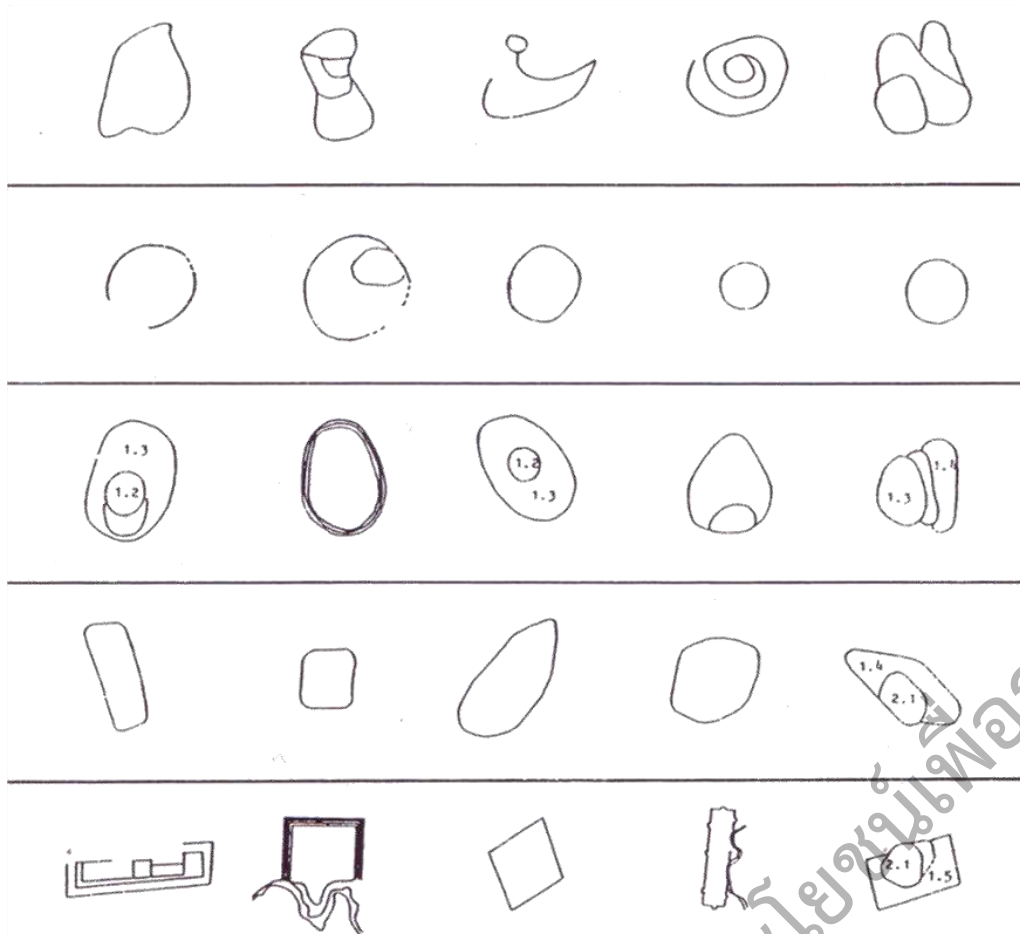
แผนที่ Map No.	55-25	รหัส Code.	สงข 673207986	0 0.5 กม. Km.
รุ้ง Lat.	7 13 21 N.	แวง Long.	100 34 08 E.	ว.ล.ป. ภาพถ่าย Photo Date
บ้าน	หัวเขาแดง	Ban	Hua Khao Daeng	11/3/74
ตำบล	หัวเขา	Tambol	Hua Khao	
อำเภอ	สิงหนคร	Amphoe	Singha Nakhon	
จังหวัด	สงขลา	Changwat	Songkhla	

โครงการวิจัยชุมชนโบราณจากภาพถ่ายทางอากาศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปแบบร่องรอยคูเมือง กำแพงเมือง ความสัมพันธ์กับอายุของเมือง

รูปแบบอิสระ: คูและคันดินเป็นแนวโค้งงอ บรรจบกันเป็นรูปอิสระ

รูปแบบวงกลม: คูและคันดินมีแนวเรียบและเป็นเส้นโค้งบรรจบกันเป็นรูปคล้ายวงกลม

รูปแบบวงรี: คูและคันดินมีแนวเรียบและเป็นเส้นโค้งบรรจบกันเป็นรูปคล้ายวงรี

รูปเหลี่ยมมน: คูและคันดินมีแนวเป็นเส้นตรงหรือใกล้เคียงเส้นตรง บรรจบกันเป็นมุมมน

รูปแบบเหลี่ยมมุม: คูและคันดินเป็นเส้นตรงบรรจบกันเป็นมุมเหลี่ยม

คูเมือง กำแพงเมือง รูปแบบอิสระ

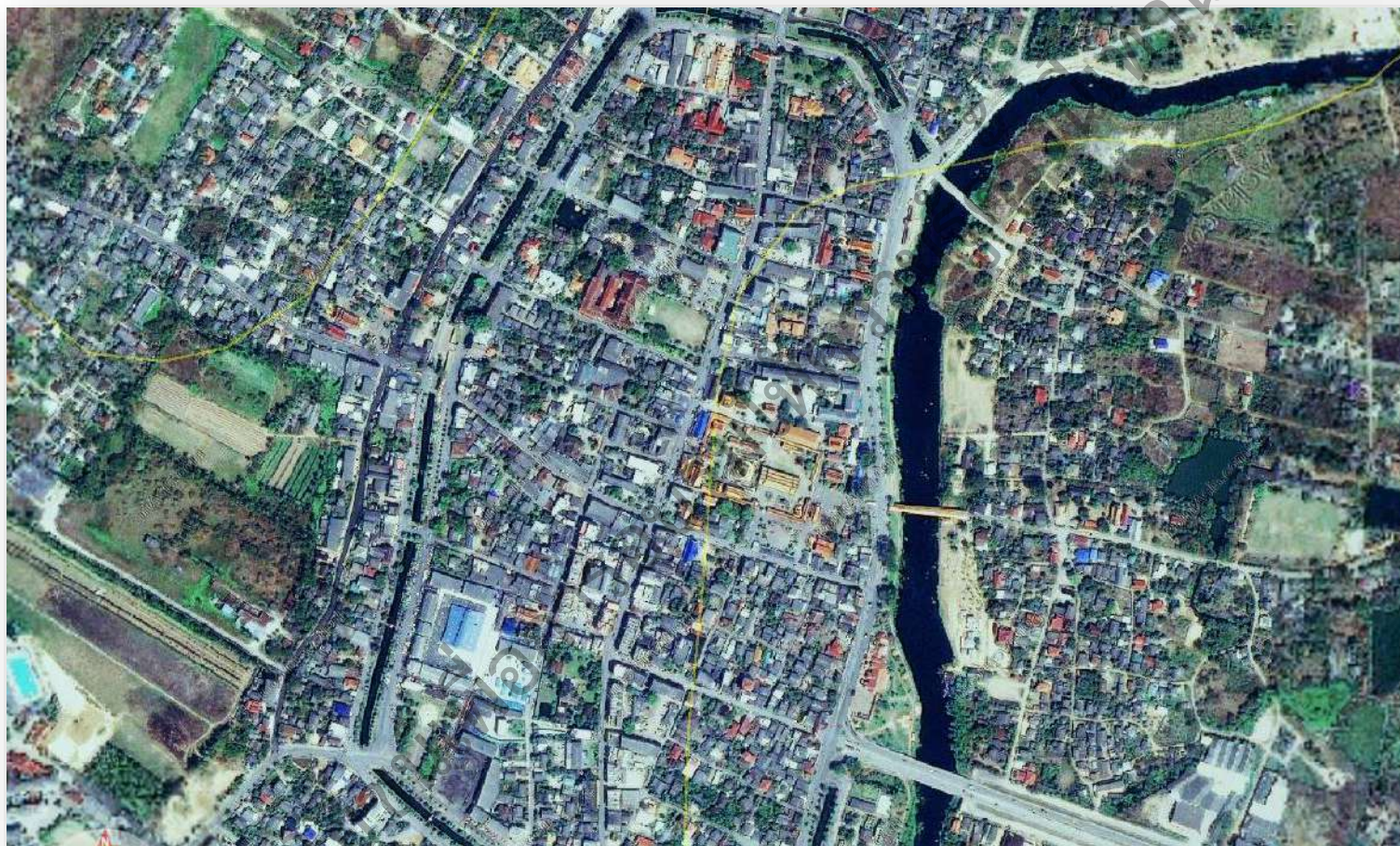
คูเมืองกำแพงเมืองรูปแบบวงกลม

ใช้ประโยชน์เพื่อการอนุรักษ์

คูเมืองกำแพงเมืองรูปวงรี

คูเมืองกำแพงเมืองเหล็กมมน

ใช้ประโยชน์

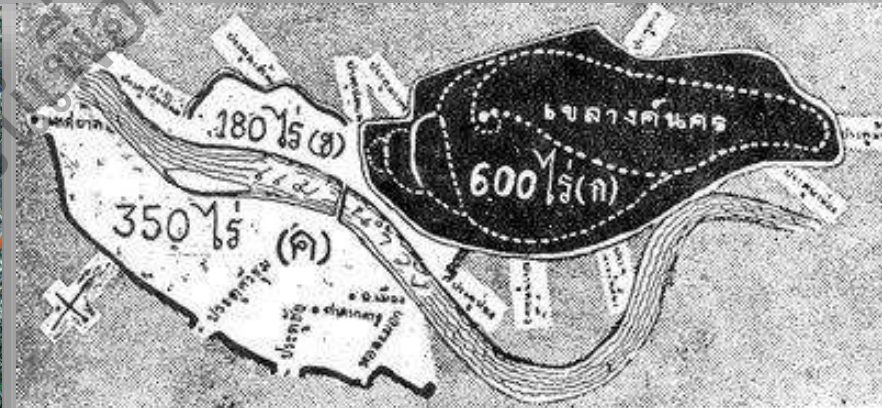
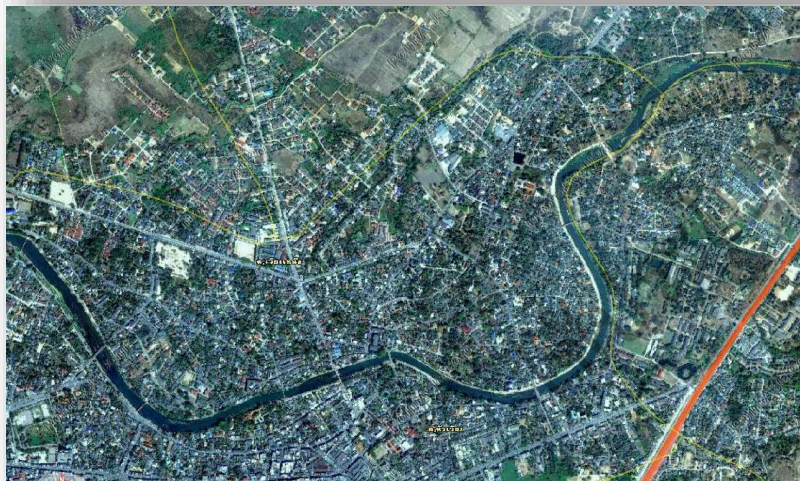
คูเมืองกำแพงเมืองรูปเหลี่ยมมุม

ใช้ประโยชน์เพื่อ

คูเมืองกำแพงเมืองที่มีผังเป็นรูปลัขั

คูเมืองกำแพงเมือง โดยเฉพาะประตูเมือง เป็นความทรงจำร่วมของผู้คน

การขุดตรวจเพื่อหาขอบเขตของกำแพงเมือง Soil Boring test

ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา

การเรียงตัวของชั้นดิน สามารถสังเกตเห็นชุดดินที่มีชั้นดินกลับหัวได้

ร่องรอยคูเมืองกำแพงเมืองของเมืองเก่า

เมืองเก่าลำพูน

เมืองเก่าแพร่

เมืองเก่าโคราช

กรุงรัตนโกสินทร์

พื้นที่ภาคกลางในอดีตเป็นทะเล
ทำให้ไม่พบร่องรอยชุมชนโบราณ
และแหล่งโบราณคดีสมัยก่อน
ประวัติศาสตร์ถึงสมัยทวารวดีและ
เขมรโบราณปรากฏอยู่เลย

เขื่อนโบราณที่เขาคอก

ภาพถ่ายทางอากาศ

วังสีทา

EIA มรดกทางวัฒนธรรม และสุนทรียภาพ

ภาพดาวเทียม Quickbird

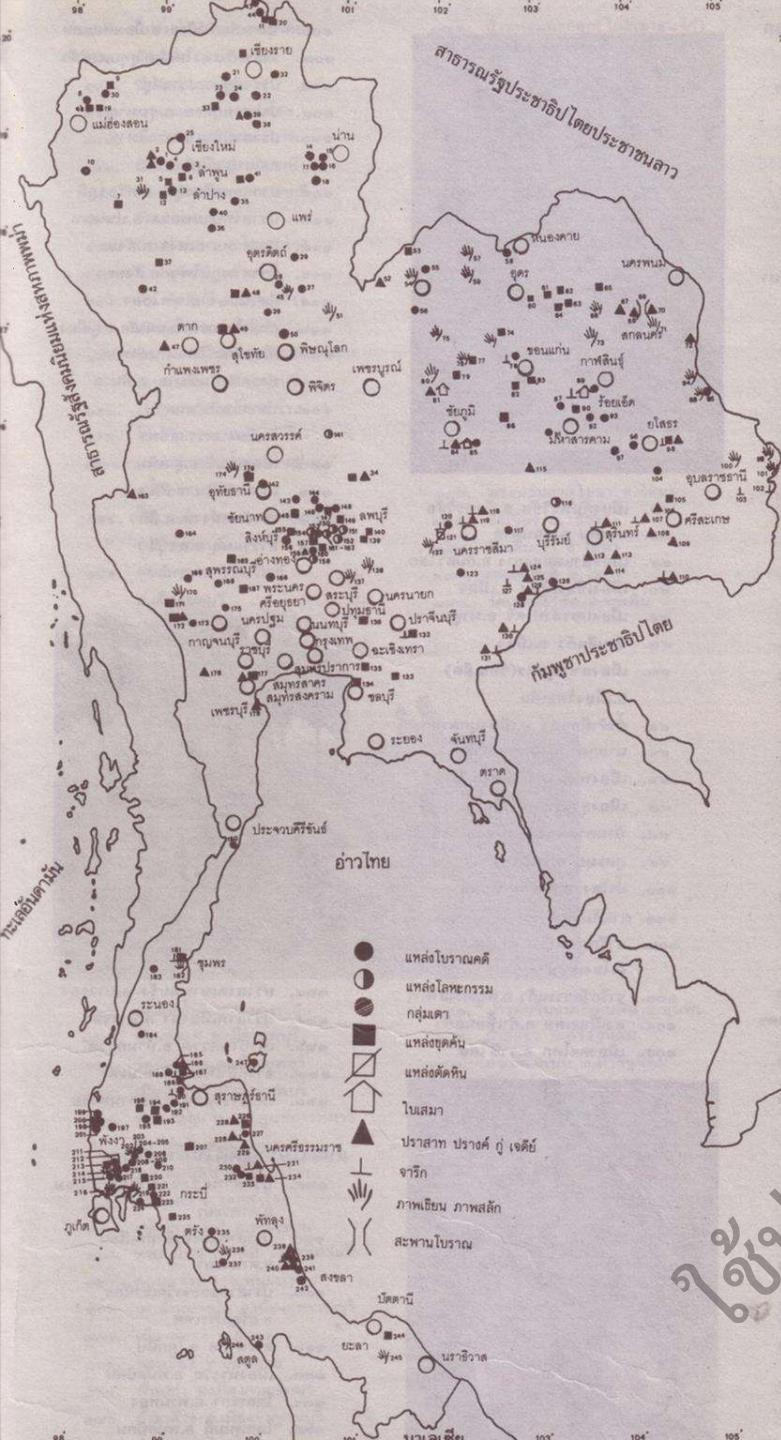
แหล่งโบราณคดี

โบราณคดี

การศึกษาสิ่งที่คนในอดีตทำขึ้น หรือดัดแปลงทำขึ้น และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคน โดยศึกษาจากหลักฐานข้อมูลต่างๆ ทั้งที่พบบนดิน และในดิน แล้วนำมาวิเคราะห์แปลความหมายเพื่อที่จะทราบเรื่องราวของคนในอดีต

แหล่งโบราณคดี

๑ แหล่งภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์

๑ แหล่งโบราณคดีบนพื้นดิน

๑ โบราณคดีใต้น้ำ

EIA มรดกทางวัฒนธรรม และสุนทรียภาพ

แหล่งภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ (Rock Art)

✕ การลงสี (Pictograph)

✕ การวาดด้วยสีแห้ง (drawing with dry pigment)

✕ การเขียนหรือระบายเป็นรูป (painting)

✕ การพ่นสี (stenciling)

✕ การสาดสี (paint splattering)

✕ การทาบหรือการประทับ (imprinting)

✕ การทำรูปรอยลงในหิน

(Petroglyph)

– การฝน (abrading)

– จาร (engraving)

– ขูดขีด (scratching)

– แกะ หรือ ตอก (pecking)

มีมากกว่า 140 แห่งทั่วประเทศ

Pictograph

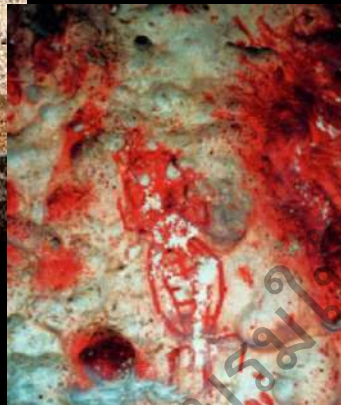
painting

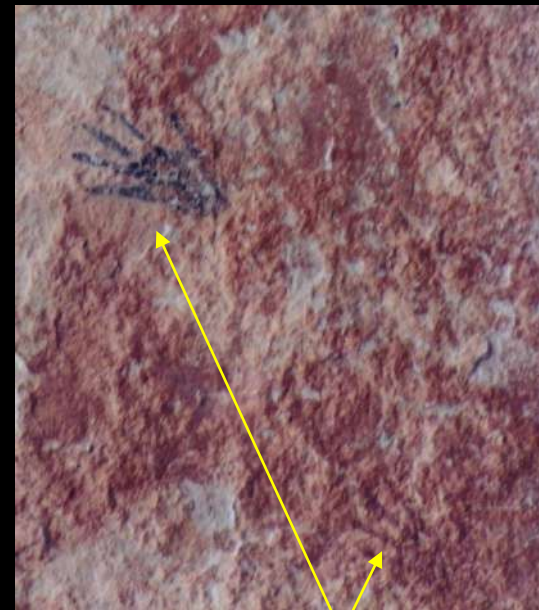
stenciling

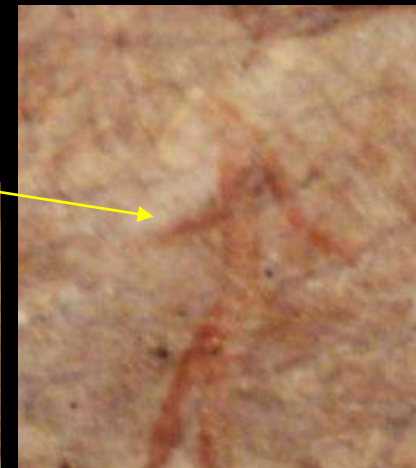
paint splattering

imprinting

drawing with dry pigment

engraving

Petro glyph

abrading

scratching

pecking

ถ้าไวกิ้ง เกาะพีพีเล

ใช้ประโยชน์เพื่อการอบรมให้ความรู้

ภาพเขียนสี ประติมากรรม จังหวัดลำปาง

แหล่งโบราณคดีบนผืนดิน

- 🔴 แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง ได้รับการยกย่องเป็นมรดกโลก
- 🔴 มักพบเศษโบราณวัตถุ (Artifacts) กระจายอยู่ในชั้นดินเป็นจำนวนมาก
- 🔴 อาจพบโครงกระดูกมนุษย์ หรือสัตว์
- 🔴 อาจพบเป็นเตาเผาภาชนะดินเผา
- 🔴 อาจพบลูกปัด กำไลแขน และเครื่องประดับต่าง ๆ

วัดท่าลิพง
ต. การะเกด อ. เขียวใหญ่ จ. นครศรีธรรมราช

EIA มรดกทางวัฒนธรรม และสุนทรียภาพ

แหล่งโบราณคดีบ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี

แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง มรดกโลก

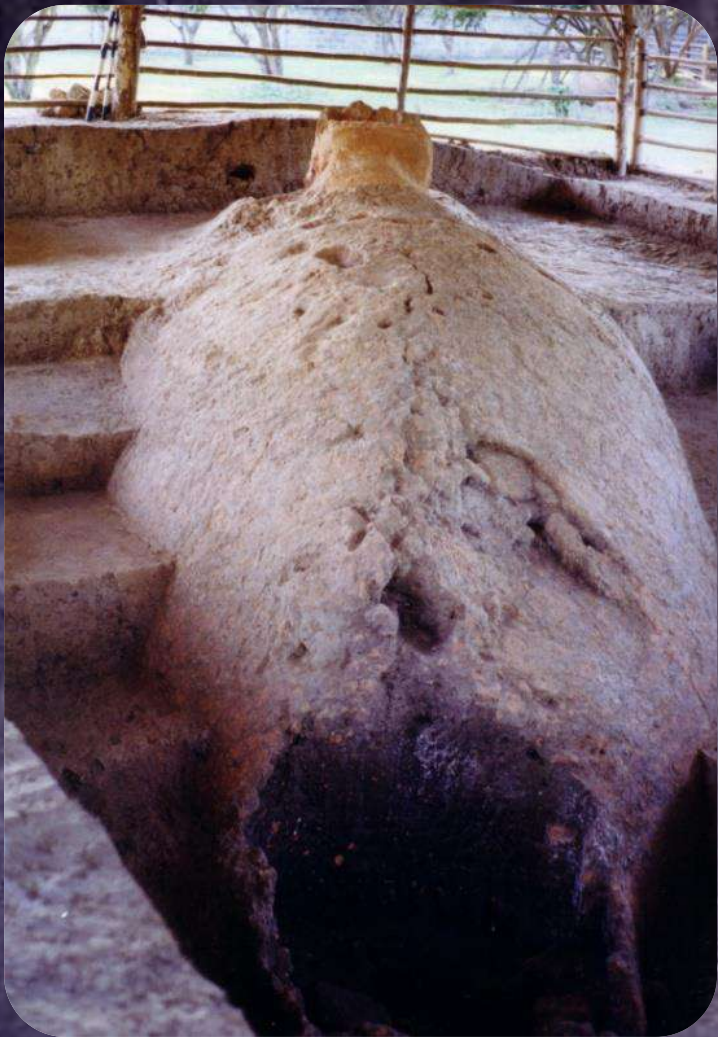

แหล่งโบราณคดียุคก่อนประวัติศาสตร์
ช่วง 2,500 ปีมาแล้ว

- สมัยเหล็ก เป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม มีการใช้เครื่องมือโลหะ
- แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
- แหล่งโบราณคดีบ้านโป่งมะนาว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ใช้ประโยชน์เพื่อการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน

แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท

แหล่งโบราณคดีบ้านเนินทวด

ใช้ประโยชน์เพื่อการออกกำลังกาย

ใช้ประโยชน์เพื่อการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน

ใช้ประโยชน์เพื่อการอบรมให้ความรู้

Archaeological Sites in Sub Way

แหล่งโบราณคดีใต้น้ำ

ใช้ประโยชน์เพื่อการอบรมให้ความรู้ระดับท้องถิ่น

● โบราณคดีใต้น้ำ

● โบราณคดีสีคราม

● Underwater Archaeological Site

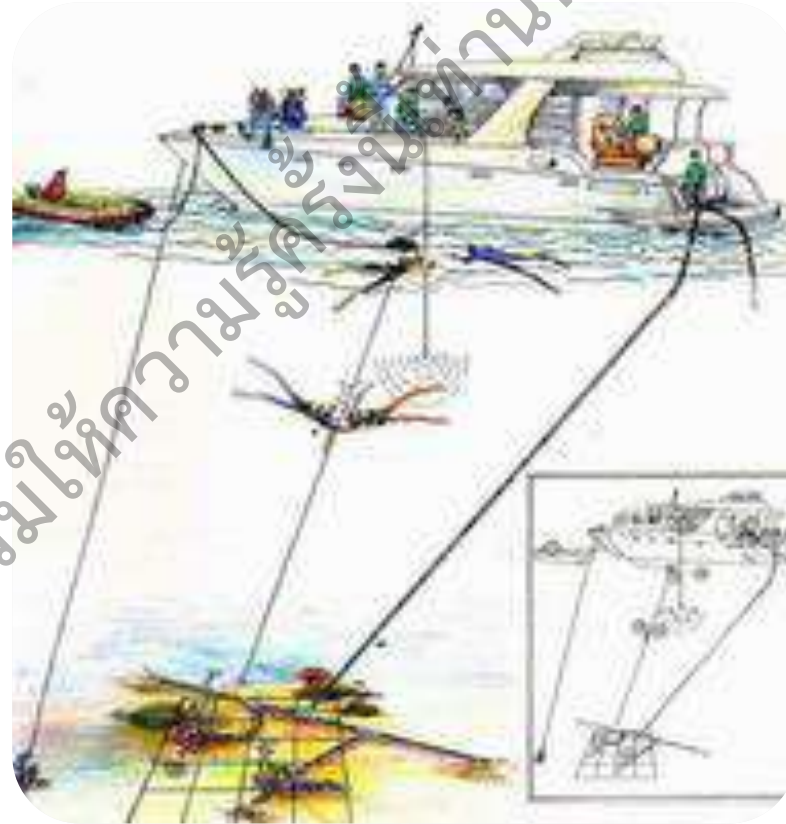
● Shoreline of Submergence

แหล่งโบราณคดี และหลักฐานทางโบราณคดีใต้น้ำ

- หลักฐานติดที่ (Fixed remains)
- ซากเรือโบราณ (Shipwreck/Shipsite/Wrecksite)
- โบราณวัตถุที่จมอยู่ใต้น้ำ (Submerged artifacts)

แหล่งโบราณคดีใต้น้ำในประเทศไทย

เริ่มสำรวจเมื่อปี พ.ศ.2517 ที่อ่าวสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
ปัจจุบันพบแหล่งโบราณคดีสีคราม 46 แห่ง ขุดค้น
แล้ว 12 แห่ง

แหล่งโบราณคดีใต้น้ำที่สำคัญ

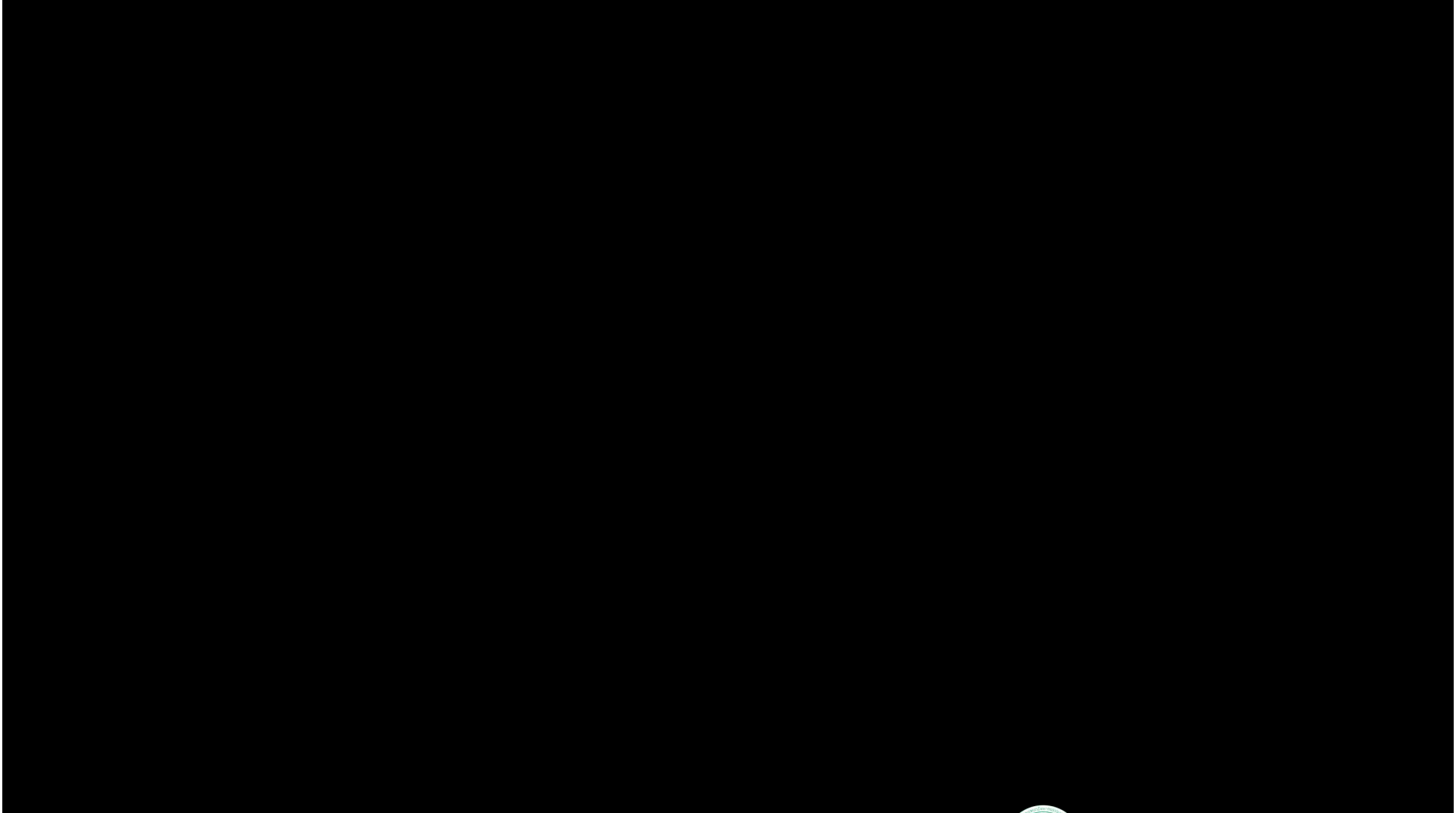
- ซากเรือจมโบราณกลางอ่าว เกาะจวง อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี
- ซากเรือจมโบราณใกล้เกาะคราม บริเวณร่องน้ำลึก อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี
- ซากเรือจมโบราณที่อ่าวบางกะไชย อ่าวบางกะไชย อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี
- ซากเรือจมบริเวณหน้าอ่าวพัทยา เกาะล้าน เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี
- ซากเรือจมโบราณใกล้เกาะรางเกวียน บริเวณร่องน้ำคราม
- ซากเรือจมโบราณใกล้เกาะสีชัง อ่าวไทยตอนบน
- ซากเรือจมโบราณใกล้เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อุ้งต่อเรือเสม็ดงาม

ใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภคบริโภคน้ำดื่ม

แหล่งโบราณคดีเรือพนม-สุรินทร์

กองโบราณคดีใต้น้ำ กรมศิลปากร

<https://www.finearts.go.th/archaeunderwater>

โบราณสถาน

โบราณวัตถุสถาน

โบราณสถาน

อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็น แหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และ อุทยานประวัติศาสตร์ด้วย

โบราณวัตถุ

อสังหาริมทรัพย์ที่เป็นของโบราณไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซากมนุษย์ หรือซากสัตว์ ซึ่งโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี

การแบ่งประเภทของโบราณสถาน

- โบราณสถานที่ขึ้นทะเบียน
- โบราณสถานที่ยังมิได้ขึ้นทะเบียน
- โบราณสถานอื่นๆ ซึ่งเป็น
โบราณสถานตามสภาพ

โบราณสถาน

- โบราณสถาน ทวารวดี
- โบราณสถานเขมรโบราณ
- โบราณสถานสุโขทัย
อยุธยา และรัตนโกสินทร์

บ้านเชียง ประมาณ 2500 ก่อน พ.ศ.

บ้านเก่า ประมาณ 2000 ก่อน พ.ศ.

ยุคอาณาจักร			
<u>สุวรรณภูมิ</u> ก่อนพุทธศตวรรษที่ <u>3-5</u>	<u>ละโว้</u> 1191 -1470		<u>สุวรรณโคมคำ</u> พศ. 4-5
<u>ทวารวดี-นครชัยศรี</u> ประมาณ พุทธศตวรรษที่ <u>5-15</u>			<u>โยนกนาคนคร</u> 638-1088
<u>คันธาระ</u> 994-1202			<u>เวียงปรีกษา</u> 1090-1181
<u>ศรีวิชัย</u> 1202-1758			<u>หริภุญชัย</u> 1206-1835
<u>สงครามสามนคร</u> พ.ศ. 1467-1470			
	<u>สุพรรณภูมิ</u> <u>ละโว้</u>		
<u>พริบพรี</u> <u>นครศรีธรรมราช</u>	<u>สุโขทัย</u> 1792-1981	<u>พะเยา</u> 1190-2011	<u>เชียงใหม่</u> 1805-1835
<u>อยุธยา (1)</u> พ.ศ. 1893-2112			<u>ล้านนา</u> 1835-2101

อาณาจักรที่ได้รับอิทธิพลศิลปะอินเดียในอุษาคเนย์

- อาณาจักรจัมปาของชนชาติจามประเทศเวียดนาม
- อาณาจักรฟูนัน และกัมพูชา ในประเทศเขมร
- อาณาจักรทวารวดี ในตอนกลางของประเทศไทย
- อาณาจักรตามพรลิงค์ แถบเมืองนครศรีธรรมราช
- อาณาจักรศรีวิชัยบนเกาะสุมาตรา
- อาณาจักรของราชวงศ์ไศเลนทร์บนเกาะชวา
- อาณาจักรศรีเกษตรของชนชาติปยู (พยู) ในประเทศพม่า

อารยธรรมอินเดียในอุษาคเนย์

Buddhist Records OF THE Western World

Translated from the
Chinese of Hiuen Tsiang, AD 629

SAMUEL BEAL

บันทึกของภิกษุเหียนจั่ง (Hiuan-tsang)

พ.ศ.1172-1188

“ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จากนั้นไปตามฝั่งทะเลพันภูเขาละ
หุบเขาไปแล้ว มีแคว้นชิตหลีชาต้าหลอ (Shi-Li-cha-ta-lo=
ศรีเกษตร) ถัดไปทางตะวันออกเฉียงใต้ ตอนปากอ่าวเรียกว่า
แคว้นเกี่ยมลั้งเก๋ย (กามลังกา) ต่อจากนี้ไปทางทิศตะวันออก
เรียกว่า **แคว้นโตโลโปตี้ (To-lo-po-ti)** ต่อไปทางตะวันออก
คือ แคว้นอีเซ่ยนน้ำโป้ล้อ (I-sheng-na-pu-lo=อิสานปุระ)”

Samuel Beal

พ.ศ.2427

วัฒนธรรมทวารวดี

- ◆ อายุราวช่วงพุทธศตวรรษที่ 5-15 (ก่อนคริสต์ศตวรรษถึงคริสต์ศตวรรษที่ 10)
- ◆ ได้รับอิทธิพลศิลปวัฒนธรรมยุคปลวะของอินเดีย
- ◆ สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่เป็นศาสนสถานในศาสนาพุทธ
- ◆ เกิดขึ้นร่วมสมัยกับอาณาจักรศรีวิชัย
- ◆ ในตอนปลายของยุคมีการติดต่อกับต่างประเทศ เช่น จีน และเปอร์เซีย
- ◆ ค่อย ๆ เสื่อมสลายลงเมื่อมีการแพร่ขยายอิทธิพลขอมเข้ามาในประเทศไทย
- ◆ เชื่อว่าชาวมอญปัจจุบันสืบเชื้อสายมาจากชาวทวารวดีในอดีต

ศิลปทวารวดีในดินแดนไทย

ยุคก่อนทวารวดี
พุทธศตวรรษที่ 9-11

เวียงสระ สุราษฎร์ธานี

ทวารวดียุคต้น
พุทธศตวรรษที่ 12-13

เมืองฝ้าย บุรีรัมย์

ทวารวดียุคกลาง
พุทธศตวรรษที่ 14-15

ฟ้าแดดสงยาง กาฬสินธุ์

ทวารวดียุคปลาย
พุทธศตวรรษที่ 16-18

สุวรรณเจดีย์จางโกฏี ลำพูน

“ศรีทราวดี ศวรปุณณะ”

บุญกุศลของพระราชแห่งศรีทวารวดี
พระเจ้าทวารวดีผู้มีบุญอันประเสริฐ
น้ำหนัก 3.9กรัม

ศิลปกรรมทวารวดี
เนื่องในศาสนาพุทธมหายาน
พระพุทธรูปประทับเหนือ
พญัสบดี

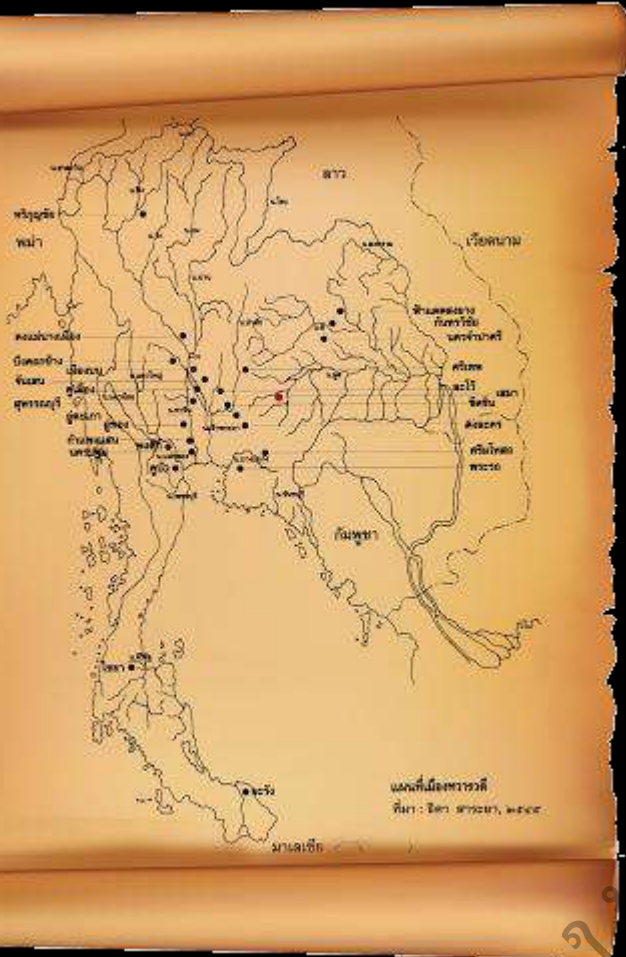

ศิลปกรรมทวารวดี
เนื่องในศาสนาฮินดู

ศิลปกรรมทวารวดีเนื่องในความเชื่อดั้งเดิม
ตุ๊กตาเลียนกบาลรูปคนหญิง

สังเขปที่ตั้งเมืองโบราณสมัยทวารวดี

- กลุ่มน้ำแม่กลอง-ท่าจีน: เมืองนครชัยศรี เมืองอู่ทอง เมืองคูบัว เมืองพงตึก
- กลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ลพบุรี-ป่าสัก: เมืองอู่ตะเภา เมืองดงคอน เมืองจันเสน เมืองศรีเทพ
- กลุ่มน้ำบางปะกง: เมืองดงละคร เมืองพระรถ เมืองเพนียด เมืองศรีมโหสถ
- กลุ่มน้ำโขง-กลุ่มน้ำมูล-กลุ่มน้ำชี: เมืองเสมา เมืองฝ้าย เมืองฟ้าแดดสงยาง
- กลุ่มน้ำปิง: เมืองไตรตรึงษ์ เมืองเชลียง เมืองหริภุญไชย
- กลุ่มน้ำปัตตานี: เมืองยะรัง

ทวารวดีในประเทศไทย

- เมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์
- เมืองศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี
- เมืองดงละคร จังหวัดนครนายก
- เมืองเสมา จังหวัดนครราชสีมา
- เมืองฟ้าแดดโสงยาง จังหวัดกาฬสินธุ์
- เมืองคูบัว จังหวัดราชบุรี
- เมืองนครศรีธรรมราช
- ฯลฯ

เมืองท่าสมัยทวารวดีในปัจจุบัน

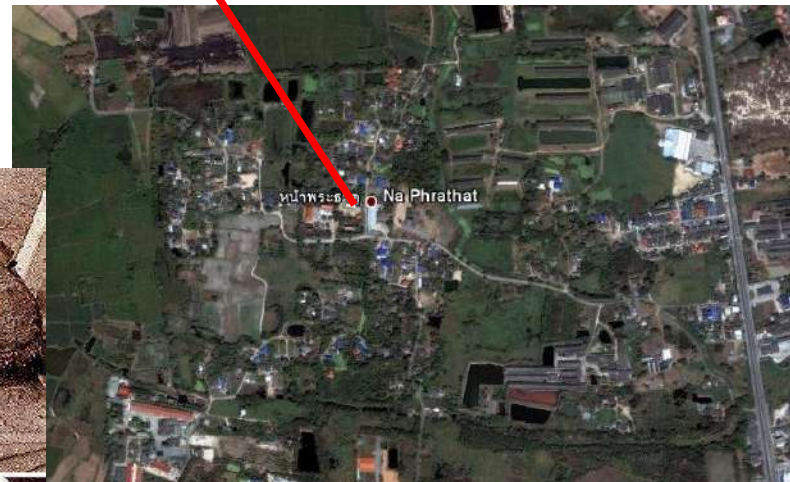
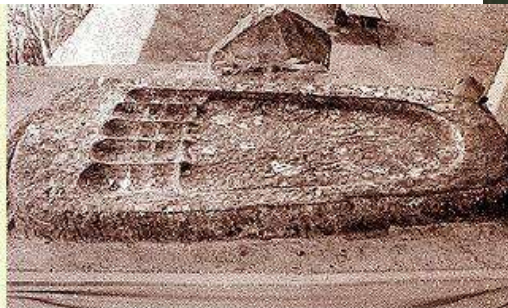
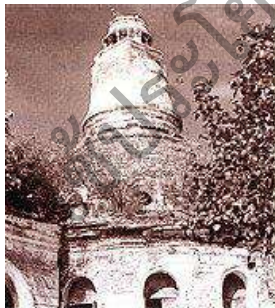
เมืองคูบัว

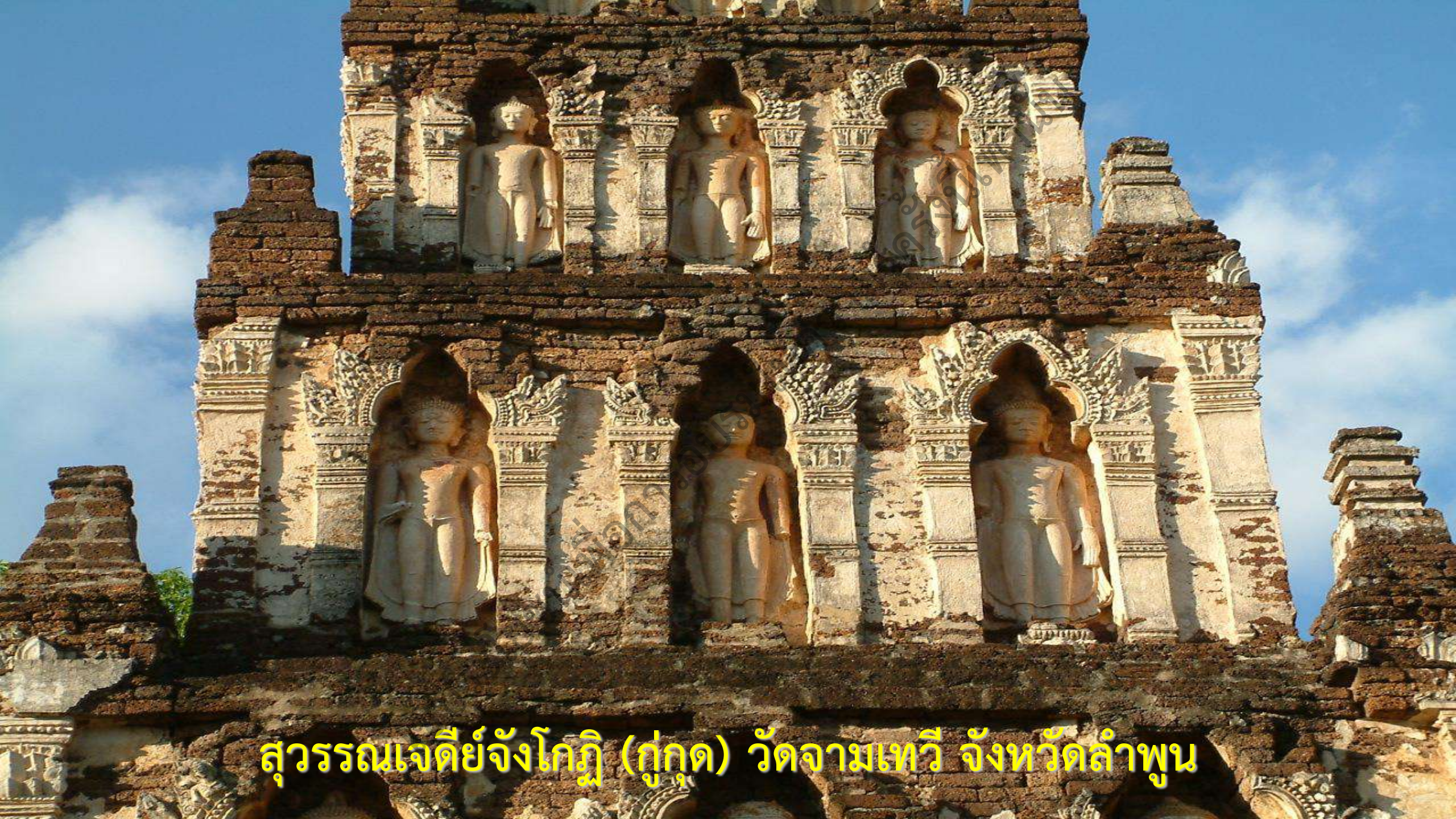

เมืองดงละคร

เมืองพระรถ

สุวรรณเจตีย์จังโกฏี (กุฎ) วัดจามเทวี จังหวัดลำพูน

เมืองโบราณ คูบัว จังหวัดราชบุรี

เขานู จังหวัดราชบุรี

តំណាង ខោង

ถ้ำจีน

ใช้ประโยชน์เพื่อการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน

ภาพจำหลักผนังถ้ำวัดถ้ำพระโพธิสัตว์

พระนอนวัดธรรมจักรเสมาราม เมืองโบราณเสมา จังหวัดนครราชสีมา

เมืองศรีมโหสถ

Si Mahosot, Khok Pip, Si Mahosot, Prachinburi, Thailand

โบราณสถานสระมรกต

โบราณสถานในเมืองศรีมโหสถ

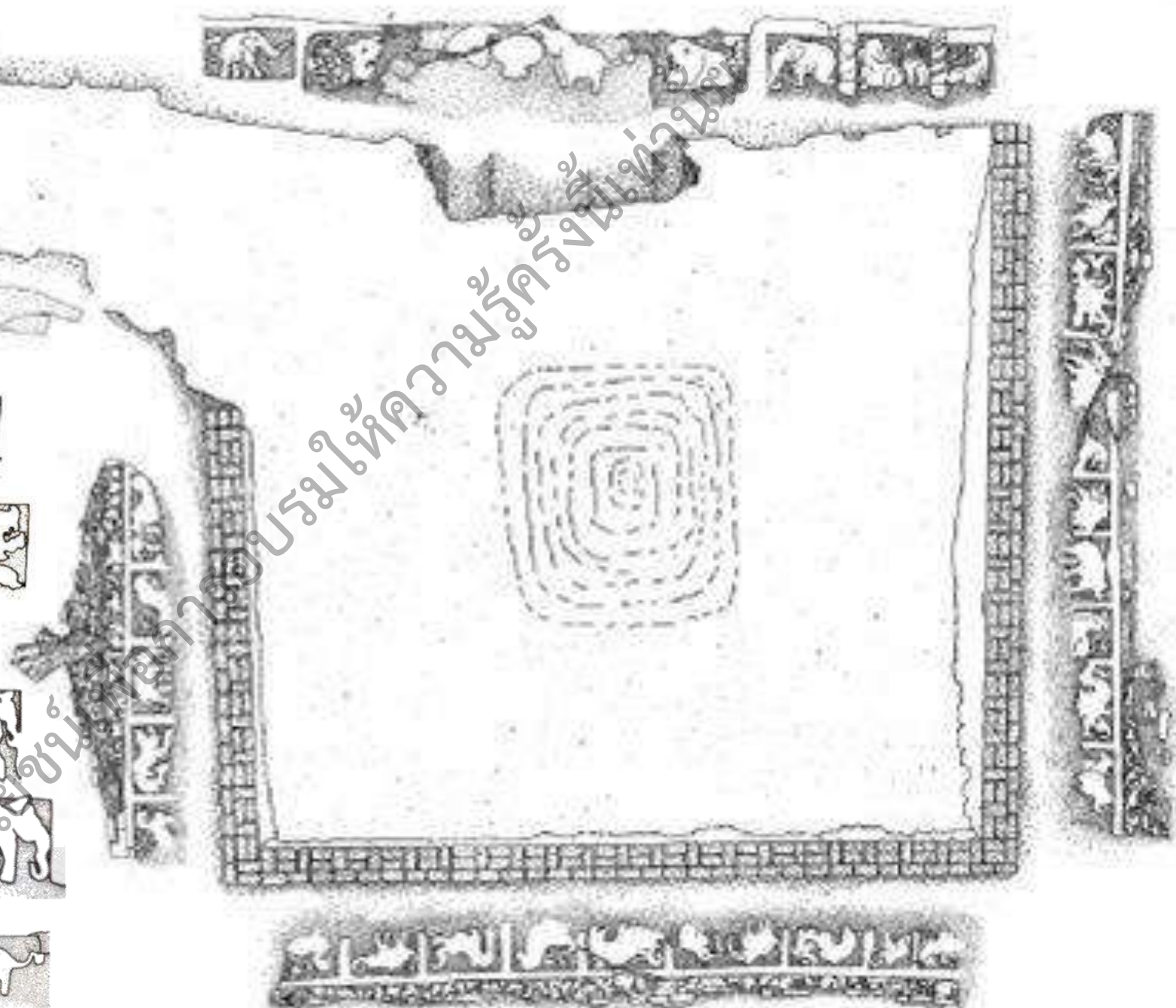
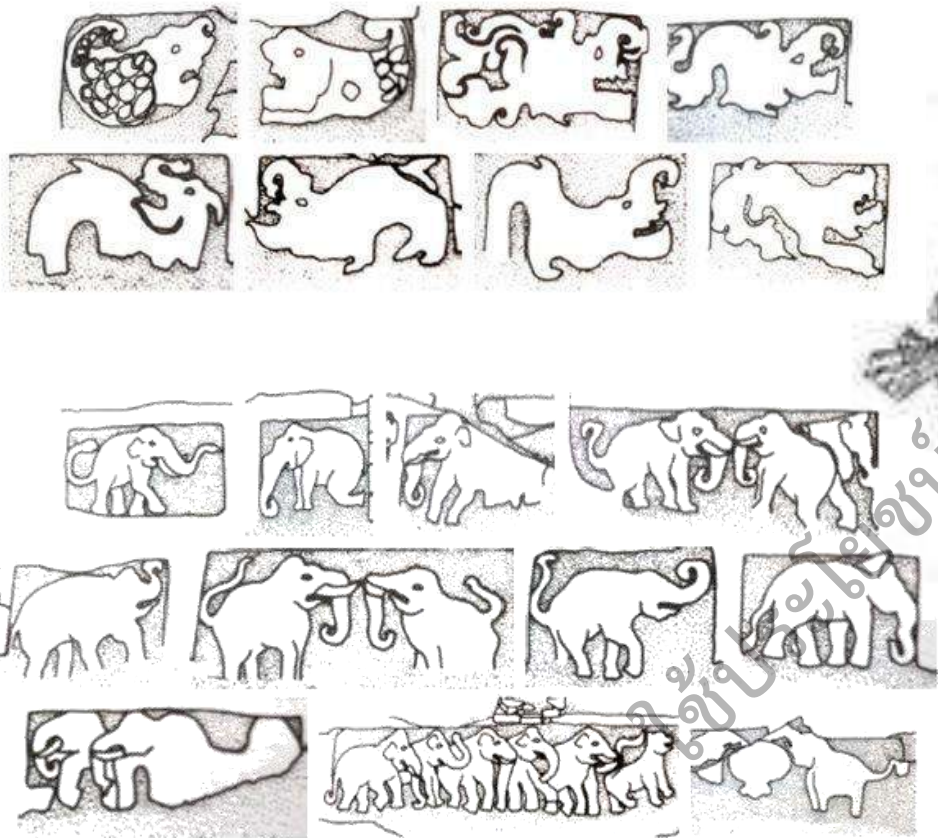
จำนวนทั้งสิ้น 128 แห่ง

- โบราณสถาน 13 แห่ง
- เนินดินโบราณสถาน 29 แห่ง
- เนินดินที่อยู่อาศัย 44 แห่ง
- สระน้ำโบราณ 9 แห่ง
- บ่อน้ำโบราณ 32 แห่ง
- คูน้ำโบราณ 1 แห่ง

โบราณสถานสระแก้วสระขวัญ เมืองศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

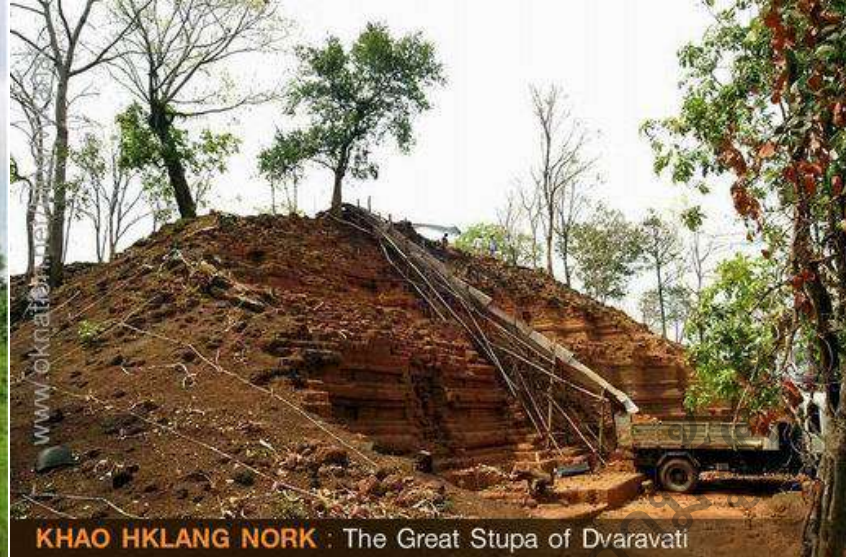

เมืองศรีเทพ

KHAO HKLANG NORK : The Great Stupa of Dvaravati

KHAO HKLANG NORK : The Great Stupa of Dvaravati

KHAO HKLANG NORK : The Great Stupa of Dvaravati

เจดีย์เขาคลังนอก เมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

KHAO HKLANG NORK : The Great Stupa of Dvaravati

KHAO HKLANG NORK : The Great Stupa of Dvaravati

KHAO HKLANG NORK : The Great Stupa of Dvaravati

KHAO HKLANG NORK : The Great Stupa of Dvaravati

KHAO HKLANG NORK : The Great Stupa of Dvaravati

พระปฐมเจดีย์

พระปฐมเจดีย์ และพระประโทนเจดีย์

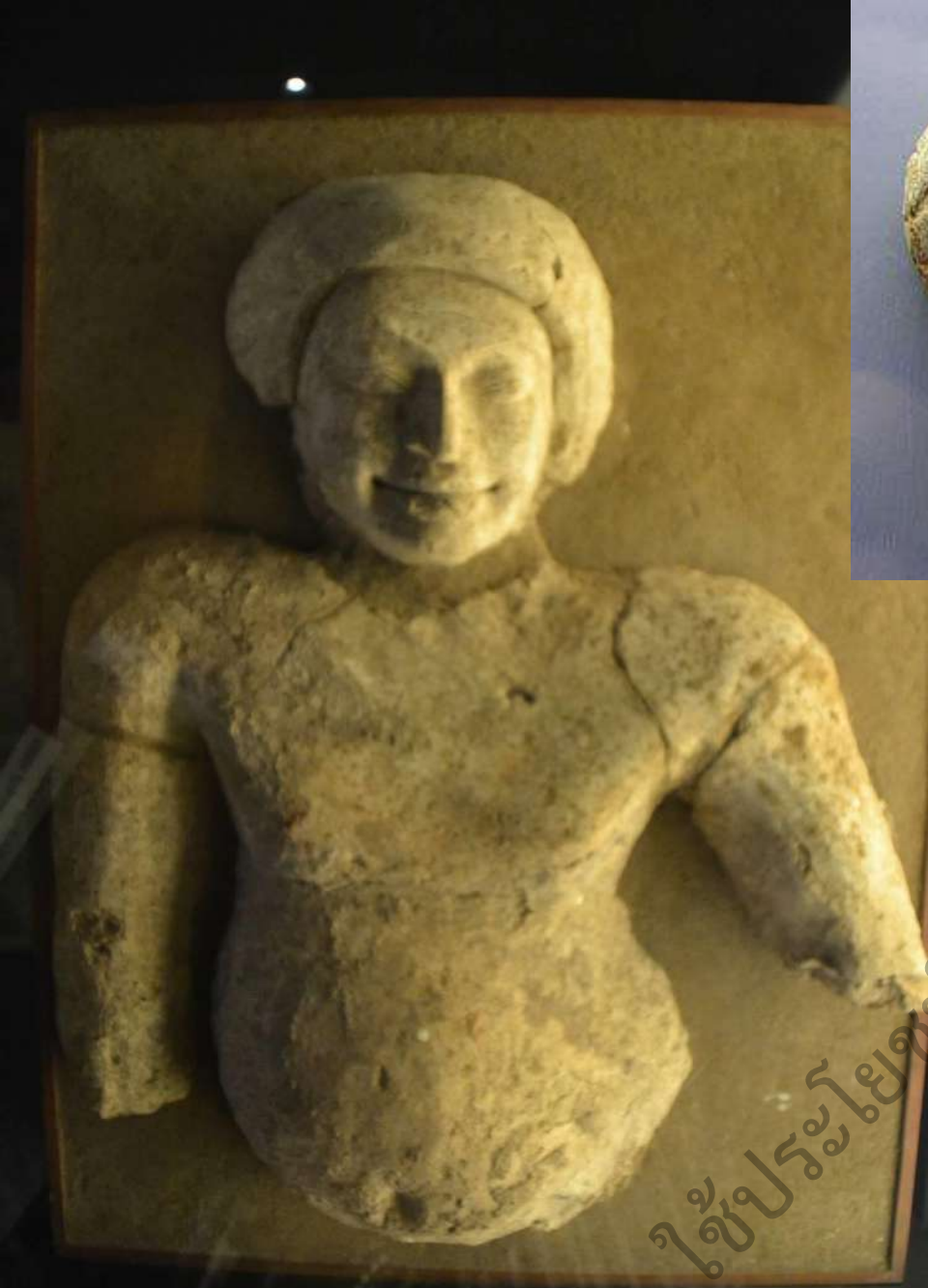
ธรรมจักร โบราณวัตถุสำคัญในสมัยทวารวดี

ปูนปั้นรูปนักดนตรี
เมืองโบราณคูบัว
จังหวัดราชบุรี

ดวงหน้าแห่งทวารวดี

อสุรดินเฝ้า (ยักษ์)
วัดพระงาม จังหวัดนครปฐม

ใช้ประโยชน์เพื่อการอบรมให้ความรู้แก่คนรุ่นต่อไป

สิ่งในวัฒนธรรม ทวารวดี

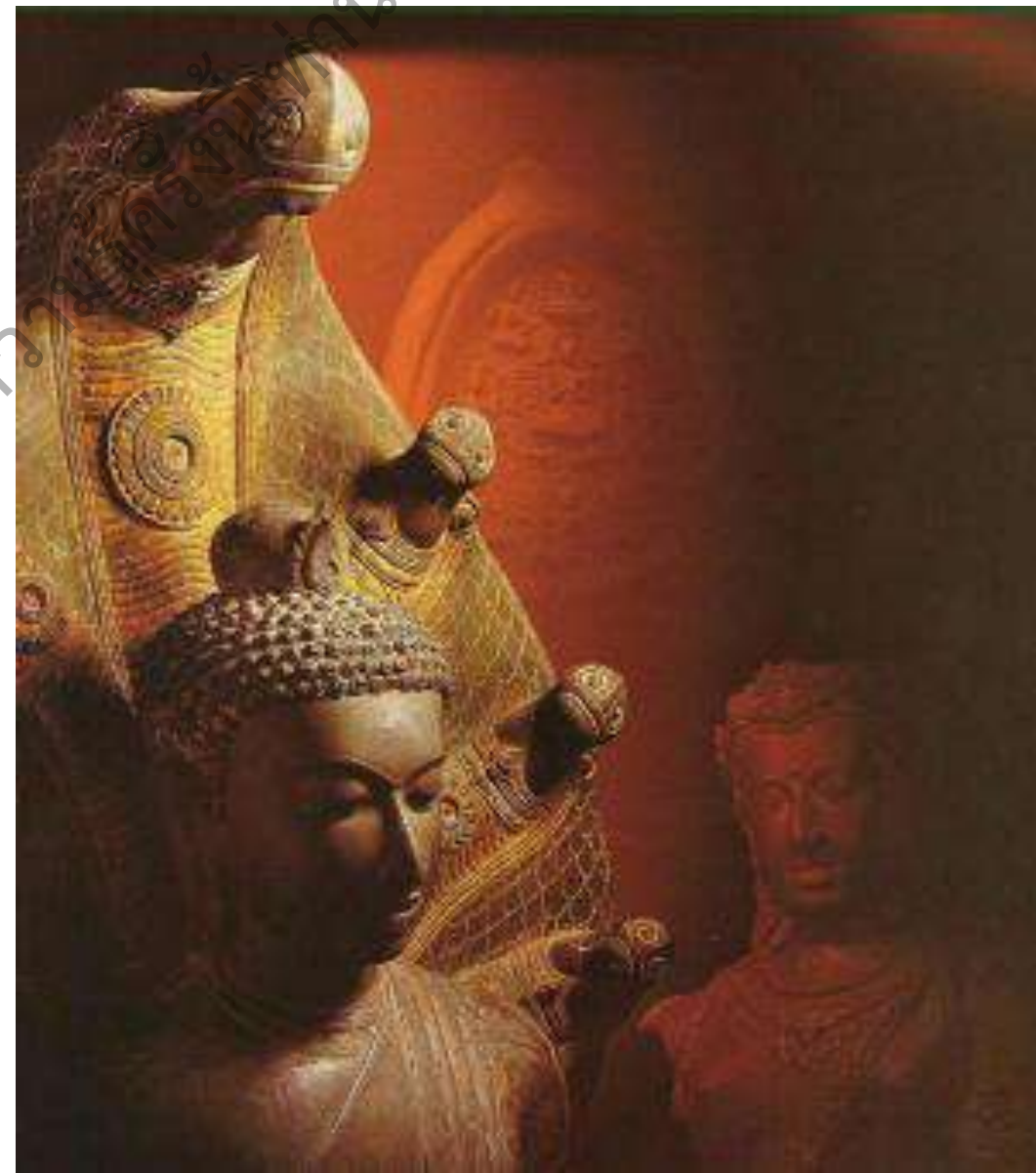
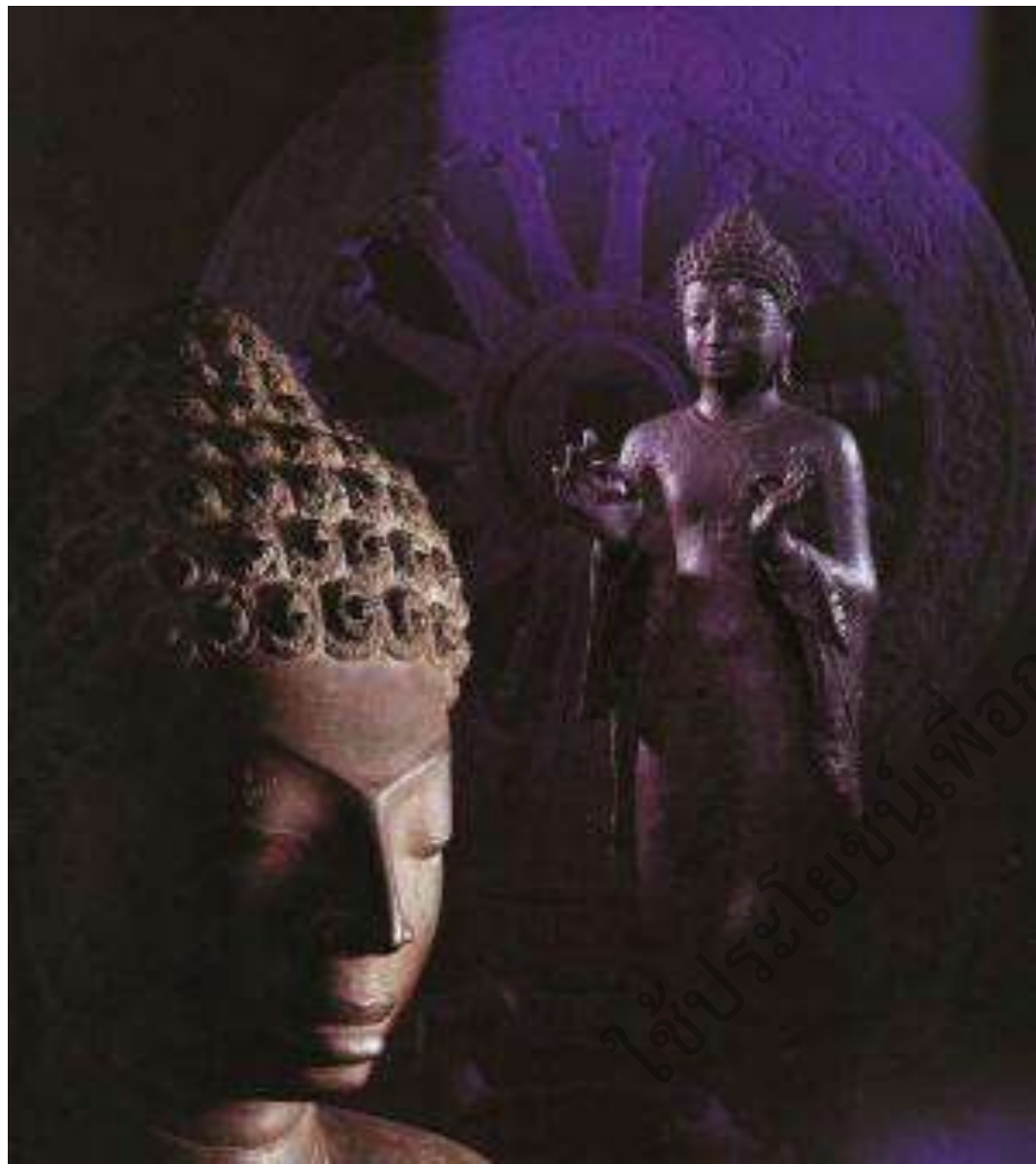
เมืองฟ้าแดดสงยาง จังหวัดกาฬสินธุ์

พิมพ์ภาพ: พระพุทธรูปเจ้าเสด็จกลับกรุงกบิลพัสดุ์

ทวารวดี และศรีวิชัย

ศรีวิชัย (Srivijaya)

- พุทธศตวรรษที่ 13-18
- ลักษณะเป็นสมาพันธรัฐ เกาะสุมาตรา เกาะชวา แหลมมลายู และภาคใต้ของประเทศไทย
- พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน และวัชรยาน

高僧傳云唐釋義淨姓張氏范陽人也髫髻之時辭親落髮編
詢名匠廣探群籍由外閑習今古博通年十五歲便立其志欲
遊西土仰法顯之雅標慕玄奘之高風勤無棄時手不釋卷年
三十七方遂發足奮勵誓行備歷艱險所至之境皆晚言音凡
過尊長俱加禮重驚峯雖足咸遂周遊鹿苑祇林並諧瞻矚諸
有聖迹畢得追尋經二十五年歷三十餘國證聖元年還至河
洛得梵本經四百餘部真容一鋪舍利百顆天后親迎于上東
門外繡蓋幢幡歌樂前導勅於佛授記寺安置與實叉難陀翻
華嚴經得其指授後自專譯金光明最勝王等經天后製聖教
序令標經首暨和帝深崇釋典持拙睿思製三藏聖教序自天
后迄睿宗共譯經律論凡三百餘卷淨雖翻三藏而偏攻律部
譯經之暇曲授學徒凡兩行事皆尚急謹遺囊囊特異常倫

義淨譯經

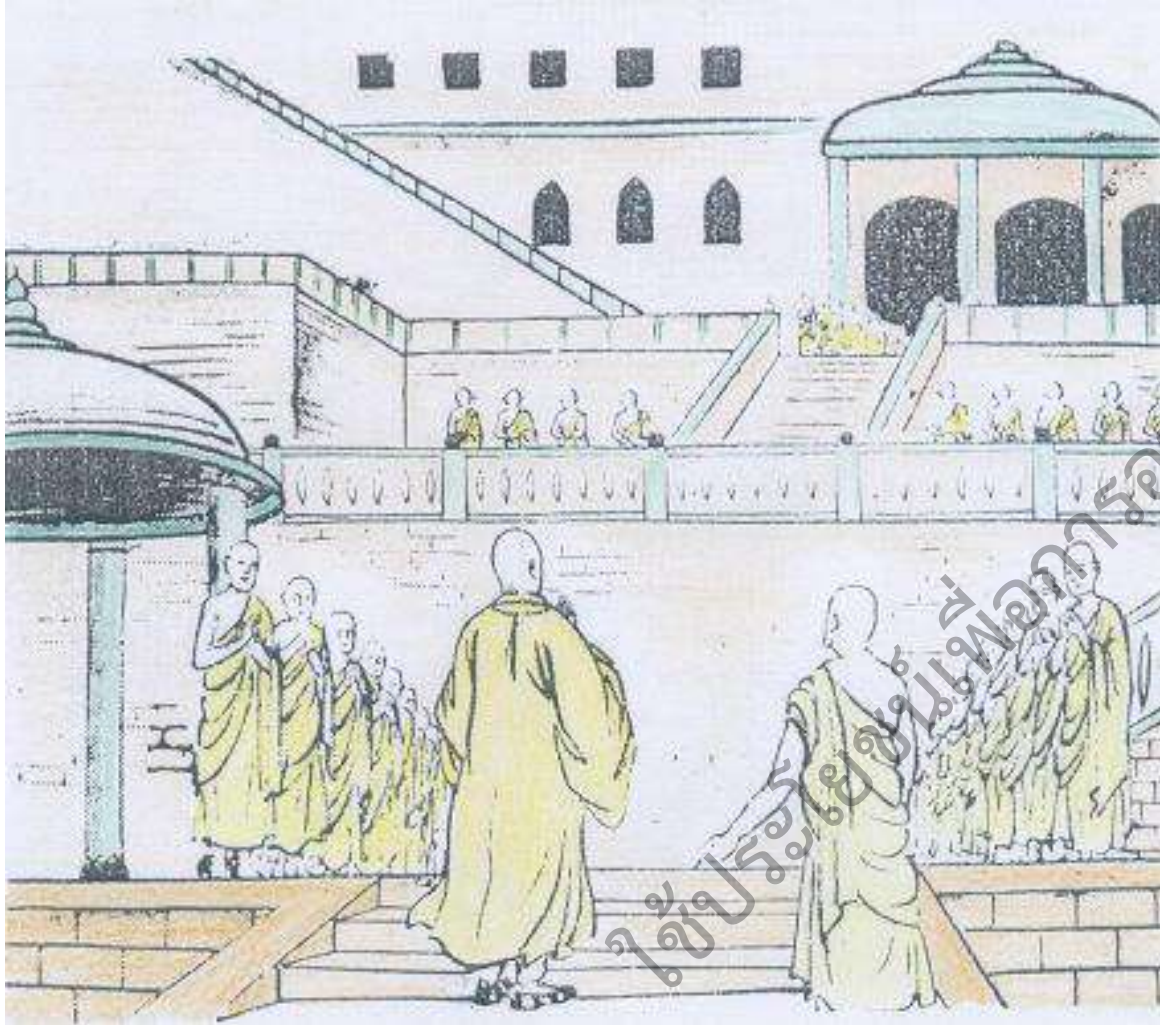
บันทึกของหลวงจีน
อี้จิง กล่าวถึง
เมืองโพชิ หรือ
ชีลีโพชิ
(Fo-Shih/Shih-Li-
Fo-Shih

บันทึกการปฏิบัติธรรมในอินเดีย และหมู่เกาะมลายู

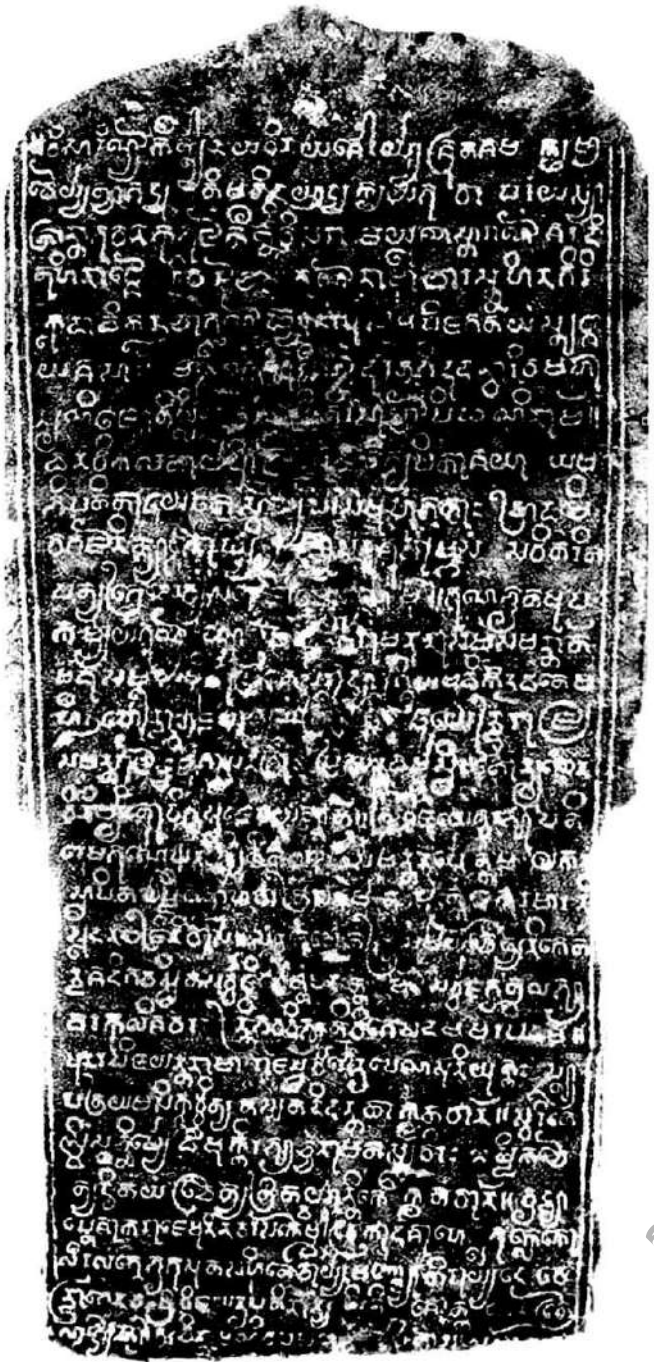
- ศรีวิชัย เป็นนครหลวง ตั้งอยู่บนแม่น้ำศรีวิชัย เป็นเมืองท่าค้าขายติดต่อกับกวางตุ้ง มีเรือกำปั่นของพ่อค้าอาหรับเดินเป็นประจำ
- ระยะทางจากกวางตุ้งถึงนครศรีวิชัย ถ้าลมดีใช้เวลาประมาณ 20 วัน บางทีอาจถึง 1 เดือน
- ระยะทางจากนครศรีวิชัยถึงโมลลัฏ เรือแล่นไป 15 วัน และจากโมลลัฏไปเคียชะก็ใช้เวลา 15 วัน เช่นกัน ด้วยเหตุนี้โมลลัฏจึงอยู่กึ่งกลางระหว่างศรีวิชัยกับเคียชะ
- ประเทศศรีวิชัยอยู่ทางตะวันออกของปูลูชชี
- พระเจ้าแผ่นดินศรีวิชัยมีเรือกำปั่นหลวงค้าขาย เรือกำปั่นหลวงของพระเจ้าแผ่นดินนี้เดินประจำระหว่างอินเดียกับศรีวิชัย

บันทึกของภิกษุ วู้อิง

ต้นโมลีติเป็นที่ที่เราลงเรือเมื่อจะกลับประเทศ
จีน จากที่นี่เราเล่นเรือไปทางตะวันออกเฉียง
ใต้ เสียเวลา 2 เดือน เราก็มายังเคียชะ ในช่วง
เวลานี้เรือจากศรีวิชัยจะมาถึง ตามปกติจะ
มาถึงในเดือนแรก หรือเดือนที่สองของปี ...เรา
อยู่ที่เคียชะจนถึงหน้าหนาว ต่อจากนั้นก็ลงเรือ
มุ่งหน้าไปทางใต้ หลังจากหนึ่งเดือนเราก็มายัง
โมโล้ยู ซึ่งเดี๋ยวนี้กลายเป็นศรีวิชัย...

จารึกวัดเสมาเมือง

“พระเจ้ากรุงศรีวิชัย มีชัยชนะและพระสิริขาว พระองค์มีวาสนาอันร้อย
ด้วยเพลิงรัศมี ซึ่งเกิดขึ้นจากพระราชแห่งประเทศไกล่เคียง พระองค์นี้
พระพรหมได้อุตส่าห์บันดาลให้บังเกิดราวกับว่าทรงพระประสงค์ที่จะทำ
ให้พระธรรมมั่นคงในอนาคตกาล **พระเจ้ากรุงศรีวิชัย** ผู้เป็นเจ้าแห่ง
พระราชทั้งหลายในโลกทั้งปวงได้ทรงสร้างปราสาทอิฐทั้งสามนี้ เป็นที่
บูชาพระโพธิสัตว์เจ้าผู้ถือดอกบัว (ปัทมปาณี) พระผู้ผจญพระยามาร แล
พระโพธิสัตว์เจ้าผู้ถือวชิระ (วัชรปาณี)...(มหาศักราช) 693 ขึ้น 11 ค่ำ
มาฆมาส เดือน 6 เมื่อเวลาพระองค์พร้อมกับพระศุภรอุทัยในดาวกรกฎ
พระเจ้ากรุงศรีวิชัย พระองค์มีรูปสัณฐานคล้ายกับเทวราชแลประกอบ
ด้วยสิริอันประเสริฐยิ่งกว่าพระราชอื่นๆ...”

โบราณสถาน วัดแก้ว วัดหลง อำเภอไชยา กับ จันทิเมนดุต อินโดนีเซีย

ศาสนาและความเชื่อ

- พุทธศาสนานิกายมหายาน
- พุทธศาสนานิกายเถรวาท
- ฮินดูไศวนิกาย
- ฮินดูไวษณพนิกาย

พระโพธิสัตว์ปัทมปาณี

ใช้ประโยชน์ทางศาสนาและความเชื่อ

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

- สำริด
- พุทธศตวรรษที่ 14
- วัดเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

- สำริด
- พุทธศตวรรษที่ 14
- วัดพระบรมธาตุ
- อำเภอยะยา
- จังหวัดสุราษฎร์ธานี

พระพุทธรูปปางมารวิชัย นาคปรก

- พ.ศ. 1726

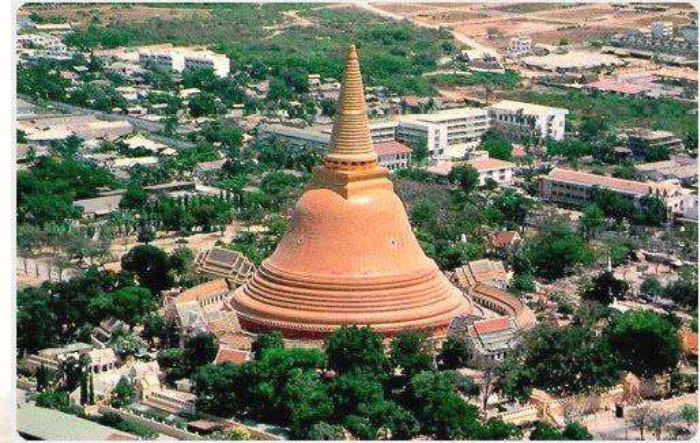
- 3 ถอด

- วัดเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

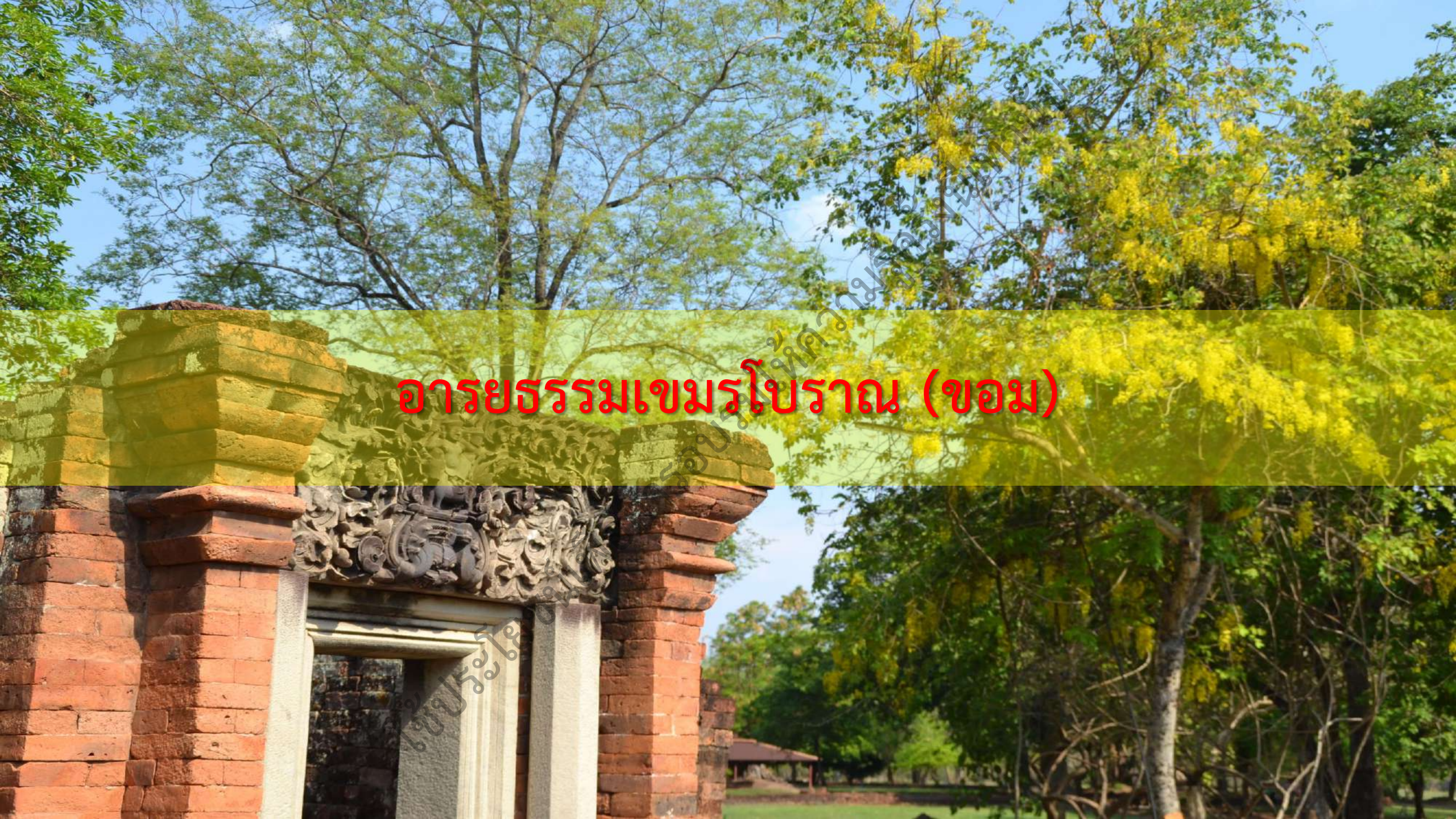

พระวิษณุสีกกร

- พุทธศตวรรษที่ 11
- วัดศาลาทึง
- อำเภอไชยา
- จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อารยธรรมเขมรโบราณ (ขอม)

อาณาจักรจามปา เมืองหมี่เซิน ประเทศเวียดนาม

เมืองเศรษฐปุระ เชิงเขาอันเป็นที่ตั้งของปราสาทวตฏู แขวงจำปาสัก ประเทศลาว

การนับถือศาสนา

- พราหมณ์ – ฮินดู ลัทธิไศวนิกาย และไวษณพนิกาย
- พุทธศาสนา ลัทธิมหายาน

ยุคของปราสาทเขมรโบราณในประเทศไทย

- สมัยก่อนสร้างเมืองพระนคร ช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-14 มีเพียงแห่งเดียว คือ ปราสาทภูมิโพน จังหวัดสุรินทร์ แต่หากรวมปราสาทที่เริ่มสร้างในสมัยนี้และมีการดัดแปลงในสมัยเมืองพระนคร จะมีปราสาทเขาน้อยสี่ชมพูที่จังหวัดสระแก้วอีกแห่งหนึ่ง
- สมัยเมืองพระนคร ช่วงพุทธศตวรรษที่ 14-15 อาทิ ปราสาทสระเพลง ปราสาทโนนกู่ ปราสาทเมืองแขก จังหวัดนครราชสีมา ปราสาทบ้านจารย์ (ปราสาทสังข์ศิลป์ชัย) จังหวัดสุรินทร์
- สมัยเมืองพระนคร ช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-17 อาทิ ปราสาทพนมวัน ปราสาทพนมรุ้ง ปราสาทตึกก่ออกรม ปราสาทสระกำแพงใหญ่ ปราสาทตาเมือนธม
- สมัยเมืองพระนคร ช่วงพุทธศตวรรษที่ 18 อาทิ ปราสาทตาเมือนไต้ด พระปรางค์สามยอด ปราสาทเมืองสิงห์ ปราสาทวัดกำแพงแลง

ปราสาทสมัยก่อนสร้างเมืองพระนคร ปราสาทภูมิโปน จังหวัดสุรินทร์

ปราสาทเขาน้อยสีชมพู

สมัยเมืองพระนคร ช่วงพุทธศตวรรษที่ 14-15

ปราสาทสระเพลง

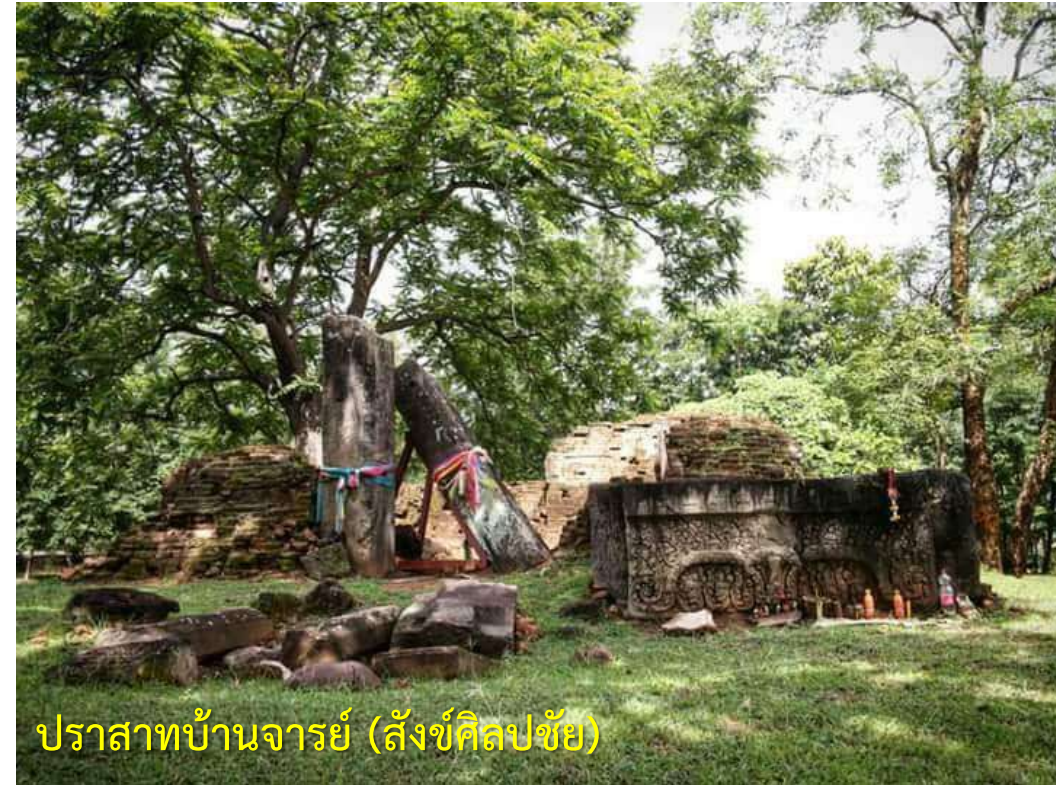

ปราสาทโนนกู่

- จังหวัดนครราชสีมา: ปราสาทสระเพลง ปราสาทโนนกู่ ปราสาทเมืองแขก
- จังหวัดสุรินทร์: ปราสาทบ้านจารย์ (ปราสาทสังข์ศิลป์ชัย)

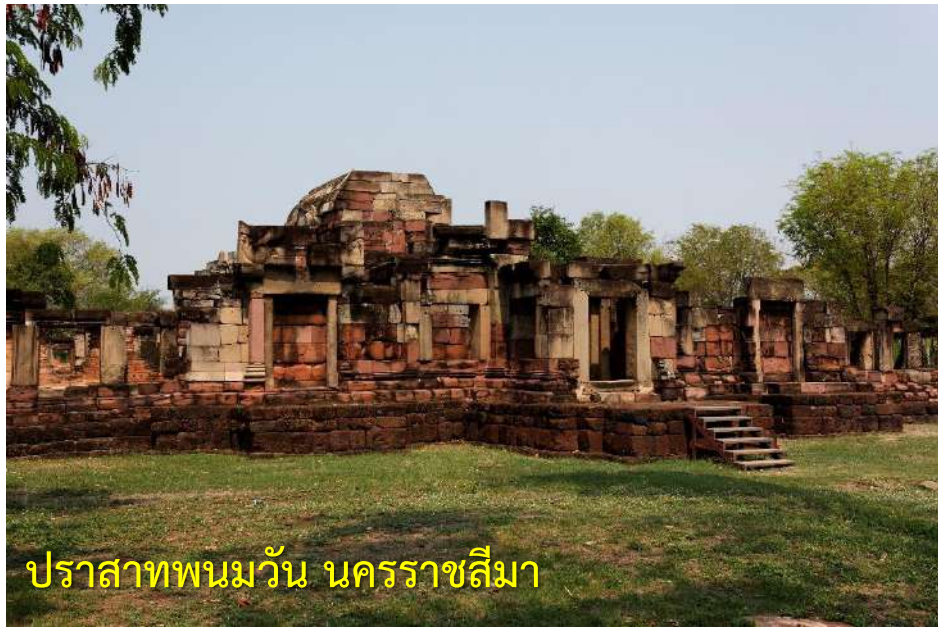

ปราสาทเมืองแขก

ปราสาทบ้านจารย์ (สังข์ศิลป์ชัย)

สมัยเมืองพระนคร ช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-17

ปราสาทพนมวัน นครราชสีมา

ปราสาทดักกือกรม

ปราสาทสระกำแพงใหญ่

ปราสาทพนมรุ้ง

ปราสาทตาเมือนธม

สมัยเมืองพระนคร ช่วงพุทธศตวรรษที่ 18

ปราสาทเมืองสิงห์

ปราสาทตาเมือนโต๊ด

พระปรางค์สามยอด

ปราสาทวัดแก้วพญาง

การกระจายของโบราณสถานเขมรโบราณในประเทศไทย

- เหนือสุด ปราสาทเจ้าจันทร์ จังหวัดสุโขทัย
- ตอนกลาง ปราสาทศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์
- ใต้สุด ปราสาทวัดกำแพงแลง จังหวัดเพชรบุรี
- ตะวันตกสุด ปราสาทเมืองสิงห์ จังหวัดกาญจนบุรี

การแบ่งประเภทโบราณสถานเขมรโบราณในประเทศไทย

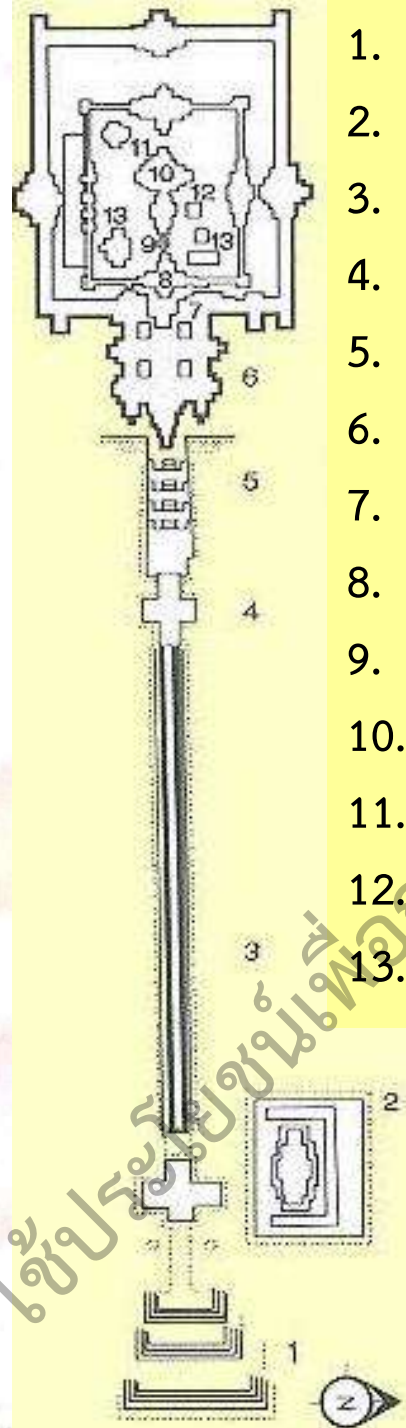

- เทวาลัย หรือ พุทธศาสนสถาน
- อาศรม
- อโรคยาศาล
- ธรรมศาลา
- บาราย
- หลักศิลา
- สะพานขอม
- แหล่งตัดหิน
- ถนน และประตูชัย

แผนผังเมืองพิมาย

๑๐. ประตูดุ๊ย
๑๑. คูเมือง
๑๒. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย
๑๓. ภูมิภาชี
๑๔. สระช่องแมว
๑๕. ทำนางสระหม
๑๖. ประตูดุ๊ยตะวันออก
๑๗. บารายใหญ่
๑๘. วัดโคก

1. บันไดต้นทาง
2. พลับพลาเปลื้องเครื่อง
3. ทางดำเนิน เสานางเรียง
4. สะพานนาคราชชั้นแรก
5. บันไดขึ้นปราสาท
6. ลานหน้าปราสาท
7. สะพานนาคราชชั้นกลาง
8. โคปุระ
9. สะพานนาคราชชั้นใน
10. ปราสาทประธาน
11. ปราสาทน้อย
12. ท่อโสมสูตร
13. บรรณาลัย

ผังเมือง และผังปราสาท เขมรโบราณ (ขอม) ในประเทศไทย

- บารายขนาดต่างๆ สำหรับใช้น้ำ
- ประตูชัย และกำแพงเมืองก่อด้วยศิลาแลง
- ศาสนสถานที่เป็นปราสาทหินอยู่กลางเมือง

- หันเข้าสู่เมืองพระนคร เช่น เมืองพิมายหันลงทิศใต้สู่เมืองพระนคร

ปราสาทหิน เทวาลัย พุทธศาสนสถาน (พุทธประวัติมาคาร)

- ปราสาทหลายหลังสร้างเพื่อเป็นเทวาลัย เป็น Palace of the God มิได้เป็นที่อยู่อาศัยของกษัตริย์ แต่เป็นที่ซึ่งกษัตริย์สร้างอุทิศถวายแด่เทพในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูที่ทรงนับถือ หรือเป็นพุทธศาสนสถานหากกษัตริย์ทรงนับถือศาสนาพุทธ
- ปราสาทจึงเป็นศาสนสถานที่เป็นที่สถิตยของเทพเจ้า
- เป็นสุสาน เมื่อสวรรคต ดวงพระวิญญาณจะหลอมรวมกับเทพเจ้าที่ทรงนับถือในลักษณะของอาตมัน และได้รับพระนามหลังความตาย ดังนั้นปราสาทจึงถูกสร้างเพื่อเป็นที่ระลึกถึงดวงพระวิญญาณของอดีตกษัตริย์ด้วย
- ปราสาทเป็นปูชนียสถาน หรือศาสนสถาน ที่เป็นศูนย์กลางของเมือง หรือชุมชน

ปราสาทพิมาย กับ พระกมรเตงชคตวิมาวเสนาบดีไตรโลกยวิชัย

The Phimai Stone Sanctuary

— จากพิมาย ถึงชายแดนเขมร : ตามรอยเส้นทางสายราชมรรคา —

"ปราสาทพิมาย ปราสาทพนมรุ้ง และปราสาทเมืองต่ำ ได้รับการเสนอชื่อเป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่อยู่ใน "บัญชีรายชื่อเบื้องต้น" (Tentative List) ของยูเนสโก ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ และการนำเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลกเพื่อพิจารณาให้เป็นแหล่งมรดกโลก ภายใต้ชื่อแหล่งว่า "ปราสาทหินพิมายและเส้นทางวัฒนธรรม และปราสาทพนมรุ้งและปราสาทเมืองต่ำ" (Phimai, its Cultural Route and the Associated Temples of Phanomrung and Muangtiam)"

ขอบพระคุณ : แหล่งข้อมูลและภาพแผนผังค้นแบบ
ปราสาทหิน โดย สำนักพิมพ์วิมวเชิยมเพลส

มณฑป
ห้องในการร่วม
กิจกรรมชุมชน
ทางศาสนา

หอพระพนม

วัดป่า
บริเวณเสา จะพบลักษณะ
คล้ายยักษ์ถือวัชระและกระดัง
กอบจับไล่สิ่งชั่วร้าย ณ ปากทางเข้า

ปราสาทหินแดง
เชื่อว่าเป็นสถานที่ประกอบ
พิธีกรรมของพราหมณ์

ทางเข้าซึ่งกรมศิลปากร
ขุดค้นพบเครื่องใช้กระเบื้อง
ดินเผาจำนวนมาก

คือนาฏราช
เทพแห่งการรำรำ
พระศิวะทรงใช้จึงหะ
การรำรำว่าควบคุมโลก

ปราสาทพนมรุ้ง
ภายในมีประติมากรรม
พระเจ้าพรหมมหิต

บ้านไต่ต้นทาง

ใช้ประโยชน์เพื่อการอบรมให้ความรู้แก่ผู้สนใจ

พลับพลาเปลื้องเครื่อง

ทางดำเนิน และเสานางเรียง

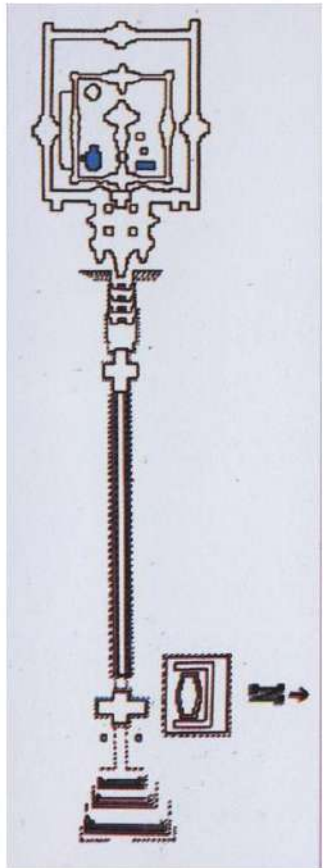
หน้าบัน

ทับหลัง

โคปุระเชื่อมต่อกับระเบียบคต

บรรณาลัย

- เป็นที่เก็บรักษาคัมภีร์ทางศาสนา และตำรับตำราต่างๆ
- ส่วนใหญ่เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีทางเข้าออกเพียงทางเดียว ภายในไม่มีรูปเคารพ

บรรณาลัยปราสาทพนมรุ้ง

บรรณาลัย

บรรณาลัยปราสาทสด๊กก๊อกธม

ศิวนาฏราช

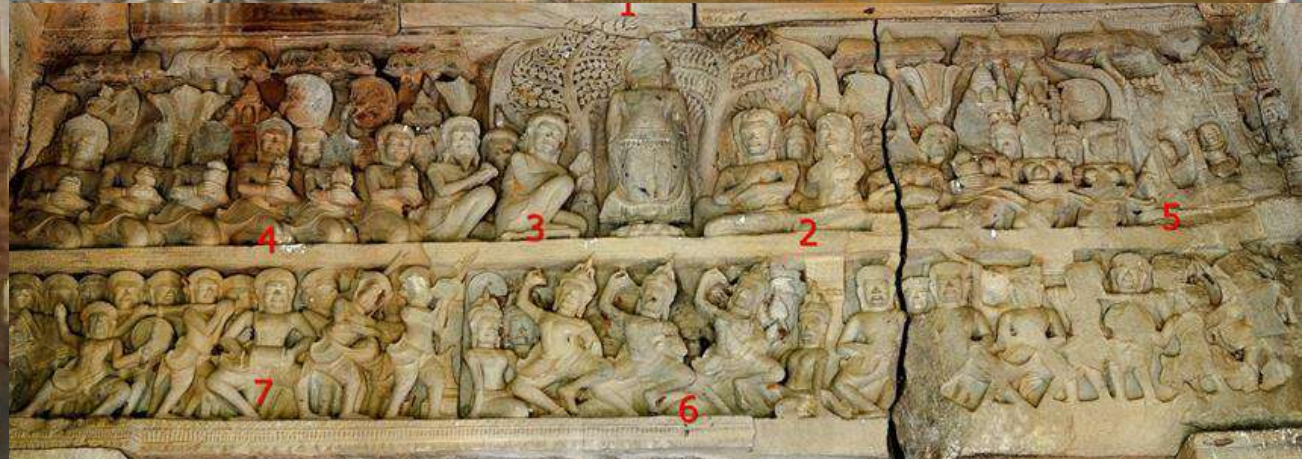

ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์

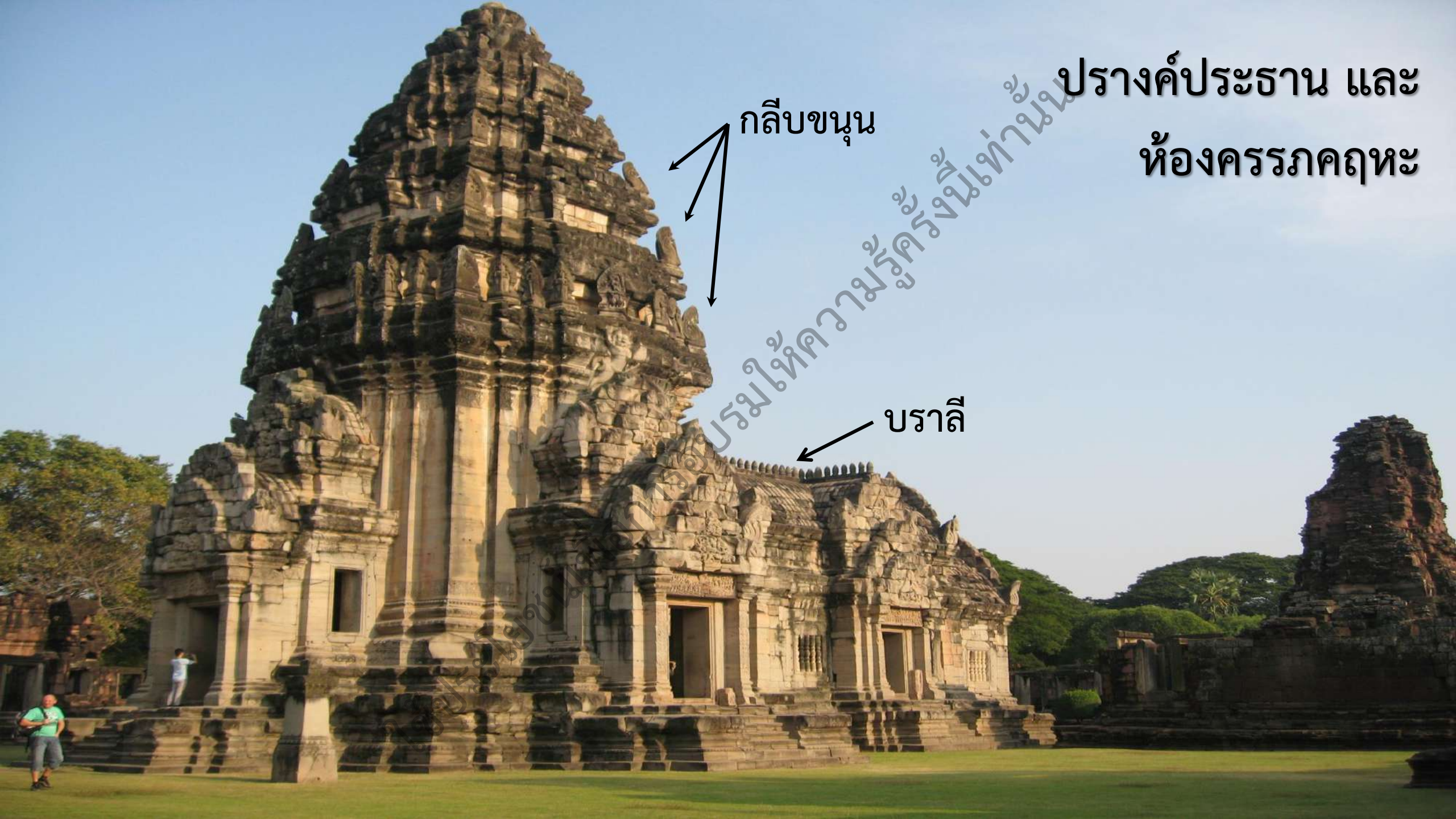
วิชณุนันทศายินทร์ปัทมนาถะ

ปราสาทประธาน

ปราสาทประธาน และ
หอทรงระฆัง

กลีบบขนุน

บราลี

ชมรมให้ความรู้เรื่องงานช่าง

ทวารบาล

ปราสาทหินในวัฒนธรรมขอม

- เป็นศาสนสถาน ที่สร้างถวายให้เป็นที่สถิตของเทพเจ้า
- โบราณสถานขอม: แหล่งตัดหิน เทวาลัย ปราสาทหิน ปราสาท กู่ อโรคยาศาล และธรรมศาลา
- เมืองค์ประกอบต่างๆ อาทิ บาราย
- พบกระจายอยู่ในภาคอีสานเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเส้นทางของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7

ใช้ประโยชน์
เพื่อการอนุรักษ์
และเรียนรู้
เกี่ยวกับ
ประวัติศาสตร์
และวัฒนธรรม
ของ
พื้นที่
นั้น

อาคาร

- ปรากฏการกล่าวถึงในศิลาจารึกหลายหลัก
- อาจจะเป็นที่พักหรือที่ปรุงยาประจำโรคยาศาล
- คล้ายกับบรรณาลัย คือ มีลักษณะเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าก่อผนังทึบ หลังคาทูป มีทางเข้าออกทางเดียว แต่มีช่องหน้าต่างเพิ่มขึ้นจากบรรณาลัย
- ในประเทศไทยมีเพียงแห่งเดียว คือ กุ่บ้านจิว จังหวัดยโสธร

อโรคยาศาล ศาลาไร้โรค

- เป็นสถานพยาบาล เพื่อรักษาผู้เจ็บป่วย หรือบาดเจ็บ ประจำชุมชน
- ส่วนใหญ่สร้างด้วยศิลาแลง แต่ส่วนประกอบเช่นเสาประดับกรอบประตู หรือทับหลังจะทำด้วยหินทราย
- มีผังง่าย ๆ โดยมีโคปุระด้านเดียว มีกำแพงแก้วล้อมรอบ และมีปราสาทประธานอยู่ตรงกลาง มีบารายเล็ก ๆ และบรรณาลัยอยู่ภายในด้วย
- ปราสาทประธานเข้าออกได้ทางเดียว แต่มีการทำประตูหลอก และหน้าต่างหลอกไว้ ภายในส่วนใหญ่ประดิษฐานพระโกษัชรุไวฑูรยประภา
- พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ทรงสร้างอโรคยาศาล 102 แห่ง อยู่ในประเทศไทย 23 แห่ง

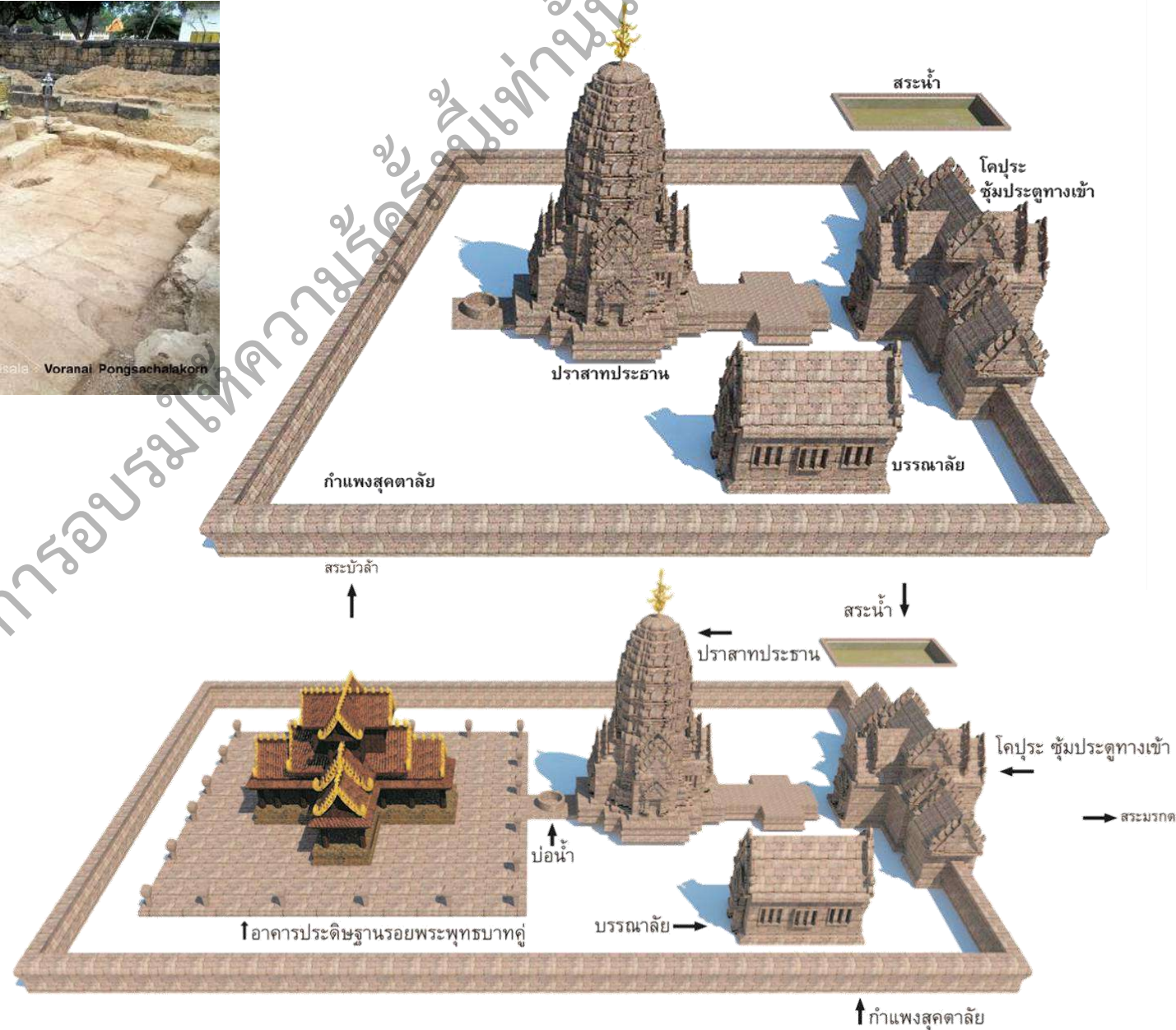

พระโกษชัยคุรุไวฑูรยประภา

Idolatrous image in Arogayasala : Voranai Pongsachalakorn

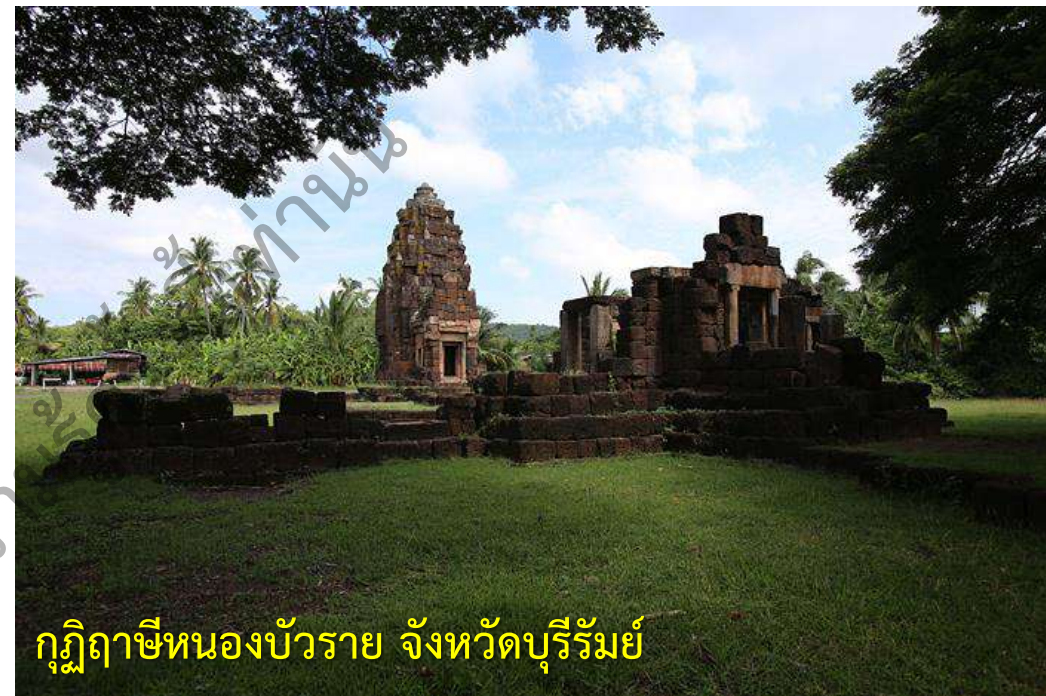
แผนผังของอโรคยาศาล

กู่ประภาชัย จังหวัดขอนแก่น

ศาลาไรโรค

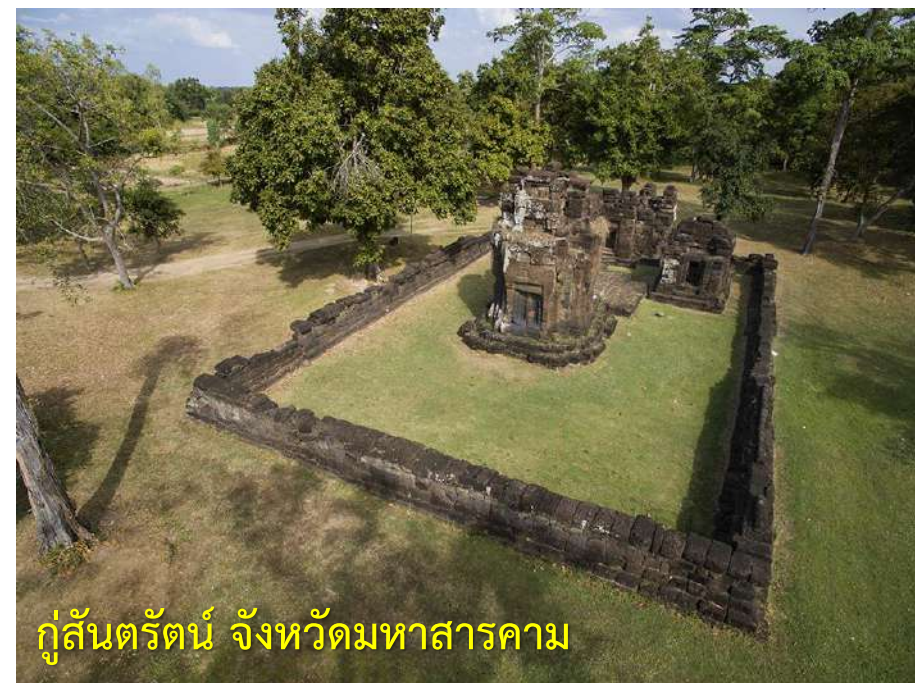

กู่ภูพาน้องบัวราย จังหวัดบุรีรัมย์

ปราสาทตาเมือนโต๊ด จังหวัดสุรินทร์

อโรคยาศาล

กู่สันตรัตน์ จังหวัดมหาสารคาม

ปราสาทบ้านหนองบัว จังหวัดชัยภูมิ

ธรรมศาลา

ปราสาทตาเมือนธม

จังหวัดสุรินทร์

บาราย ตฎากะ ตระเปรียง

ใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภคบริโภค

บาราย (บารายโบราณ)
Banal Maung Thau

บารายโบราณ (Banal Maung Thau) เป็นบารายโบราณที่มีอายุประมาณ 1,000 ปี ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลบาราย อำเภอเมือง จังหวัดน่าน บารายนี้มีลักษณะเป็นบารายที่มีน้ำใสสะอาดและมีความสำคัญต่อชุมชนในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก

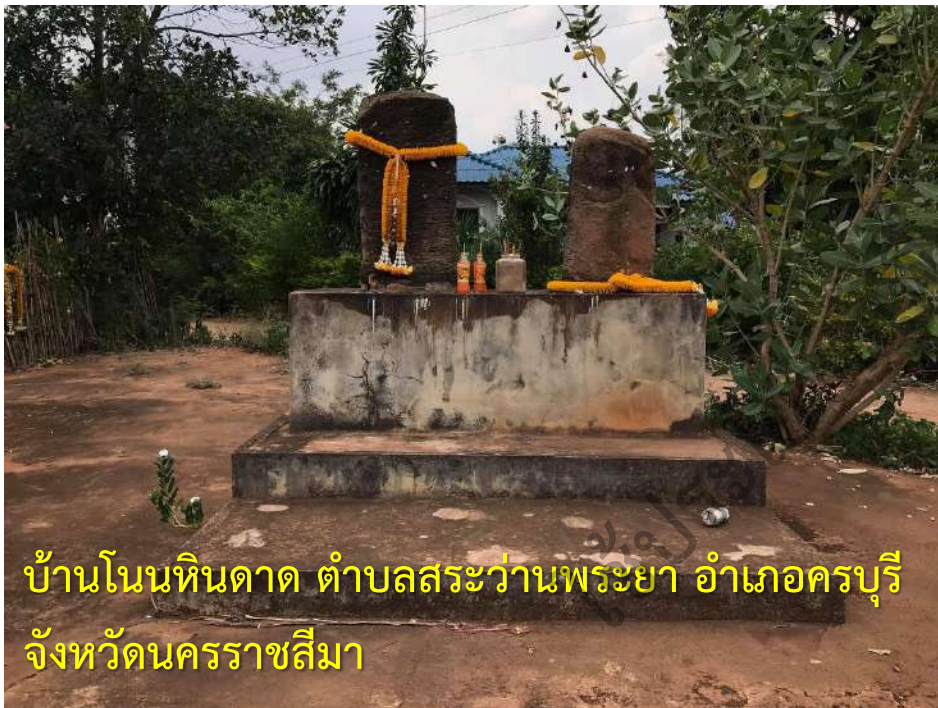
Banal Maung Thau is an ancient lake located in Banal Maung Thau village, Banal Maung Thau sub-township, Banal Maung Thau district, Nang Rong district, Nang Rong province, Thailand. It is a natural lake with a large area of water and is surrounded by trees and vegetation. The lake is used for various purposes, including fishing, irrigation, and as a source of drinking water for the local community.

ใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาและความรู้ที่ตรงกันเท่านั้น

หลักหินแสดงขอบเขต

- เป็นการปักหลักหินเพื่อแสดงขอบเขตของศาสนสถาน เป็นการอุทิศถวายที่ดินเพื่อเป็นพระราชกุศล ประชาชนที่มีที่ดินอยู่ในขอบเขตของหลักหินนี้จะกลายเป็นข้าพระที่ต้องทำงานรับใช้เทวาลัย หรือพุทธสถานนั้นๆ

สะพานขอม สะพานศิลาโบราณ

- ส่วนใหญ่ใช้ศิลาแลงในการก่อสร้าง เป็นการสร้างสะพานเล็กๆ ข้ามลำห้วย หรือลำน้ำเล็กๆ มีช่องให้น้ำไหลผ่านไปได้

ประตูชัย

- ประตูเมืองในสมัย
อาณาจักรเขมร
โบราณในอดีต

ใช้ประโยชน์
การอนุรักษ์

แหล่งตัดหินสีคว จังหวัดนครราชสีมา

แหล่งศิลปกรรมประเภทสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ใช้ประโยชน์เพื่อความรุ่งเรืองเท่านั้น

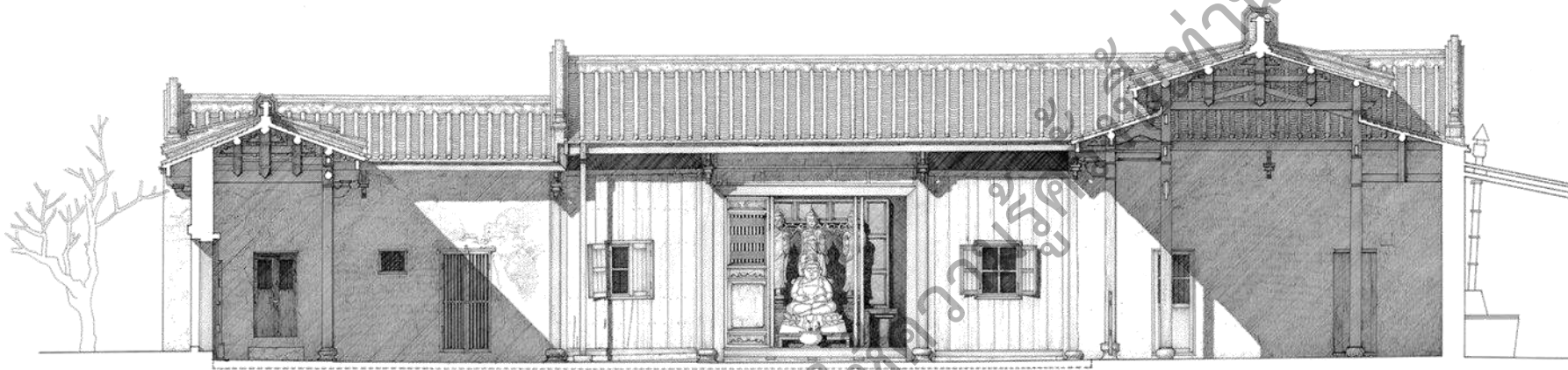

- อดีตทำให้ชีวิตปัจจุบันมีความหมาย (Meaning) สร้างความหวังในการดำเนินชีวิตในอนาคต
- อดีตทำให้มนุษย์มีจิตผูกพันกับสถานที่ (sense of place) เกิดเป็นถิ่นของตน (sense of belonging) นั่นคือเป็น “บ้านเกิดเมืองนอน”
- สังคมแบบใช้แล้วทิ้ง (Throw-away society) ทำให้เกิดการเสื่อมเลือนรูปแบบทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าไป อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมจึงถูกทอดทิ้ง บุกรุก รื้อทำลาย

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (Vernacular Architecture)

- สิ่งก่อสร้างต่างๆ ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่มนุษย์สร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมเพื่อสนองความต้องการของชุมชนนั้นๆ
- รูปแบบของสิ่งก่อสร้างอาจจะพัฒนาไปจากรูปแบบเดิมโดยปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิต ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาเพื่อจะมีรูปแบบเฉพาะตัวขึ้นได้
- อาคารบางหลังเป็นรูปแบบที่นำมาจากต่างถิ่น อีกทั้งช่างก่อสร้างและช่างฝีมือก็มาจากภายนอก ซึ่งโดยแท้จริงแล้วไม่อาจถือได้ว่าเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยตรงแต่ก็ให้อิทธิพลต่อช่าง หรือประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ นำไปใช้ผสมผสานกับรูปแบบในท้องถิ่น เกิดมีลักษณะใหม่ที่คลี่คลายไปจากรูปแบบเดิมไปอีก
- อิทธิพลของรูปแบบจากภายนอกจะมีมากหรือน้อยอยู่ที่ค่านิยมของประชาชนและรูปแบบที่สอดคล้องกับวิธีการก่อสร้าง ตลอดจนความสามารถในการดัดแปลงของช่างในท้องถิ่นนั้นด้วย

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

- Vernacular Buildings is the traditional harmonies which constitute the core of man's own existence, and the survival of this tradition is threatened world wide
- สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเป็นการสอดประสานของประเพณีที่ก่อให้เกิดแก่นแท้ของความ เป็นอยู่ของมนุษย์ ซึ่งปัจจุบันนี้ประเพณีเหล่านี้กำลังถูกคุกคามให้สูญหายไปจากทั่วโลก (Naomi Okawa, 2540)

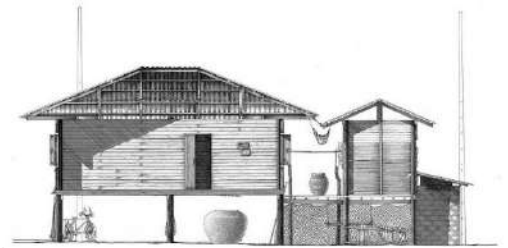
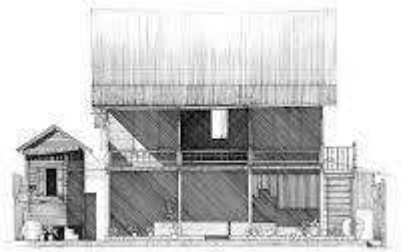
สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

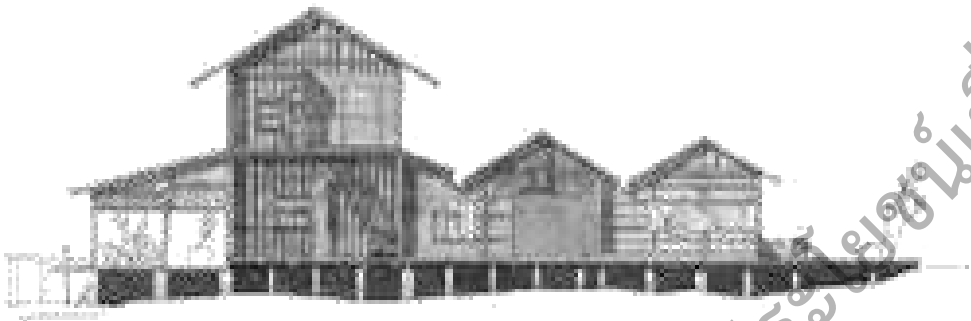
- รูปแบบอาคารทุกประเภทที่ชาวบ้านสร้างขึ้นในแต่ละชุมชน แต่ละท้องถิ่น และเน้นถึงอาคารประเภทพักอาศัยเป็นหลัก ซึ่งรูปแบบอาคารก็แตกต่างกันไป ตามลักษณะของวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และสภาพดินฟ้าอากาศที่แตกต่างกัน
- สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า ที่อยู่เหนือกาลเวลา (Timeless Quality)
- เป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์ (Phenomena) ทั้งหมดในสังคม ในอารยธรรมของมนุษย์ เพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงรูปแบบของชีวิตในรูปลักษณะต่างๆ ที่แตกต่างกันไป

คุณค่า และความหมายของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

- บ้านเรือนเป็นภาพสะท้อนความสัมพันธ์ทางสังคม
- บ้านเรือนเป็นการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม
- บ้านเรือนสื่อสารโลกทัศน์และความเชื่อ
- บ้านเรือนมีสัญญาณและลักษณะเปรียบเสมือนดังครรภ์มารดา
- บ้านเรือนมีชีวิต
- บ้านเรือนเป็นวัตถุวัฒนธรรมและการสืบทอดบ้านเรือนเป็นประเพณีพื้นถิ่น
- บ้านเรือนเป็นพื้นที่เพื่อการผลิตและบริโภค
- บ้านเรือนเป็นที่พึ่ง เครื่องบ่งชี้ความมั่นคงและสถานะ

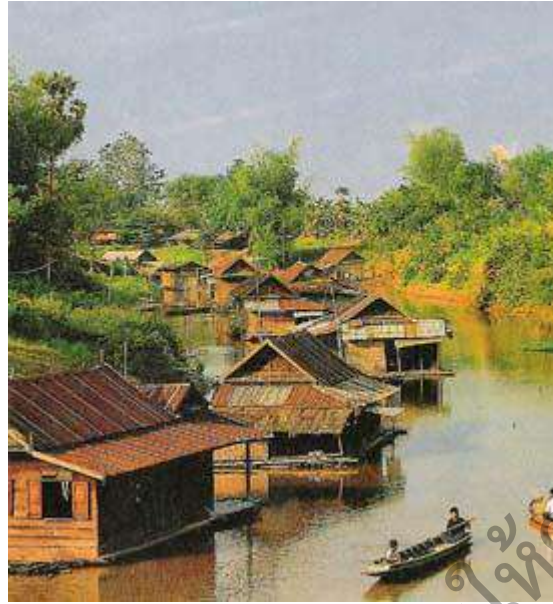
อัตลักษณ์แห่งสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

- ลักษณะของเรือน เช่น เรือนยกพื้นใต้ถุนสูง หลังคาชั้น
- ขนาดรูปทรง และกลุ่มเรือน
- ผังและการจัดวางที่ว่าง
- การแบ่งส่วนเรือนและการเล่นระดับ
- โครงสร้าง มวลและวัสดุ
- รายละเอียดการประดับตกแต่ง และสัญลักษณ์

เรือน

- เรือนเครื่องสับ
- เรือนเครื่องผูก
- เรือนแพ

ทรงหลังคา

- หลังคาจั่ว
- หลังคาปั้นหย่า
- หลังคามะนิลา หรือ บลานอร์
- หลังคาจั่วตัด

ทรงจั่ว

ทรงปั้นหย่า

ทรงมะนิลา

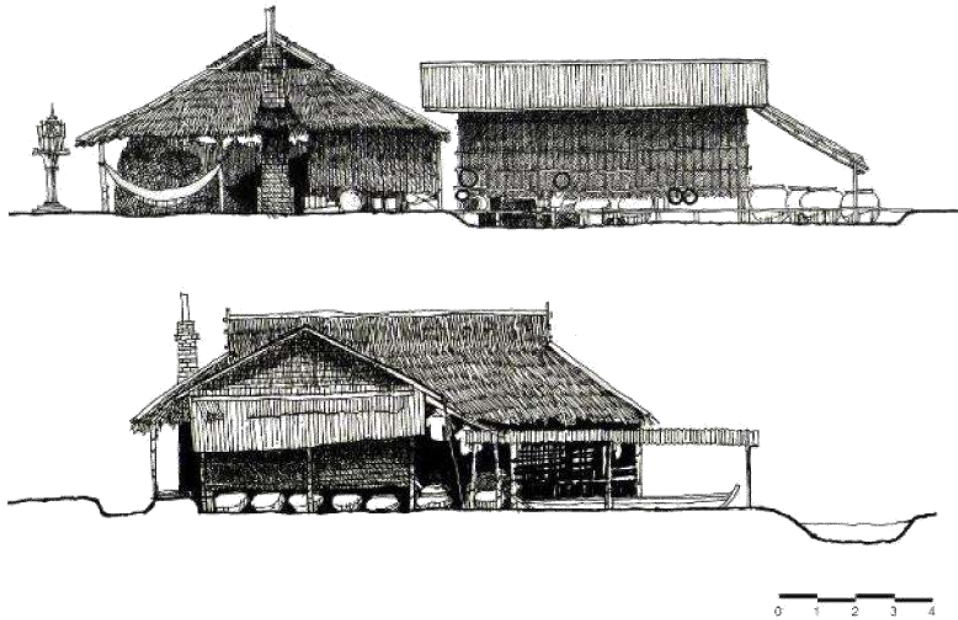
ช่องระบายอากาศ

ฝาเรือน

- ฝาถ้ง ฝาเข้าลิ้น
- ฝาปะกน
- ฝาสำหรับวด ฝาสายบัว
- ฝาฟาก
- ฝาเพี้ยม
- ฝาลูกฟัก
- ฝาตีเกล็ด
- ฝาไหล

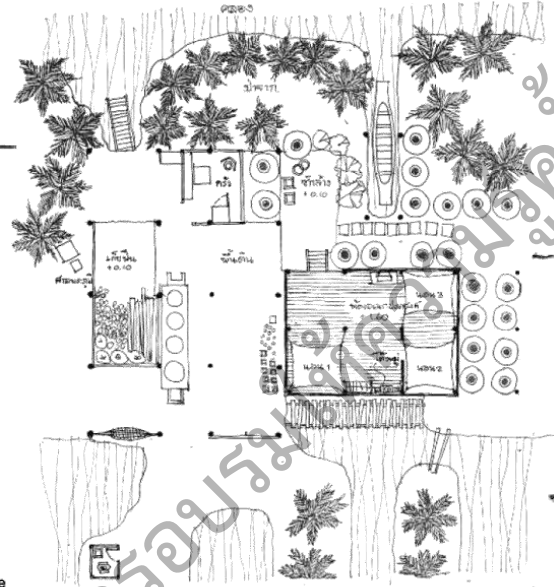

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวสวนมะพร้าว

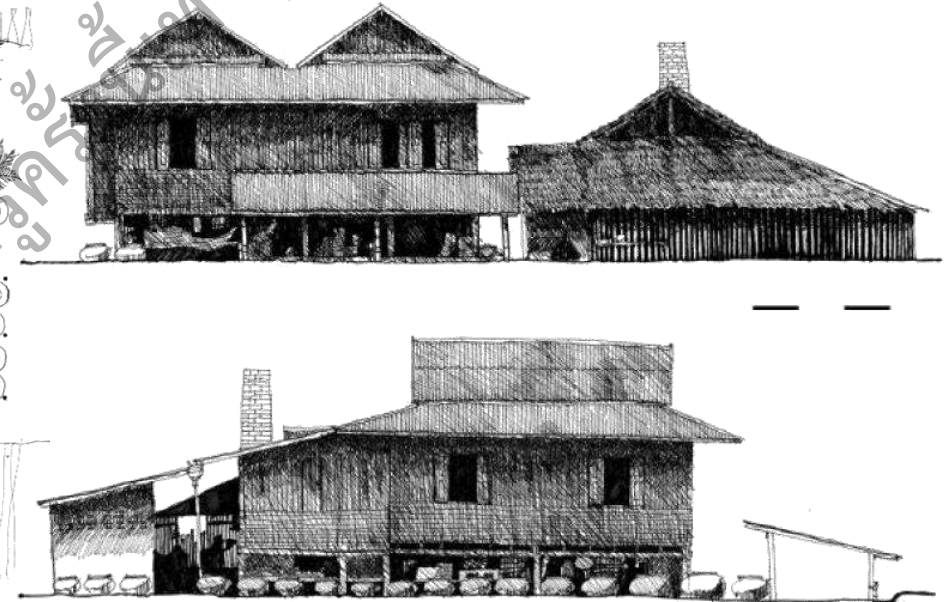

บน: รูปด้านหน้าเรือนพื้นถิ่นชาวสวนมะพร้าวกรณีศึกษา
ล่าง: รูปด้านข้างเรือนพื้นถิ่นชาวสวนมะพร้าวกรณีศึกษา

Vernacular Architecture Program, Faculty of Architecture
Silpakorn University, Bangkok, Thailand

ผังบริเวณ และตัวเรือนพื้นถิ่นชาวสวนมะพร้าว
Vernacular Architecture Program, Faculty of Architecture
Silpakorn University, Bangkok, Thailand

Vernacular Architecture Program, Faculty of Architecture
Silpakorn University, Bangkok, Thailand

Vernacular Architecture Program, Faculty of Architecture
Silpakorn University, Bangkok, Thailand

บ้านมอปลัด และบ้านคลองด่าน ตำบลแหลมใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม

เรือนไทยสี่ภาค

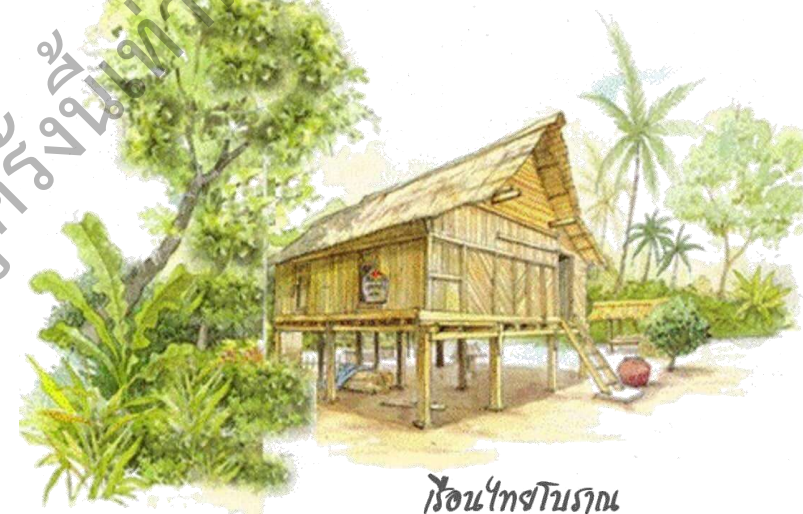
เรือนไททรงโบราณ
ภาคเหนือ

เรือนไททรงโบราณ
ภาคอีสาน

เรือนไททรงโบราณ
ภาคใต้

เรือนไททรงโบราณ
ภาคกลาง

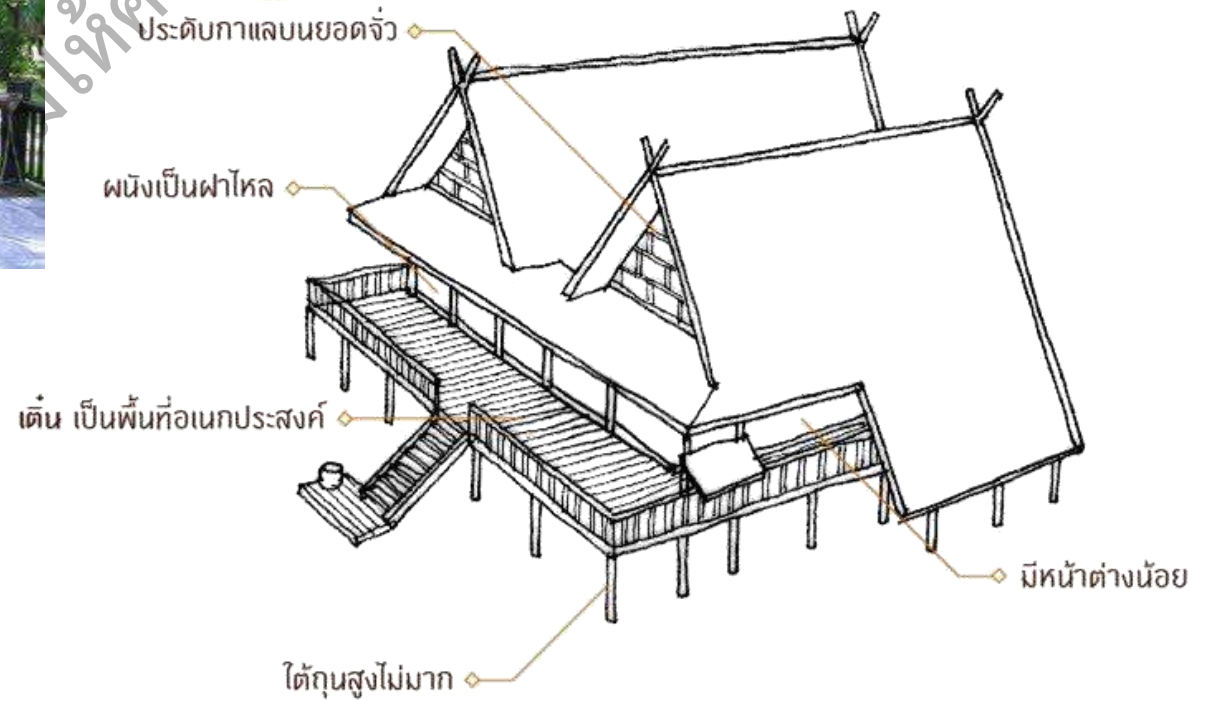
เรือนไทยภาคเหนือ

เต็น และฮ้านน้ำ

เรือนกาแล

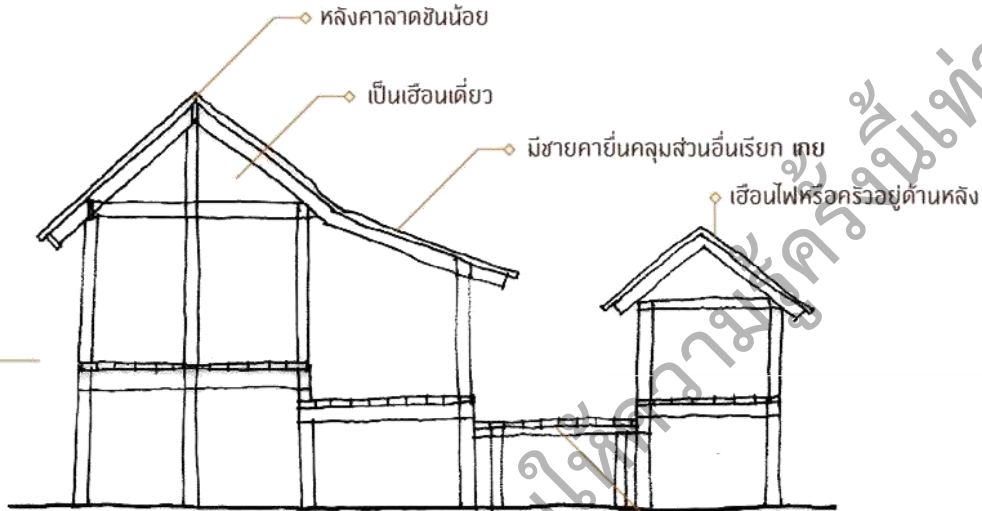
เสาเหล่งหมา (เสาเหล่งหมา)

ฝาไหล

เอือนเกย

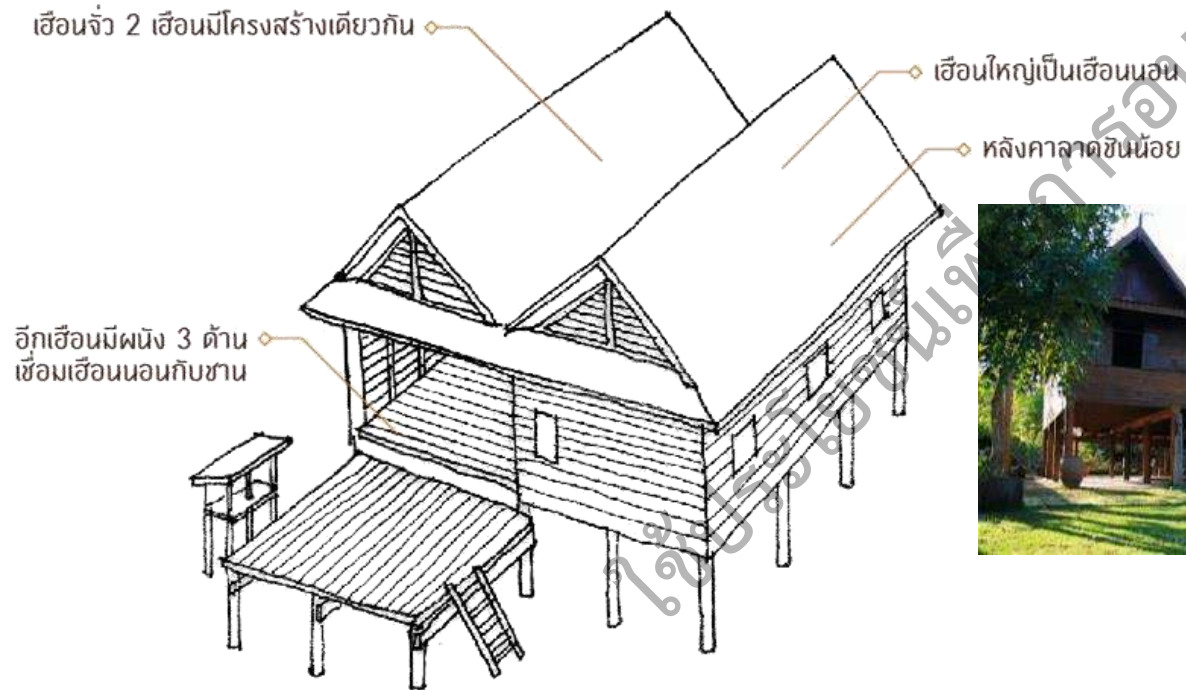
เรือนไทยภาคอีสาน

เอือนโข่ง

เอือนแฝด

เอือนจั่ว 2 เอือนมีโครงสร้างเดียวกัน

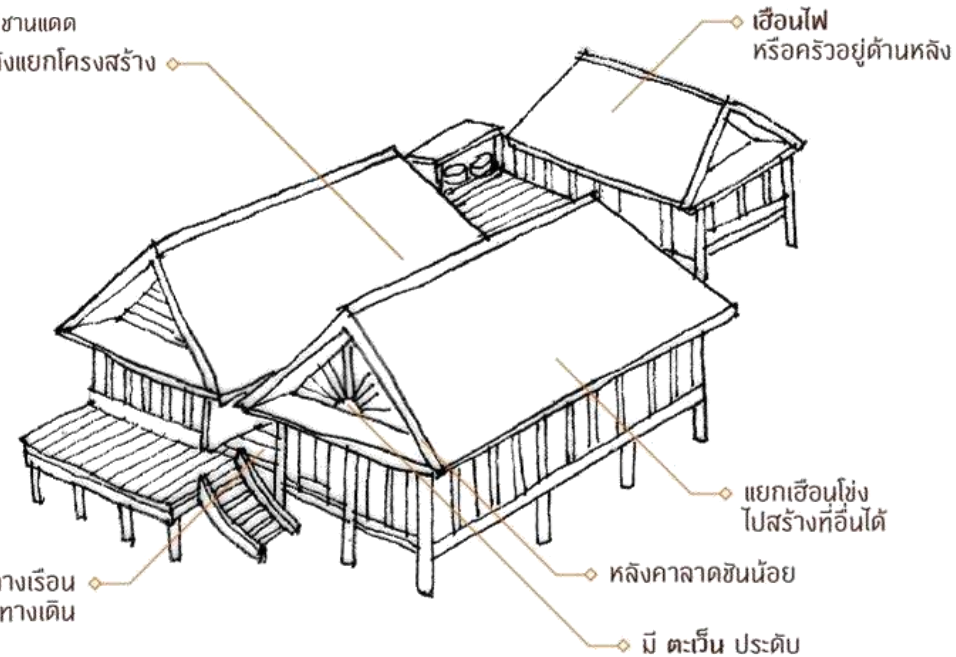

มีชานแดด

เอือน 2 หลังแยกโครงสร้าง

มีช่องตรงกลางเรือน เป็นทางเดิน

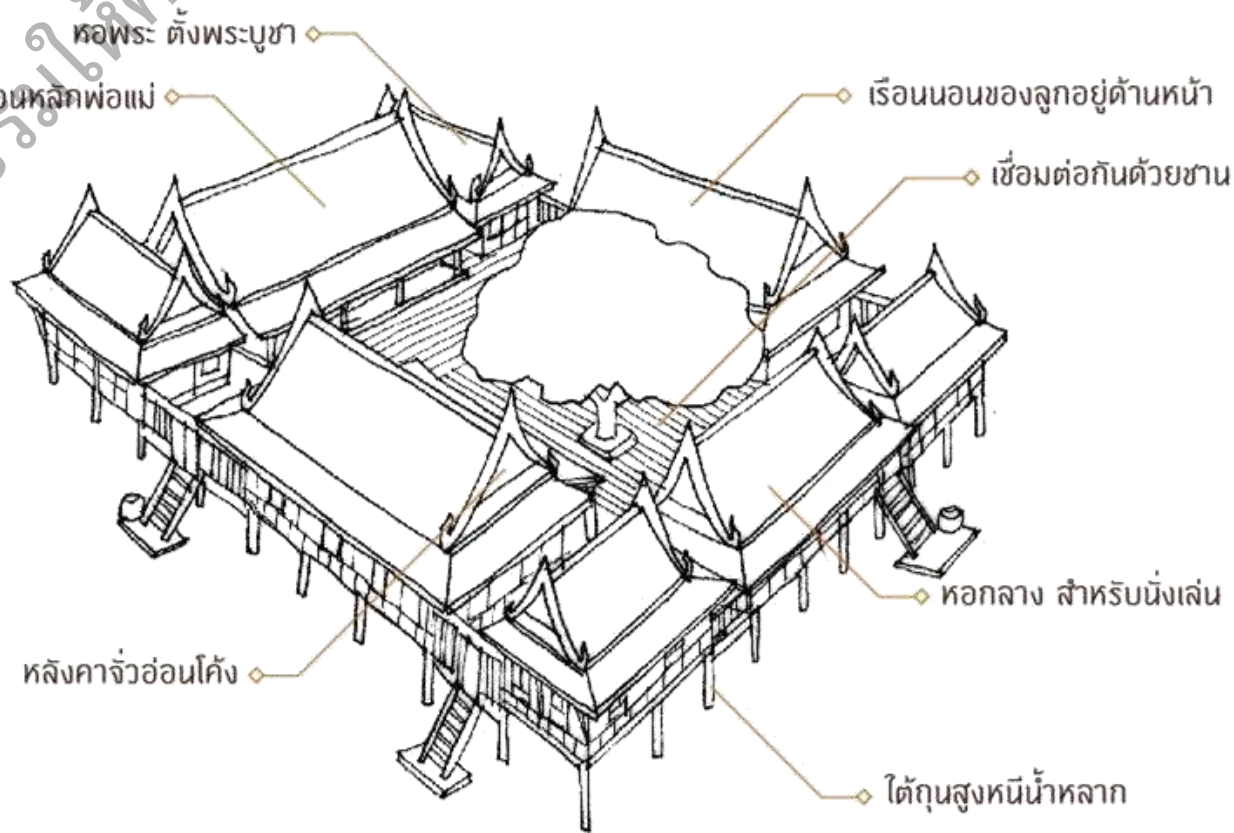
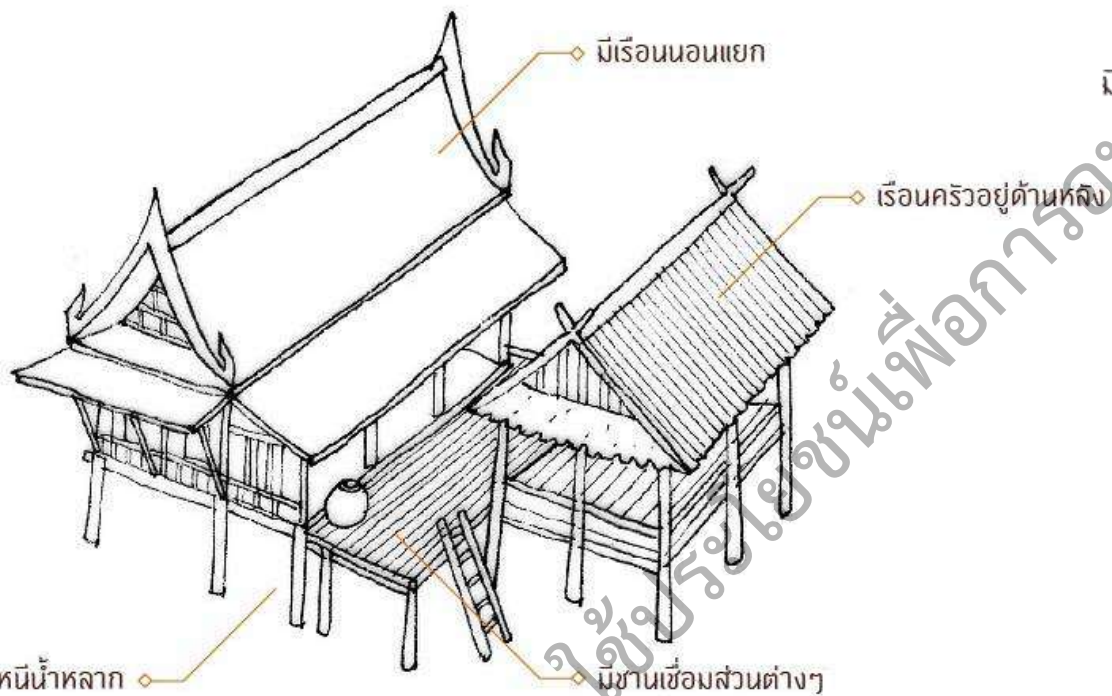

เรือนไทยภาคกลาง

เรือนเดี่ยว

เรือนหมู่

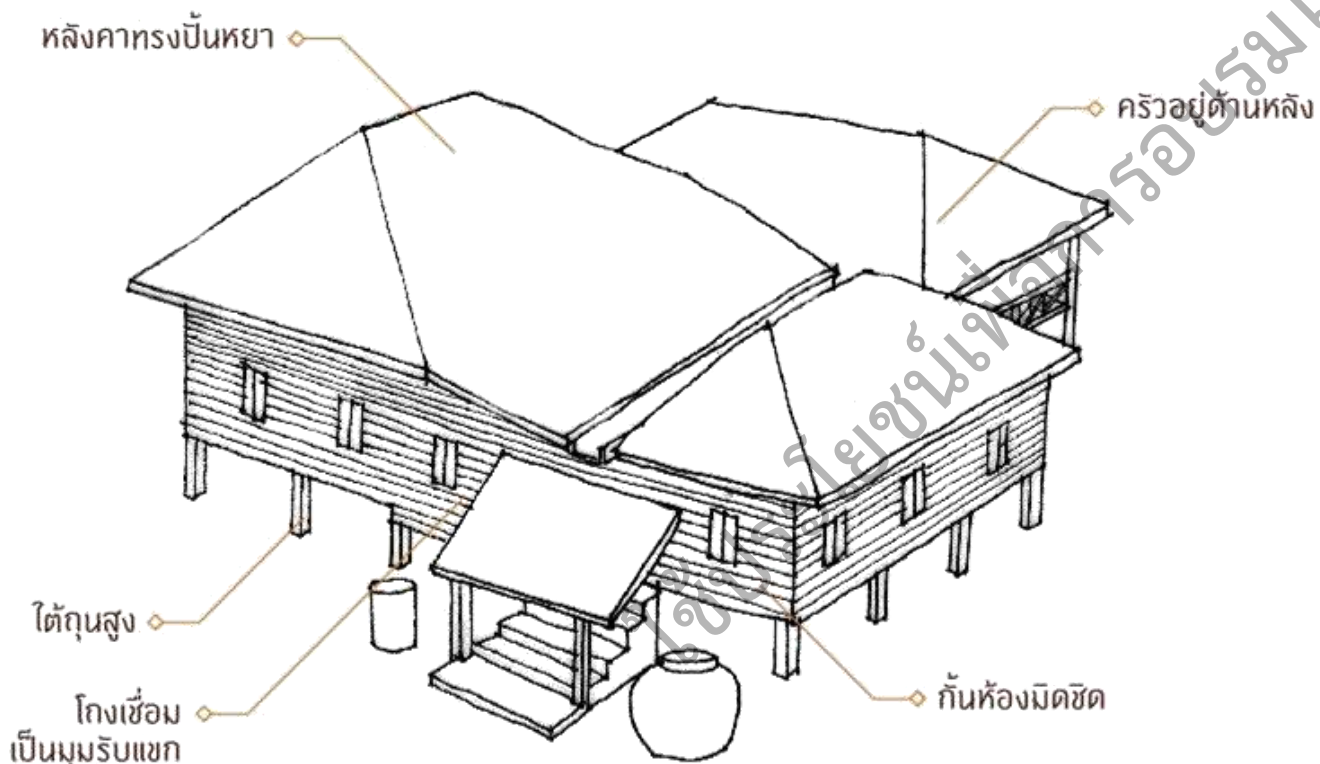

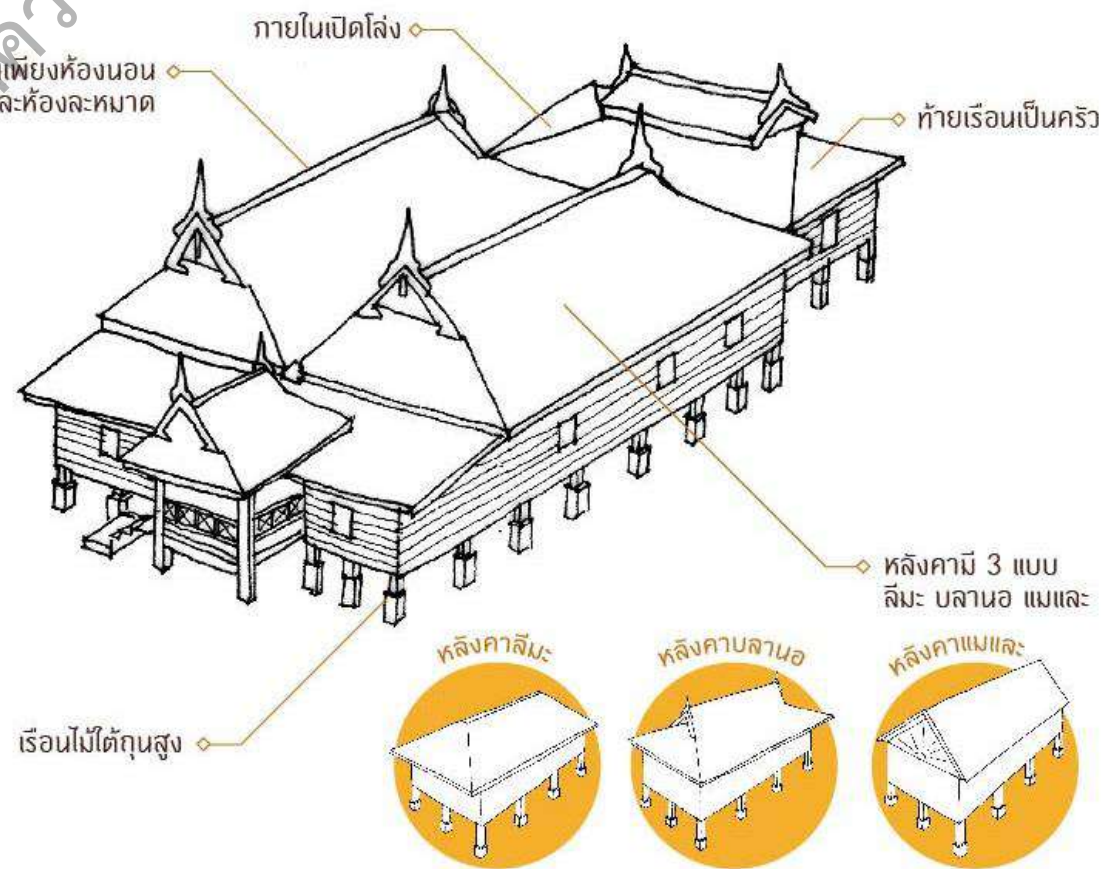
เรือนไทยภาคใต้

เรือนไทยพุทธภาคใต้

เรือนไทยมุสลิมภาคใต้

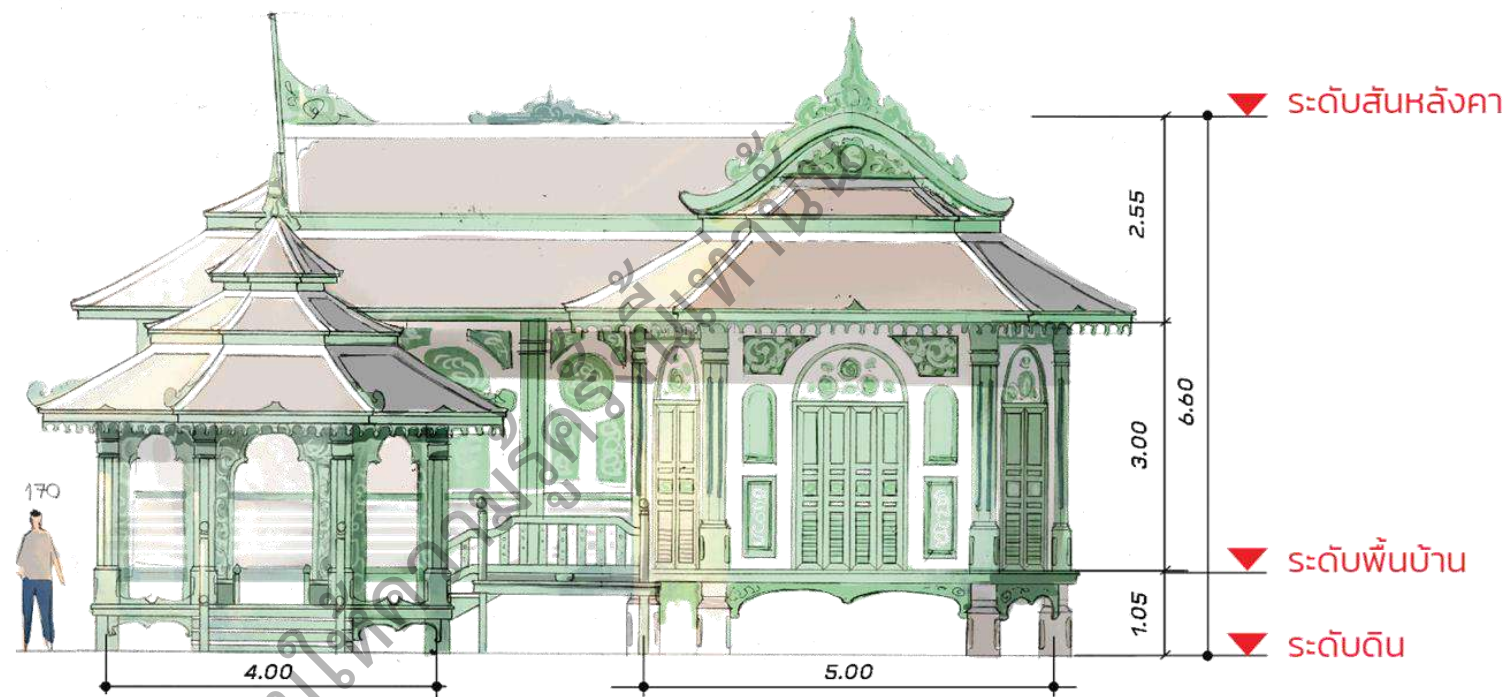

เรือนในช่วงสยามใหม่

- เรือนขนมปังขิง
- เรือนโคโลเนียล
- เรือนวิคตอเรียน
- Pre-war shop house, Chino European, Chino Portuguese

บ้านบานเย็น

อนุสรณ์สถานปรีดีพนมยงค์

กุฏิหลังเก่า วัดตะคุ จังหวัดนครราชสีมา

คุ้มเจ้าเทพมอลา จังหวัดน่าน

เรือนเก่าในเมืองเก่าน่าน

อาคารอันควรอนุรักษ์
สถาปัตยกรรมโมเดิร์น (Modern Architecture)
สถาปัตยกรรมร่วมสมัย

สถาปัตยกรรมโมเดิร์นที่ได้รับการยกย่องเป็นมรดกโลก

Villa Tugendhat, Brno, Czech Republic

อาคารเจริญกุลวิทยาเวศม์ วัดชินวราราม
จังหวัดปทุมธานี

ตำหนักพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวรา
สิริวัฒน์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า

เรือนแพในแม่น้ำสะแกกรัง

จังหวัดอุทัยธานี

เรือนประเสนชิต วิลล่ามูเซ่ เขาใหญ่

ร้านกล้วยเตี่ยวเงิน เมืองเก่าสงขลา

อาคารเก่าในเมืองเก่าแม่ฮ่องสอน

มัสยิดวาดีลยูเซ็น หรือ มัสยิดตะโละมาเนาะ

เมืองมัลลิกา การจำลองสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นสยาม

เรือนเก่าใน เมืองเก่าระนอง

เรือนเก่า ในเมืองเก่าสุรินทร์

เรือนเก่าในชุมชนกุฎีจีน

บ้านวินด์เซอร์ ชุมชนกุฎีจีน

Vernadoc: Vernacular Architecture Document

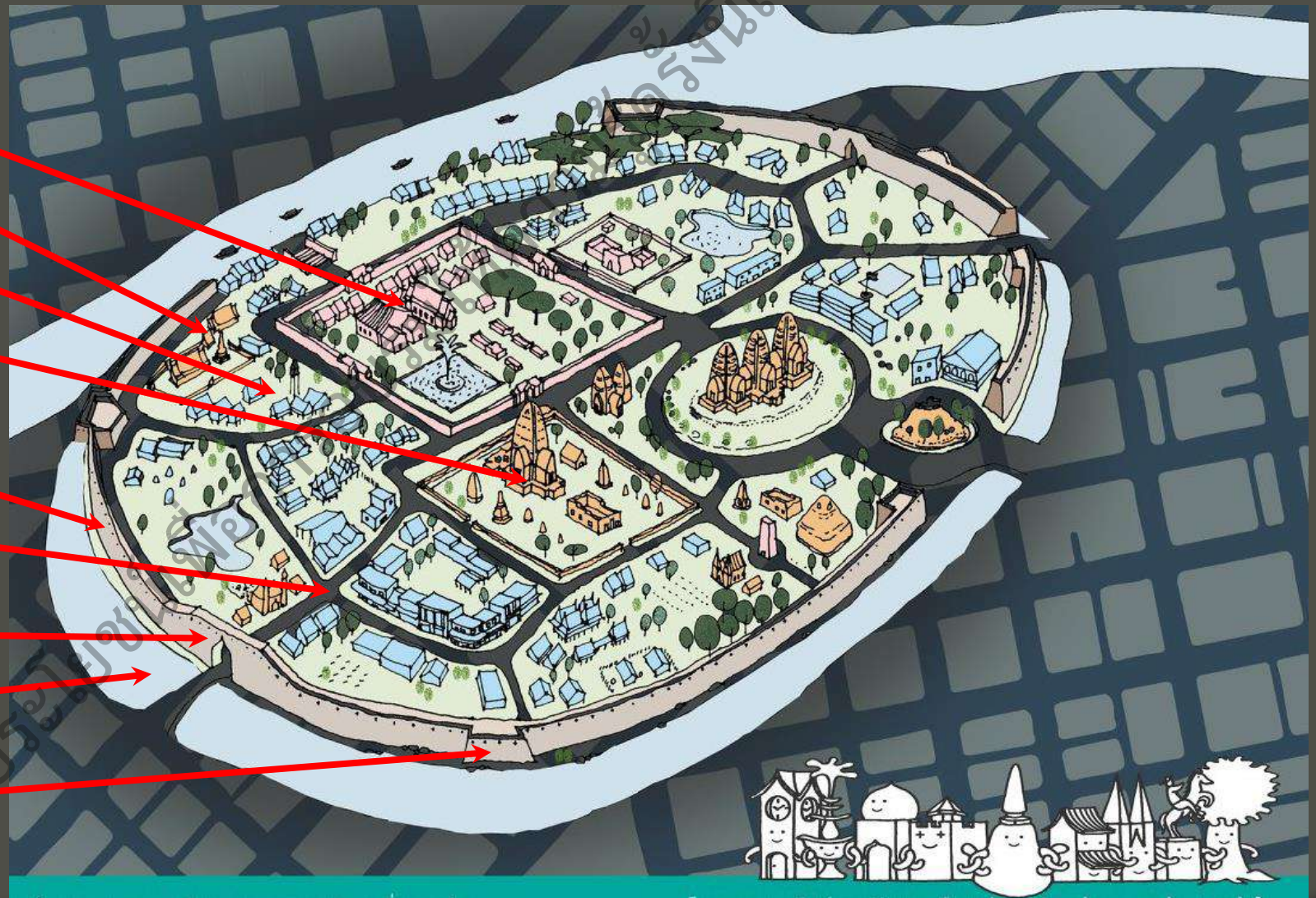

แหล่งศิลปกรรมประเภท ย่านเก่า และเมืองเก่า

องค์ประกอบของเมืองเก่า

- วังเจ้าเมือง
- วัดประจำเมือง
- บ้านเรือนเก่าแก่
- ที่หมายตาของเมือง
- กำแพงเมือง
- โครงข่ายคมนาคม
- ประตูเมือง
- คูเมือง
- ป้อม

ความสำคัญของอาคารในย่านเก่า และเมืองเก่า

อาคาร สิ่งก่อสร้าง หรือ สถานที่ มีคุณค่าความสำคัญ ใน 4 ด้าน

- ประวัติศาสตร์ : เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์/บุคคลสำคัญ
- โบราณคดี : มีหลักฐานของอดีตที่พิสูจน์ได้
- การก่อสร้าง : รูปแบบเป็นเอกลักษณ์ หายาก เหลือน้อย สวยงาม ศิลปกรรม
โครงสร้างโดดเด่น ฯลฯ
- อายุ : ทางสากลใช้มากกว่า 50 ปี (ของไทยไม่กำหนดปี)

พื้นที่บริเวณนี้ เคยเป็นที่พำนักของท่านโฮจิมินห์ อดีตประธานาธิบดีประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
ระหว่างที่ลี้ภัยมาเพื่อเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติ
ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๖๖ - พ.ศ. ๒๔๗๒

This area used to be the residence of HO CHI MINH, President of Vietnam
Between 1928-1929 A.D. in his quest the independence of his country

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองญาติ

WWW.NONGYAT.COM

แหล่งประวัติศาสตร์บริเวณที่เคยเป็นที่พำนักของโฮจิมินห์ ปัจจุบันเป็นไร่ข้าวโพด

บ้านเกิดเดิมท่านพุทธทาส

เพ็ญ
839
6772 4200 107

แหล่งประวัติศาสตร์บริเวณที่เป็นที่ตั้งของเรือนซึ่งเป็นบ้านเกิดของท่านพุทธทาส

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบในเมืองศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

LINEAROTICA

การใส่คูปอง ผู้ที่จะทำ
ได้ใบเสร็จที่ไม่มีรอยขีด
ขูดแก่ผู้มีสำคัญ ดังนี้
● ประทับตราอธิบดี กรม
พระคลังข้างที่
● เลขหมายใบเสร็จแล
ชื่อผู้เช่าตรงกับห้องที่
คนเช่า
● จำนวนเดือนแลจำ
นวนเงินค่าเช่าตรงกับ
จำนวนที่ควรเสีย
ถ้าผู้เช่าไม่ได้ใบเสร็จ
ที่ถูกต้องดังว่านี้ กรม
พระคลังข้างที่ถือว่า
ผู้เช่ายังไม่ได้เสียเงิน
ค่าเช่า

When you pay Rent,
ask for the official
Receipt. No Receipt
will be recognised
unless it bears, with-
out any erasion or
alteration:-

1. The official Stamp
of the Royal Free
Burse Department.
2. Correct No. of
house and the name
of its occupant.
3. Correct month,
year & am. rent due.

凡此等情事，
其故之由，以下之
一、先以單有內附
理員之印信二式，與單
列之款項並開之名號
須與該舖主之人名號
相符云云。收單上開之
月分至期項來合應完之
月分並原訂之租價一應
條列於後。租人無以上所
言之故，而為據者，則本局
官廳可與之公議未決還

เรือนพระยาหิรัญยุทธกิจ กรุงเทพฯ เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (Vernacular Architecture)

โบราณสถานในจังหวัดลพบุรีที่มีได้ขึ้นทะเบียน ถานพระวัดพัยัคฆาราม

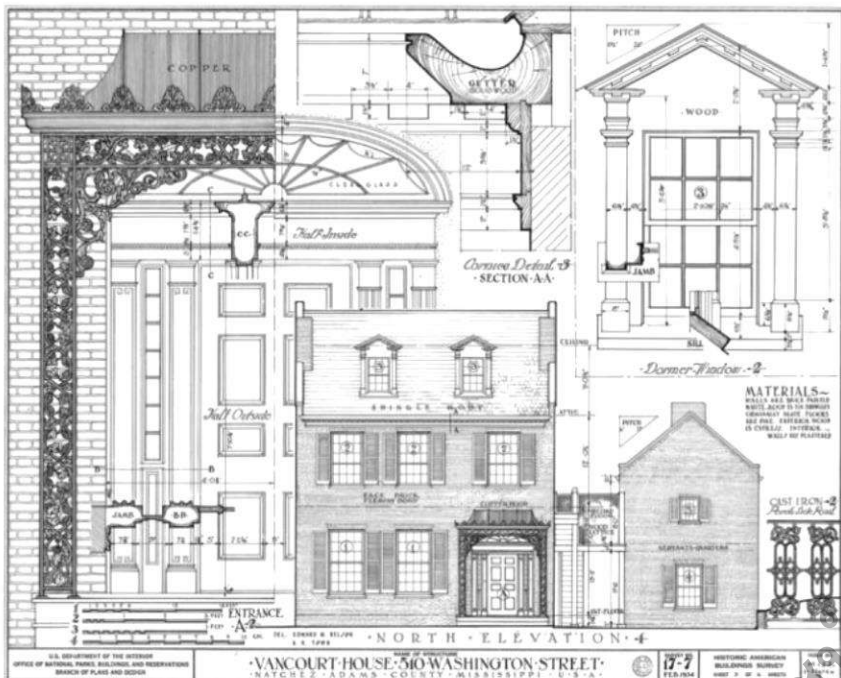
โบราณสถานในจังหวัดลพบุรีที่มีได้ขึ้นทะเบียน พระอุโบสถวัดทุ่งทะเลหญ้า

A photograph of Villa Tugendhat, a modernist residence designed by Mies van der Rohe. The building is a two-story white structure with large glass windows and a flat roof, situated on a grassy hill. It is surrounded by lush greenery, including trees and shrubs. The sky is blue with some clouds. A watermark is visible across the image.

Mies van der Rohe: Villa Tugendhat (๑๙๓๐)
เป็นอาคารรูปแบบสากลเรียงแห่งแรกขึ้นทะเบียนมรดกโลก ค.ศ. ๒๐๐๑

HABS GUIDELINES

RECORDING HISTORIC STRUCTURES AND SITES WITH HABS MEASURED DRAWINGS

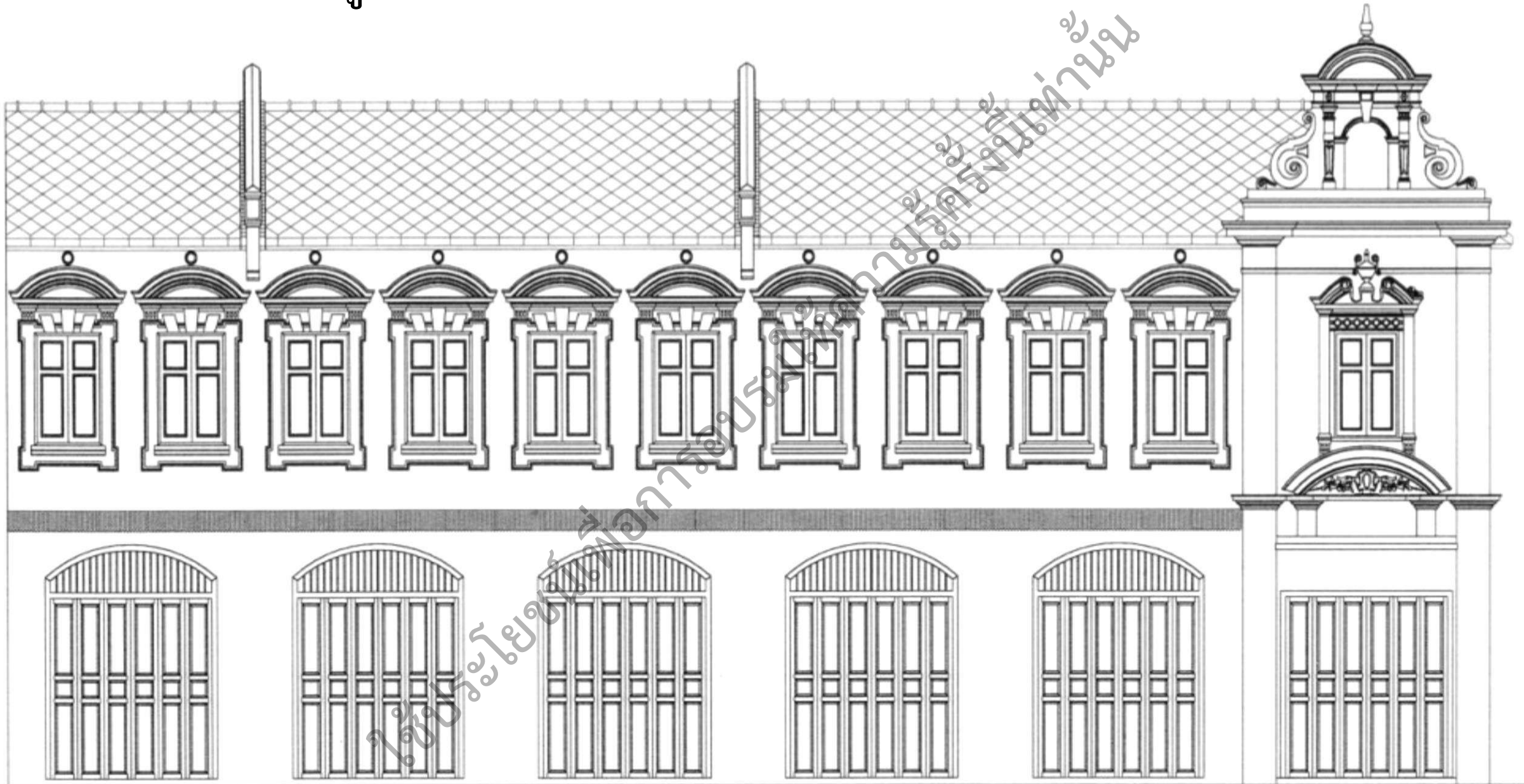
United States Department of the Interior
National Park Service
Heritage Documentation Programs
Historic American Buildings Survey
1849 C Street NW (2270)
Washington DC 20240
202-354-2135
<http://www.nps.gov/history/hdp/>

December 2008

สหรัฐอเมริกา

กำหนดมาตรฐานของการรังวัด และบันทึกอาคาร
สำคัญที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ยุค ๑๙๓๐s และเก็บ
ฐานข้อมูลที่หอสมุดแห่งชาติ เป็นข้อมูลสาธารณะ
(ของไทยยังไม่มี)

รูปแบบอาคารเก่าบริเวณช่วงติดถนนบ้านหม้อ

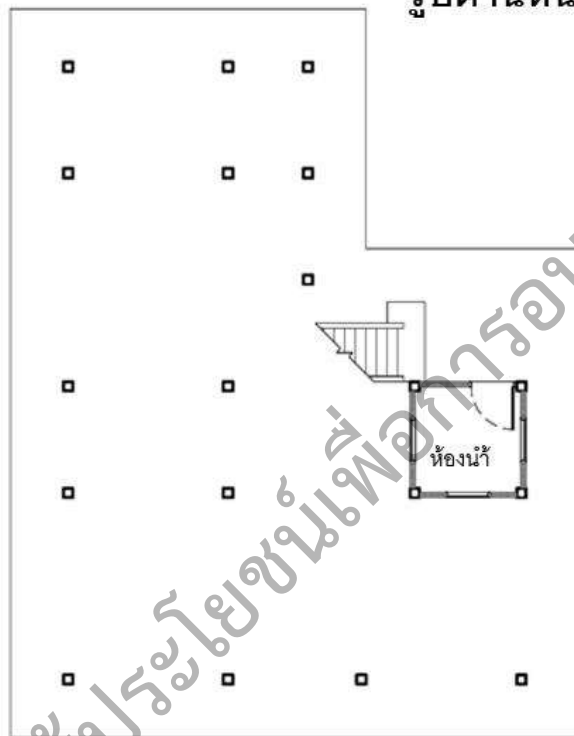

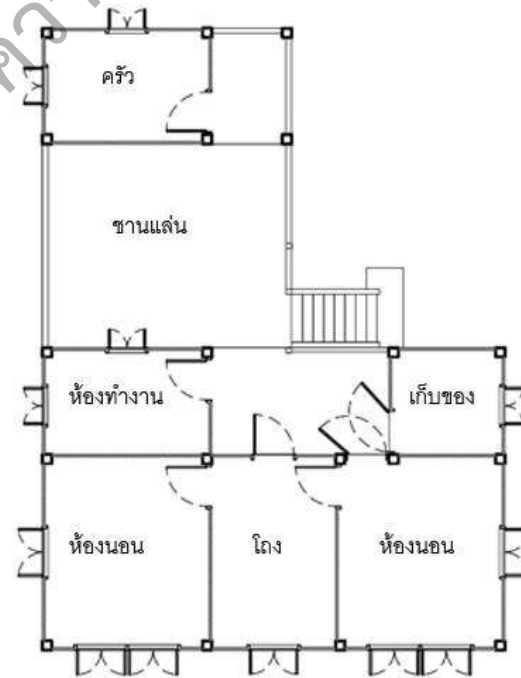
รูปด้านหน้า

รูปด้านข้าง

ผังพื้นที่ชั้นล่าง

ผังพื้นที่ชั้นบน

0 50 100 300 ซม.

การประเมินความแท้และบูรณภาพของย่านเก่า และเมืองเก่า

ความแท้ (authenticity)

- วัสดุ (material)
- รูปแบบ (design)
- วิธีก่อสร้าง (workmanship)
- สภาพโดยรอบ (setting)

บูรณภาพ (integrity)

- การรักษาองค์รวม (wholeness)
- การไม่ถูกรบกวน (intactness)

ปราสาททองคำคินคาคุจิ ในกรุงเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น

การพัฒนาสิ่งที่อยู่โดยรอบอาคารที่มีคุณค่าทำให้เกิดปัญหามลทัศน์ (Visual Pollution)

29 3 2006

การปรับตัวของห้างร้านในย่านเก่าและเมืองเก่า
เพื่อรักษาคุณภาพของเมือง

การสร้างขึ้นใหม่ (Reconstruction)

สร้างอาคารขึ้นใหม่ให้เหมือนของเดิมที่สูญหายไปแล้ว

- อาคารต้องมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ ความรู้สึก หรือมีความสำคัญต่อองค์ประกอบของเมืองสูง
- อาคารอาจสูญสลายจากภัยพิบัติ
- ต้องสร้างบนพื้นที่เดิม ขนาดเท่าเดิม เทคนิคเดิม
- ต้องมีหลักฐานของเดิมให้สร้างใหม่ได้ (การบันทึกจึงสำคัญ)

ใช้ประโยชน์เพื่ออนุรักษ์ความทรงจำขึ้นเท่านั้น

พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม

หอกลองและหอนาฬิกา สร้างขึ้นมาใหม่จากหลักฐานภาพถ่ายในสมัย ร. ๕

การย้ายที่ตั้ง (Relocation)

ย้ายอาคารจากที่เดิมไปยังที่ตั้งใหม่

- อาคารต้องมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์และความรู้สึกของประชาชน
- ที่ตั้งเดิมอาจถูกรบกวน หรือมีเงื่อนไข เช่น ถูกเวนคืน หรือสภาพโดยรอบถูกทำลายไปแล้ว
- มีข้อจำกัดทำได้ยากในอาคารก่ออิฐถือปูน
- ตำหนักปฐม ซอยอัคนี นนทบุรี

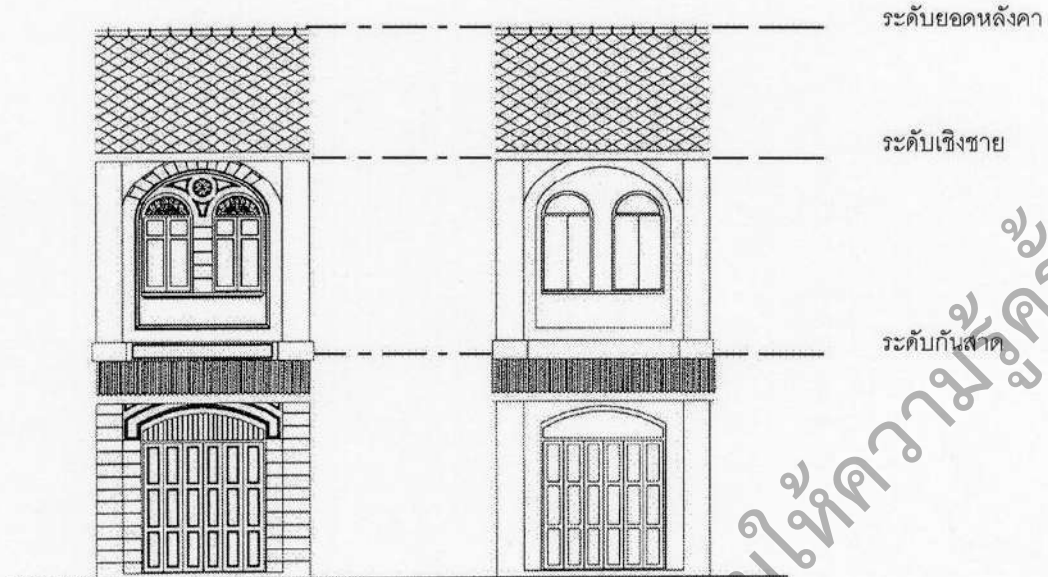
แนวทางการพัฒนาอาคารในย่านเก่าและเมืองเก่า
สรุปได้ 5 ทางเลือก

- เหมือนอาคารเดิมที่รื้อไปแล้ว (copy original)
- เหมือนอาคารข้างเคียง (copy adjacent)
- เคารพองค์ประกอบอาคารในพื้นที่ (keep harmony)
- ออกแบบใหม่โดยใช้บริบทอาคารเก่า (contextual)
- ทำให้แตกต่างโดยสิ้นเชิง (contrast)

การสร้างขึ้นใหม่ให้เหมือนอาคารข้างเคียง

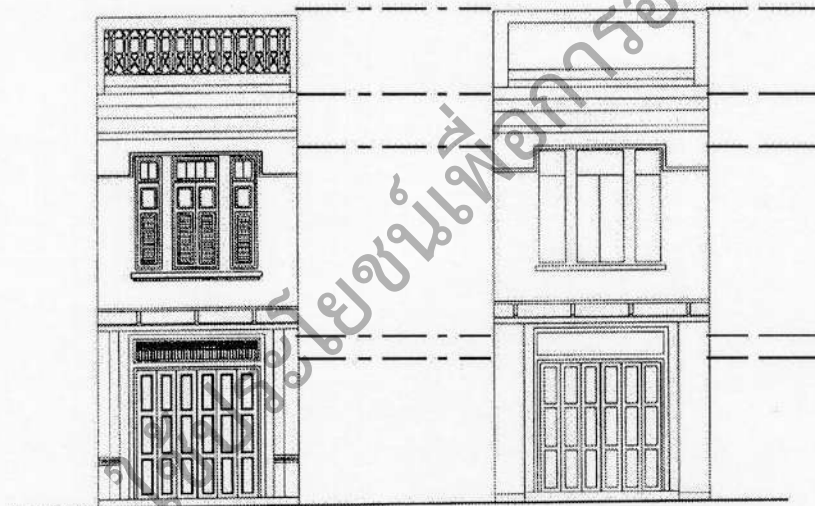
ระดับยอดหลังคา

ระดับเชิงชาย

ระดับกันสาด

อาคารอนุรักษ์

อาคารฟื้นฟูหรือสร้างใหม่

ระดับยอดแผงกันสาดหลังคา

ระดับยอดพื้นหลังคาแบน

ระดับบนของช่องเปิด

ระดับบนของช่องแสง

เหนือประตู

อาคารอนุรักษ์

อาคารฟื้นฟูหรือสร้างใหม่

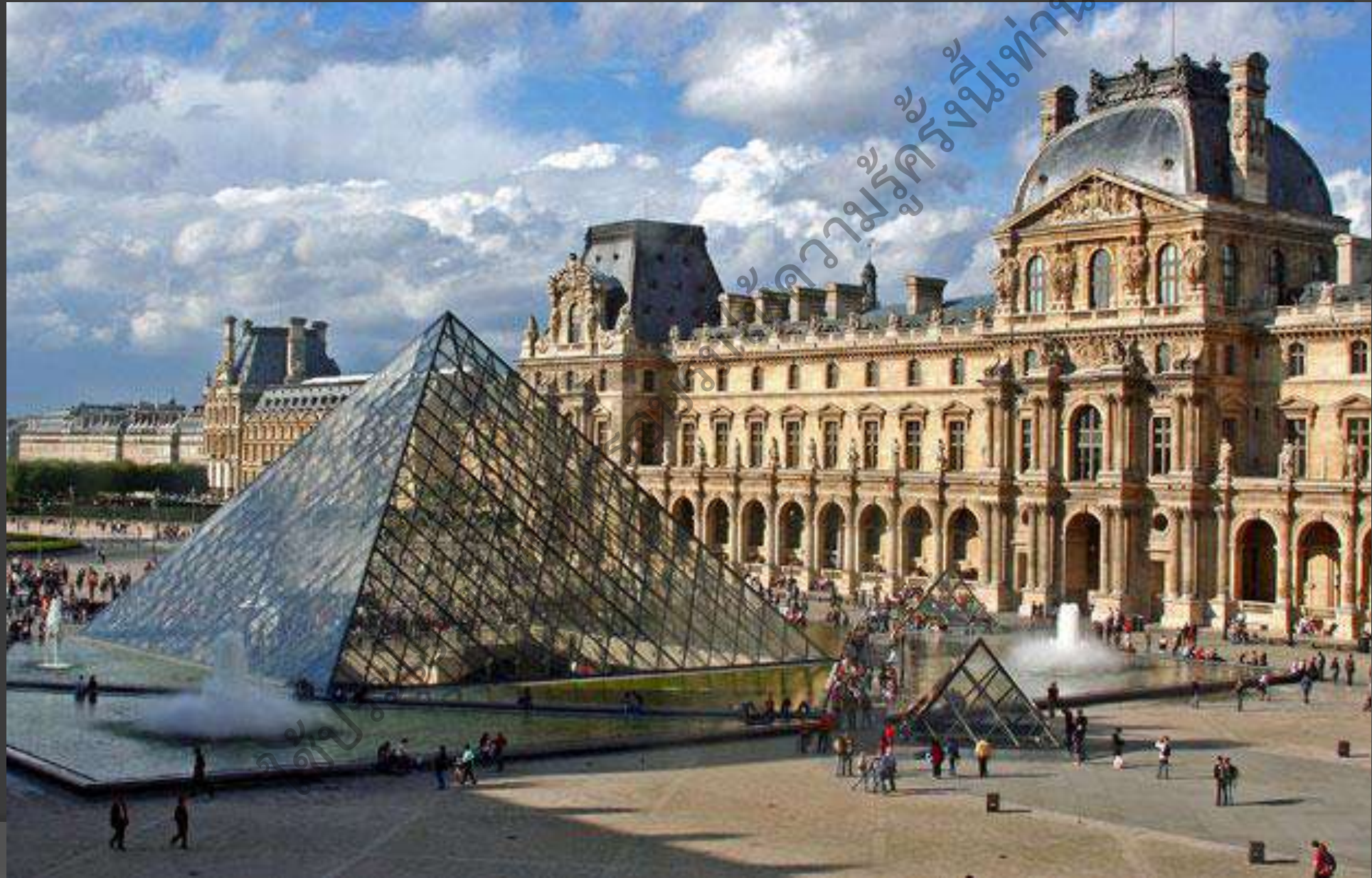
เคารพ

องค์ประกอบ

การออกแบบใหม่โดยใช้บริบทอาคารเดิม

Contrast

Boston Copley Square
เห็นภาพสะท้อนของ Trinity
church บนตึกสมัยใหม่ของ
John Hancock Tower

การอนุรักษ์บ้านเก่า

บ้านวงศ์บุรี เมืองเก่าแพร่

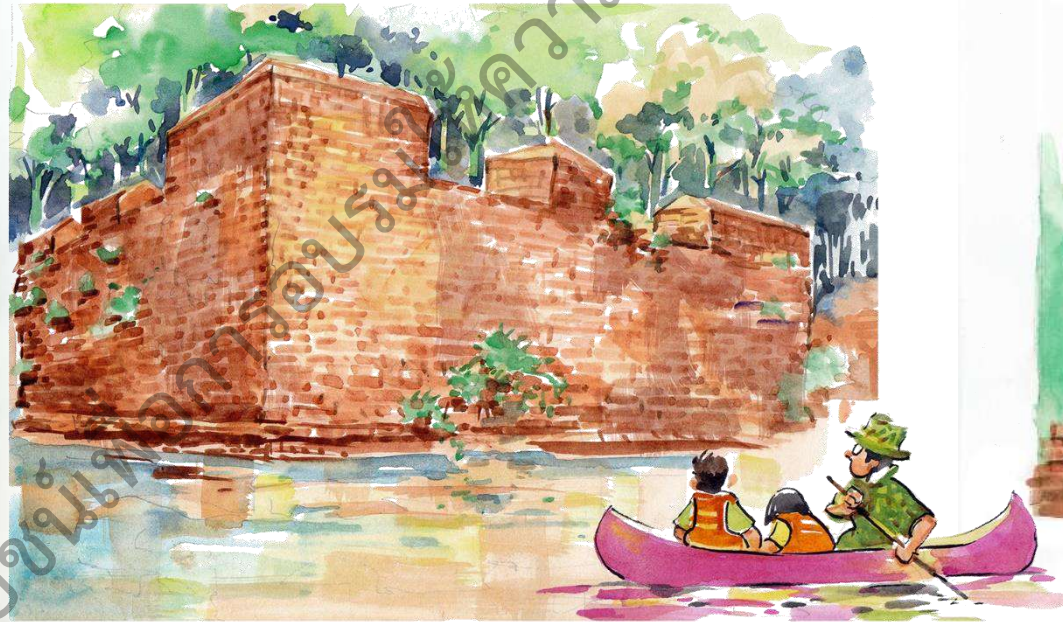
บ้านเสานัก เมืองเก่าลำปาง

การกำหนดแนวทางการพัฒนาอาคาร และองค์ประกอบต่างๆ ของเมือง

- ความสูงอาคาร (เพื่อมิให้บดบังหรือข่มอาคารสำคัญ)
- ขนาดของอาคาร (เพื่อให้เมืองมีขนาดส่วนที่เหมาะสม)
- อัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดิน (เพื่อให้ความหนาแน่นเหมาะสม)
- อัตราส่วนพื้นที่ว่างต่อพื้นที่ปกคลุมอาคาร (เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี)
- การใช้วัสดุ ผนัง พื้น หลังคา (เพื่อให้เกิดความกลมกลืนทางสายตา)
- การกำหนดจังหวะ ช่องเปิด ประตู หน้าต่าง (เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง)
- รูปแบบอาคาร (เพื่อให้เกิดความกลมกลืน)
- รูปทรง และ/หรือ ความลาดชันของหลังคา (เพื่อให้เกิดความกลมกลืน)
- ระยะร่น (เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและความเป็นระเบียบ)
- ป้ายโฆษณา ป้ายประกาศต่างๆ (เพื่อลดการบดบังและมิให้ข่มอาคาร)

แหล่งมรดกโลก และอุทยานประวัติศาสตร์ ในประเทศไทย

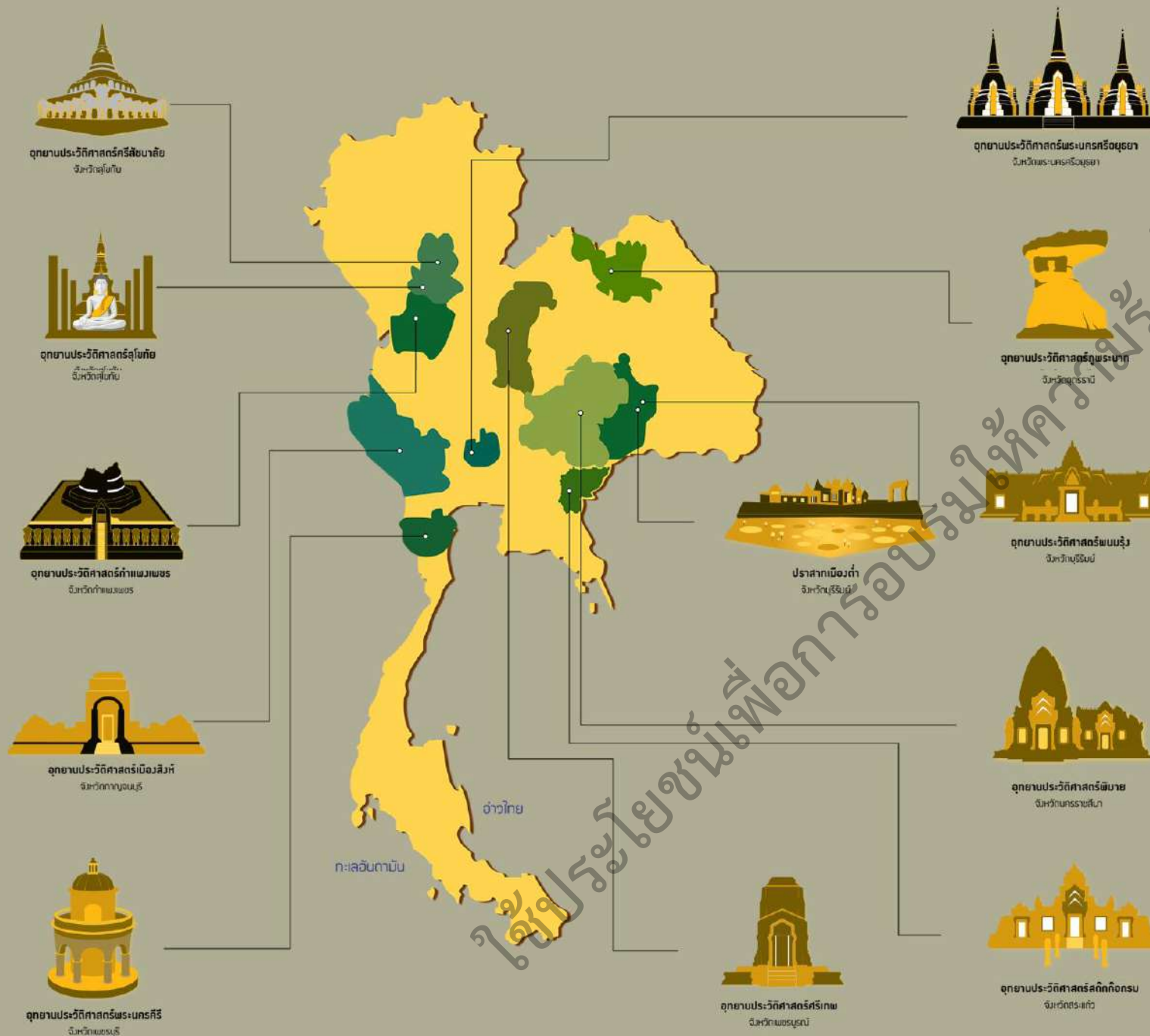

อุทยานประวัติศาสตร์ ในประเทศไทย

อุทยานประวัติศาสตร์ หมายถึง
บริเวณหรือสถานที่ที่มี
ความสำคัญทางประวัติศาสตร์
และโบราณคดี

<http://virtualhistoricalpark.finearts.go.th/index.php/th/>

อุทยานประวัติศาสตร์ ต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการ

- อาคารสถาปัตยกรรม ซากโบราณสถาน ที่อยู่อาศัย วัดวาอาราม และศาสนสถาน
- สภาพแวดล้อมของโบราณสถานรวมทั้งสิ่งก่อสร้างอื่นๆ เช่น สระน้ำ คูคลอง ถนนและทางเดิน สวนป่า
- การผสมผสานกันระหว่างการก่อสร้างของมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม

- อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท จังหวัดสระแก้ว

- อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

- อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและปราสาทเมืองต่ำ จังหวัดบุรีรัมย์

- อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย จังหวัดนครราชสีมา

- อุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทเมืองสิงห์ จังหวัดกาญจนบุรี

- อุทยานประวัติศาสตร์สตึกก็อกรม จังหวัดสระแก้ว

- อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

- อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

- อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

- อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดเพชรบุรี

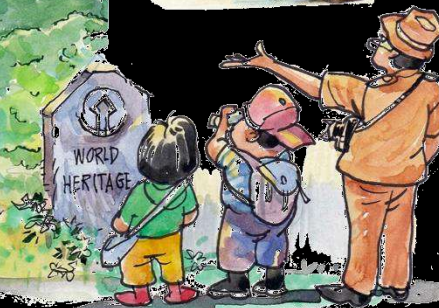
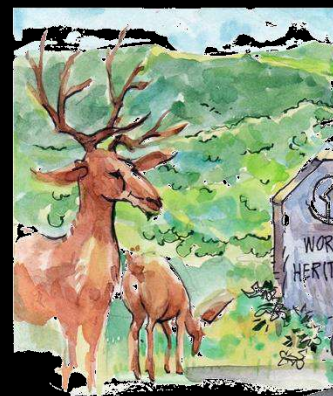
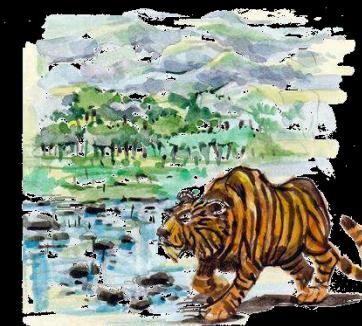
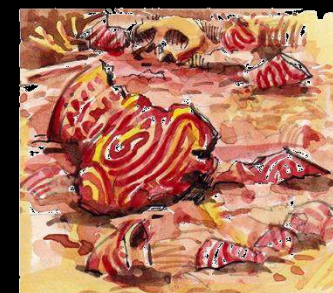
ก่อนประวัติศาสตร์-ทวารวดี

เขมรโบราณ (ขอม)

สุโขทัย-อยุธยา

รัตนโกสินทร์

อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก และแหล่งมรดกโลกในประเทศไทย

อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก

● อนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก (World Heritage Convention) เริ่มดำเนินงานขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2515 (ค.ศ. 1972)

● วัตถุประสงค์

“ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการคุ้มครองและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ให้ดำรงคุณค่าความโดดเด่น เป็นมรดกของมวลมนุษยชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคตตลอดไป”

มรดกโลก คืออะไร

มรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ หมายถึง แหล่งวัฒนธรรมและ ธรรมชาติที่มีคุณค่าโดดเด่นระดับสากล (outstanding universal value) จนได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนให้เป็นแหล่งมรดกโลก ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ระบุไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ หรืออนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก (The Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage)

ประเภทแหล่งมรดกโลก

แหล่งทางวัฒนธรรม

อนุสรณ์สถาน

กลุ่มของสิ่งปลูกสร้าง

แหล่ง

แหล่งทางธรรมชาติ

สภาพธรรมชาติ

สภาพทางธรณีวิทยา

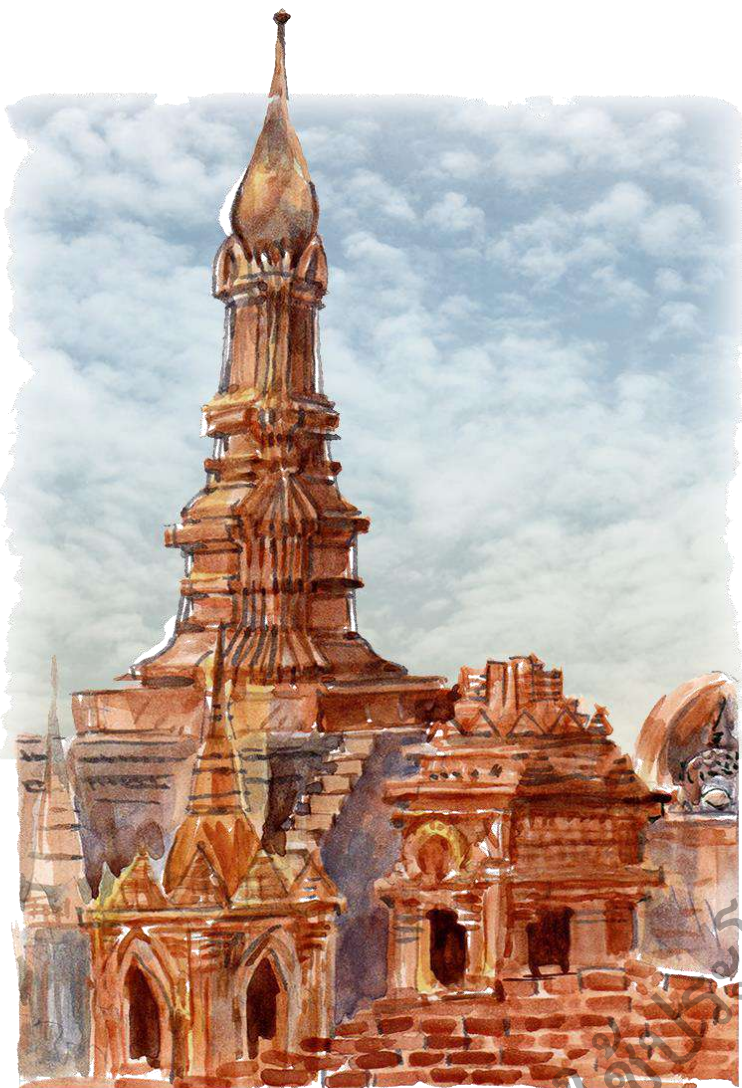
แหล่งธรรมชาติ

แหล่งผสม

วัฒนธรรม+ธรรมชาติ

แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของไทย

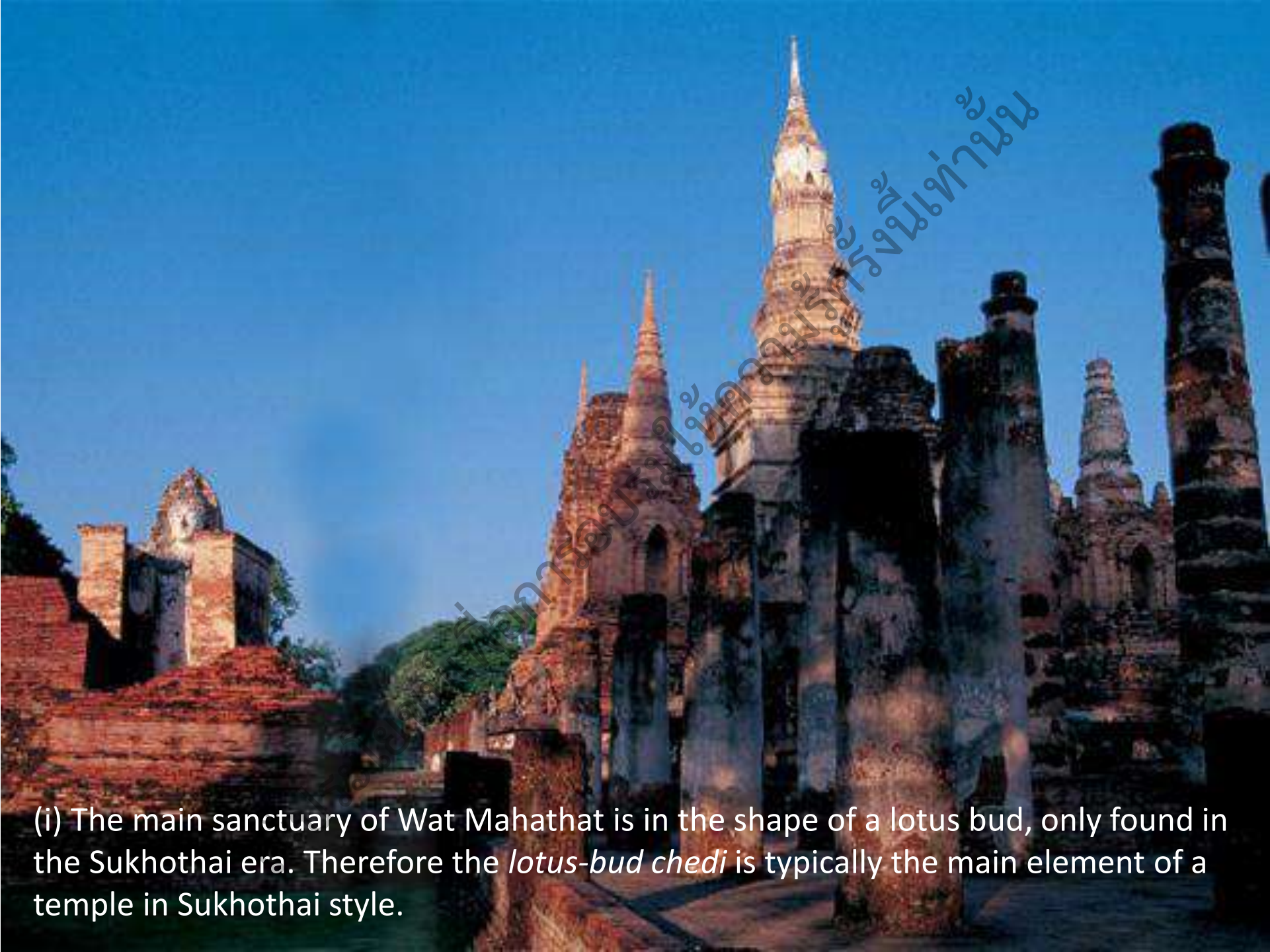
- มีจำนวนทั้งสิ้น 5 แหล่ง ประกอบด้วย
- แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม 3 แหล่ง ได้แก่
 - เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร (I), (III)
 - นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (III)
 - แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง (III)
- แหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ 2 แหล่ง ได้แก่
 - เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร – ห้วยขาแข้ง (VII), (IX), (X)
 - พื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ (X)

เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร) *Historic Town of Sukhothai and Associated Historic Towns*

ขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกในปี พ.ศ. ๒๕๓๔
ตามหลักเกณฑ์ข้อที่ I และ III

- เป็นเมืองหลวงแห่งแรกของสยามประกอบด้วยโบราณสถานอันสวยงามซึ่งแสดงถึงจุดเริ่มต้นของสถาปัตยกรรมไทย อารยธรรมยิ่งใหญ่ที่เกิดขึ้นในอาณาจักรสุโขทัยได้รับอิทธิพลที่หลากหลายรวมถึงประเพณีโบราณของท้องถิ่น องค์ประกอบต่างๆนี้รวมกันเป็นรูปแบบ ศิลปะแบบสุโขทัย

(i) The main sanctuary of Wat Mahathat is in the shape of a lotus bud, only found in the Sukhothai era. Therefore the *lotus-bud chedi* is typically the main element of a temple in Sukhothai style.

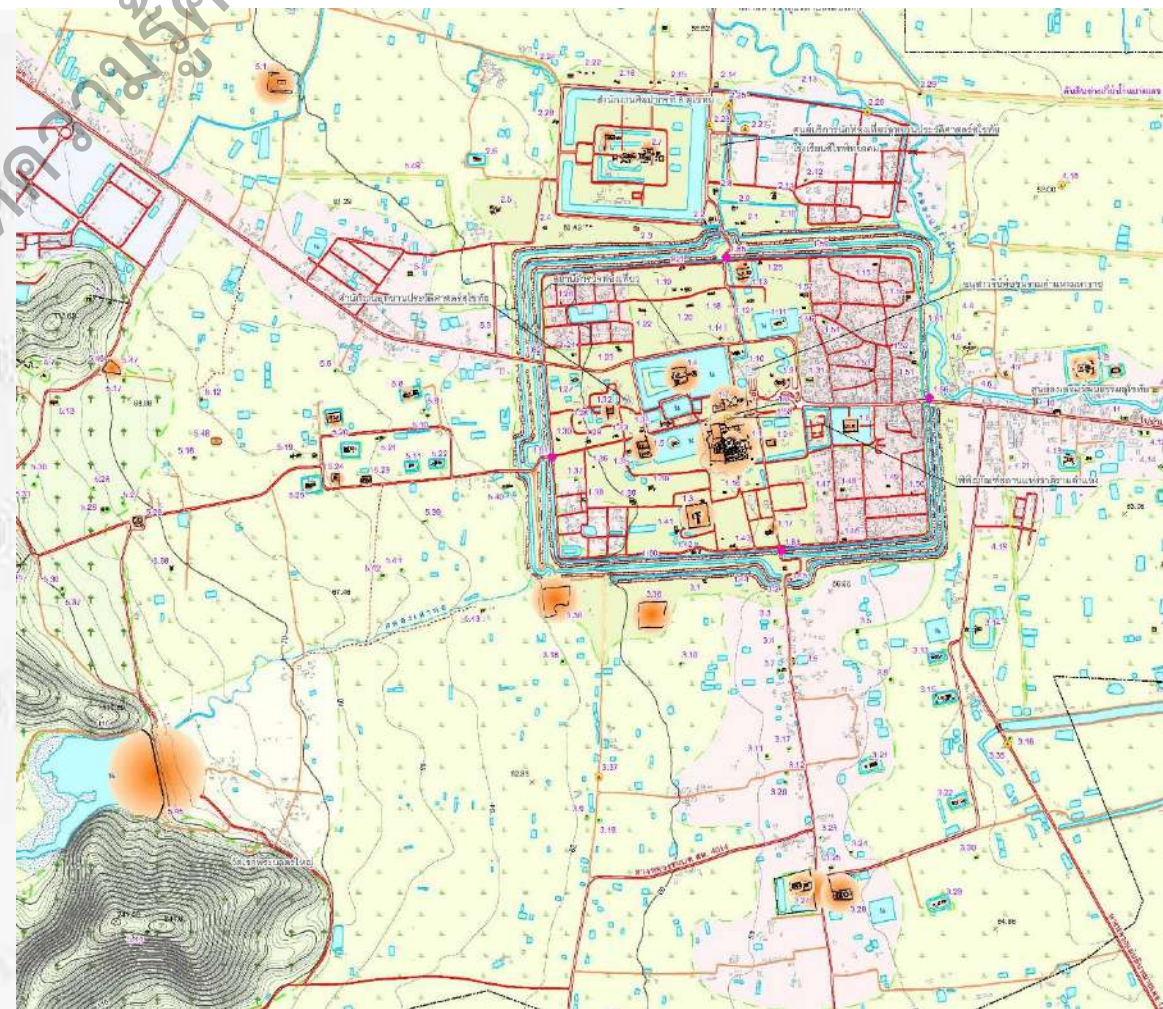
วัดศรีสวาย

วัดพระพายหลวง

พระอจนะ วัดศรีชุม

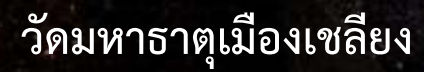
โครงการนี้ทำขึ้นที่นั่น

วัดเจตีย์เจ็ดแถว

วัดช้างล้อม

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

มณฑปพระสี่อิริยาบถ

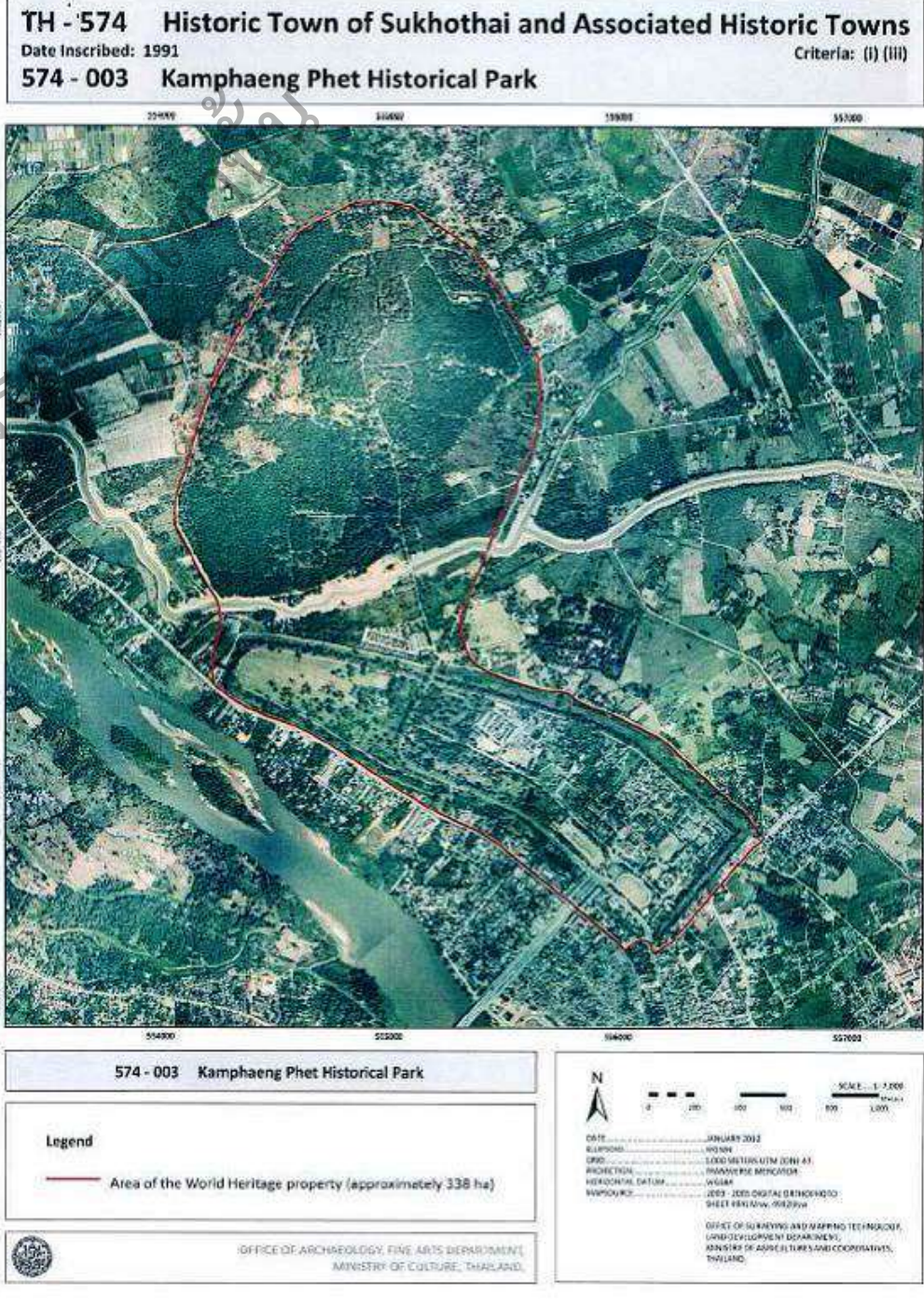
วัดพระแก้ว

วัดพระนอน

วัดช้างรอบ

นครประวัติศาสตร์อยุธยา

Historic City of Ayutthaya

ขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกในปี พ.ศ. ๒๕๓๔

ตามหลักเกณฑ์ข้อที่ III

- อยุธยาก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๘๙๓ และเป็นเมืองหลวงของสยามแห่งที่สองต่อจากสุโขทัย อยุธยาถูกทำลายโดยพม่าในพุทธศตวรรษที่ ๒๔ หลักฐานที่คงเหลืออยู่ได้แก่ปราสาทและวัดวาอารามต่างๆซึ่งแสดงให้เห็นความเจริญ รุ่งเรืองของอยุธยาในอดีต

วัดพระศรีรัตนเพชญ์

วัดไชยวัฒนาราม

วัดราชบูรณะ

แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จ.อุดรธานี *Banchiang Archaeological Site*

ขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกในปี พ.ศ. ๒๕๓๕
ตามหลักเกณฑ์ข้อที่ III

- บ้านเชียงจัดว่าเป็นแหล่งอยู่อาศัยสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่สำคัญที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่าที่มีการค้นพบกันมา แสดงถึงพัฒนาการที่สำคัญด้านวัฒนธรรม สังคม และเทคโนโลยี บ้านเชียงยังแสดงถึงหลักฐานด้านการปลูกข้าวที่เก่าแก่ที่สุดในภูมิภาค รวมถึงการผลิตและการใช้เหล็ก

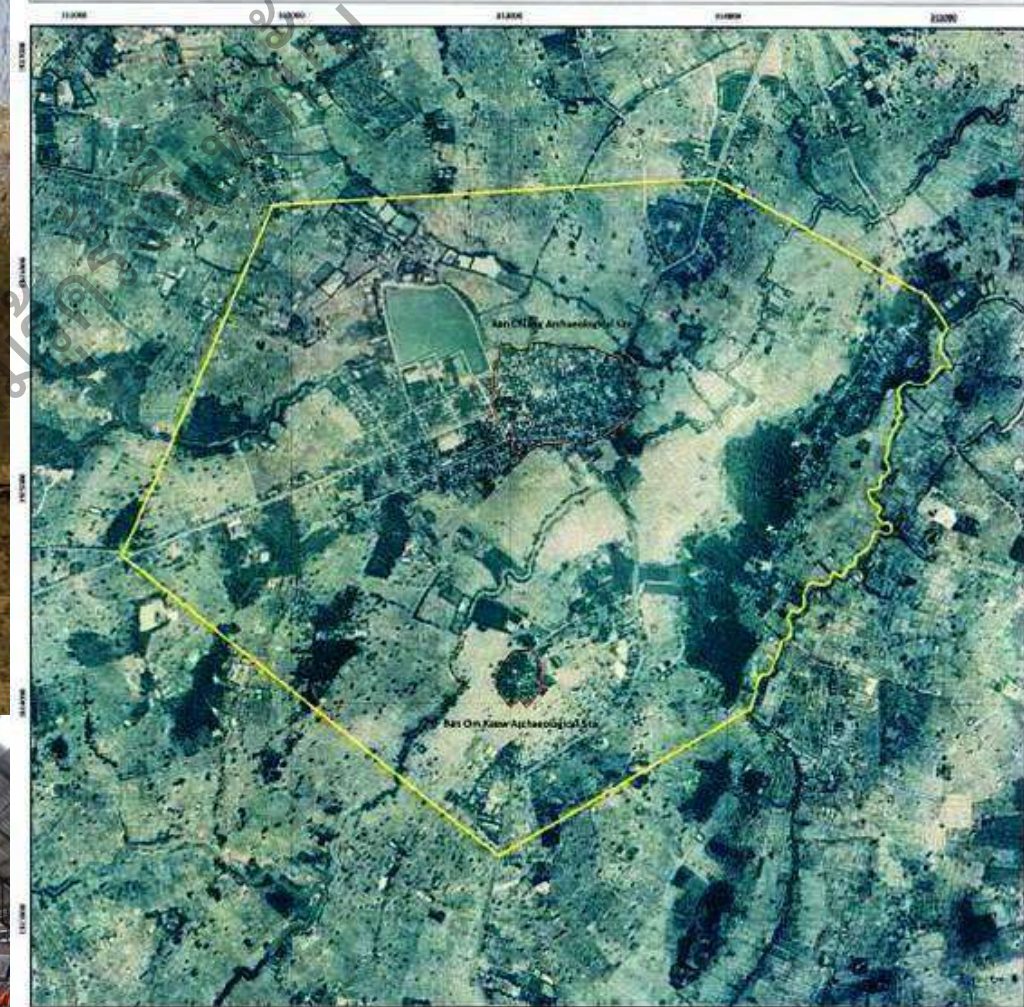

TH - 575 Ban Chiang Archaeological Site

Date Inscribed: 1992

Criteria: (iii)

TH - 575 Ban Chiang Archaeological Site

Legend

- Area of the World Heritage property (approximately 30 ha)
- Buffer zone of the World Heritage property (approximately 760 ha)

OFFICE OF ARCHAEOLOGY, FINE ARTS DEPARTMENT,
MINISTRY OF CULTURE, THAILAND

DATE: JANUARY 2012
 SURVEYOR: WUJIB
 PRODUCTION: 1 DECEMBER 2012
 MAPSOURCES: 2008-2009 DIGITAL ORTHOPHOTO
 SHEET 58 FINE, SCALE 1:50,000

OFFICE OF SURVEYING AND MAPPING TECHNOLOGY,
 LAND DEVELOPMENT BY DEPARTMENT,
 MINISTRY OF AGRICULTURE AND COOPERATIVES,
 THAILAND

Tentative List : Thailand

1. Phuphrabat Historical Park (01/04/2004) II, III, IV, VI

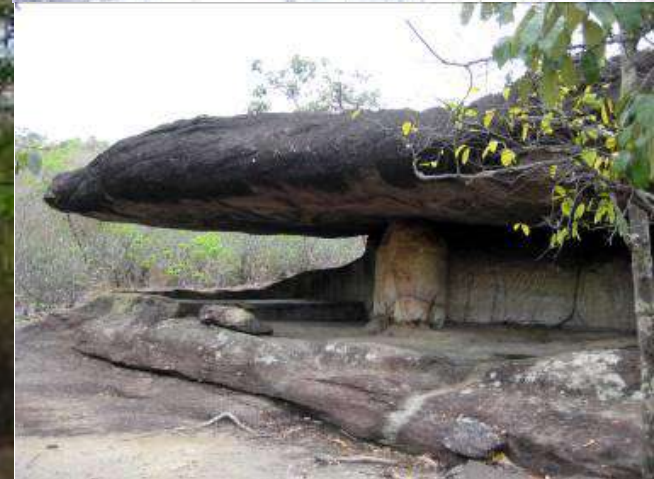
2. Phimai, its Cultural Route and the Associated Temples of Phanomrung and Muangtam (01/04/2004) I, II, III, IV, VI

3. Wat Phra Mahathat Woramahawihan, Nakorn Si Thammarat (28/08/2012) I, II, VI

แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่อยู่ระหว่างการนำเสนอเป็นแหล่งมรดกโลก

อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท
Phuphrabat Historic Park

อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

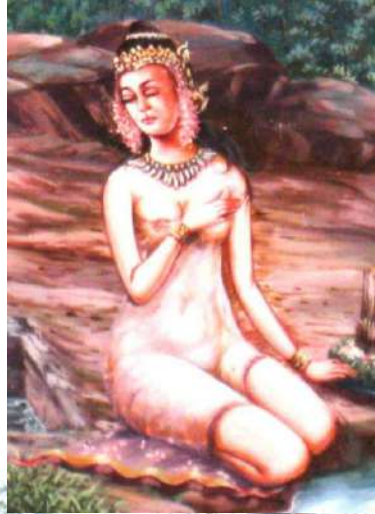

วัฒนธรรมในการใช้ใบเสมากำหนดขอบเขต

พระพุทธรูป

ตำนาน
อุษาบาร์ส

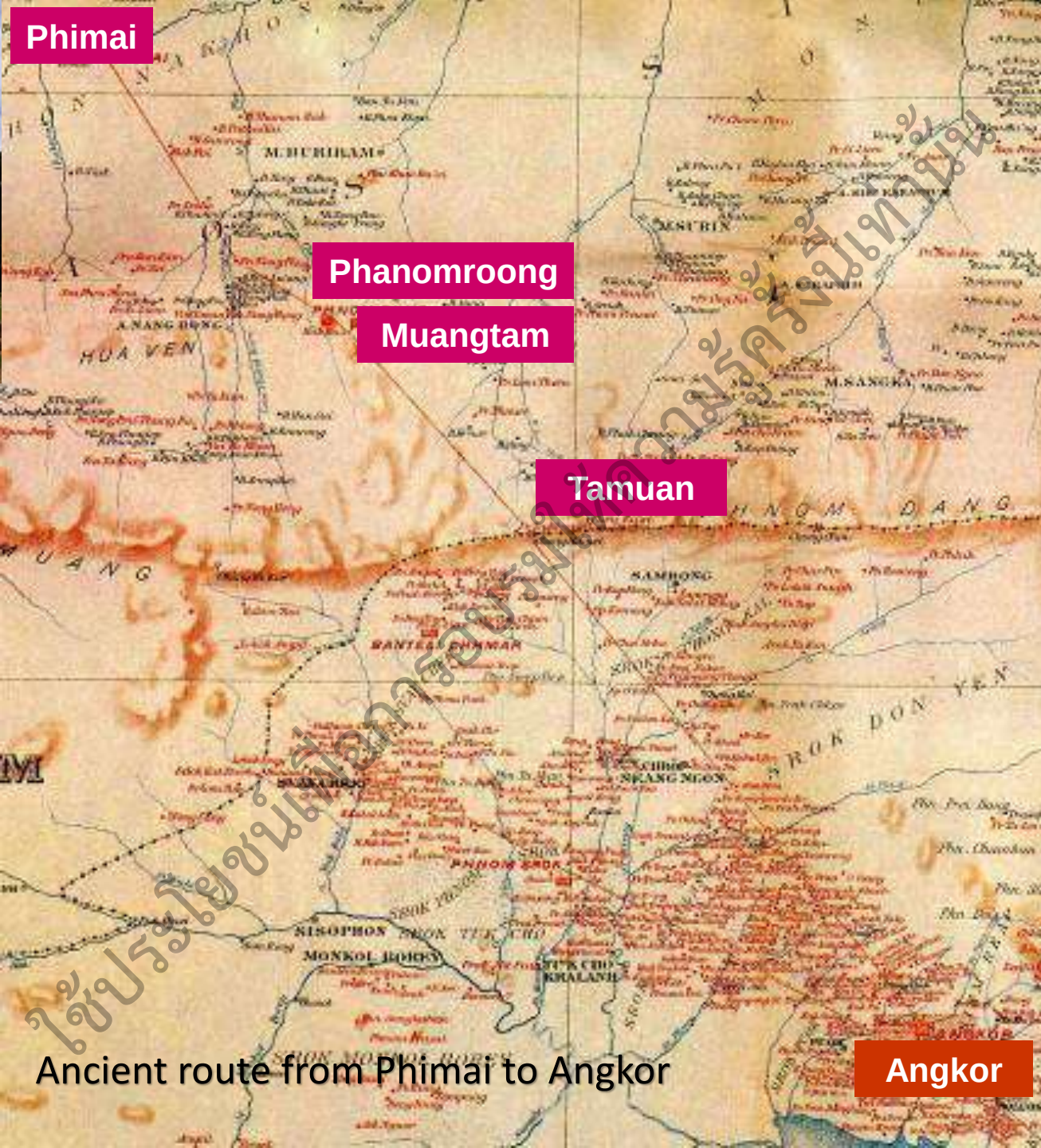
แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่อยู่ระหว่างการนำเสนอเป็นแหล่งมรดกโลก

เส้นทางเชื่อมต่อทางวัฒนธรรม ปราสาทหินพิมายกับศาสนสถานที่เกี่ยวข้อง ปราสาทหินพนมรุ้ง และปราสาทเมืองต่ำ
(Phimai, its Cultural Route and the Associated Temples of Phanomroong and Muangtam)

Phimai

Phanomroong

Muangtam

Tamuan

Ancient route from Phimai to Angkor

Angkor

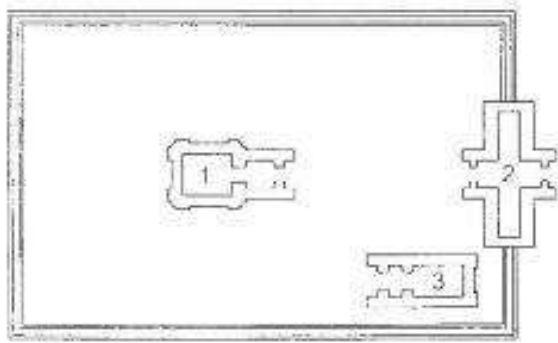
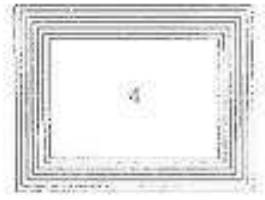

ปราสาทพนมรุ้ง

ปราสาทเมืองต่ำ

อโรคยศาล

ปราสาทตาเมือนโต๊ด สุรินทร์

อโรคยาศาลกูฎิถาซีหนองบัวราย

อโรคยาศาล กูฎิถาซีบ้านโคกเมือง

ธรรมศาลาปราสาทตาเมือน สุรินทร์

แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่อยู่ระหว่างการนำเสนอเป็นแหล่งมรดกโลก

วัดพระมหาธาตุวรวิหาร (Wat Phra Mahathat Woramahawihan)

Tentative list of the

WAT PHRA MAHATHAT WORAMAHAWIHAN,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE.

for Inscription on the World Heritage List

เส้นทางรถไฟสายมรณะ จังหวัดกาญจนบุรี

ภูมิทัศน์วัฒนธรรมแห่งแม่น้ำเจ้าพระยา

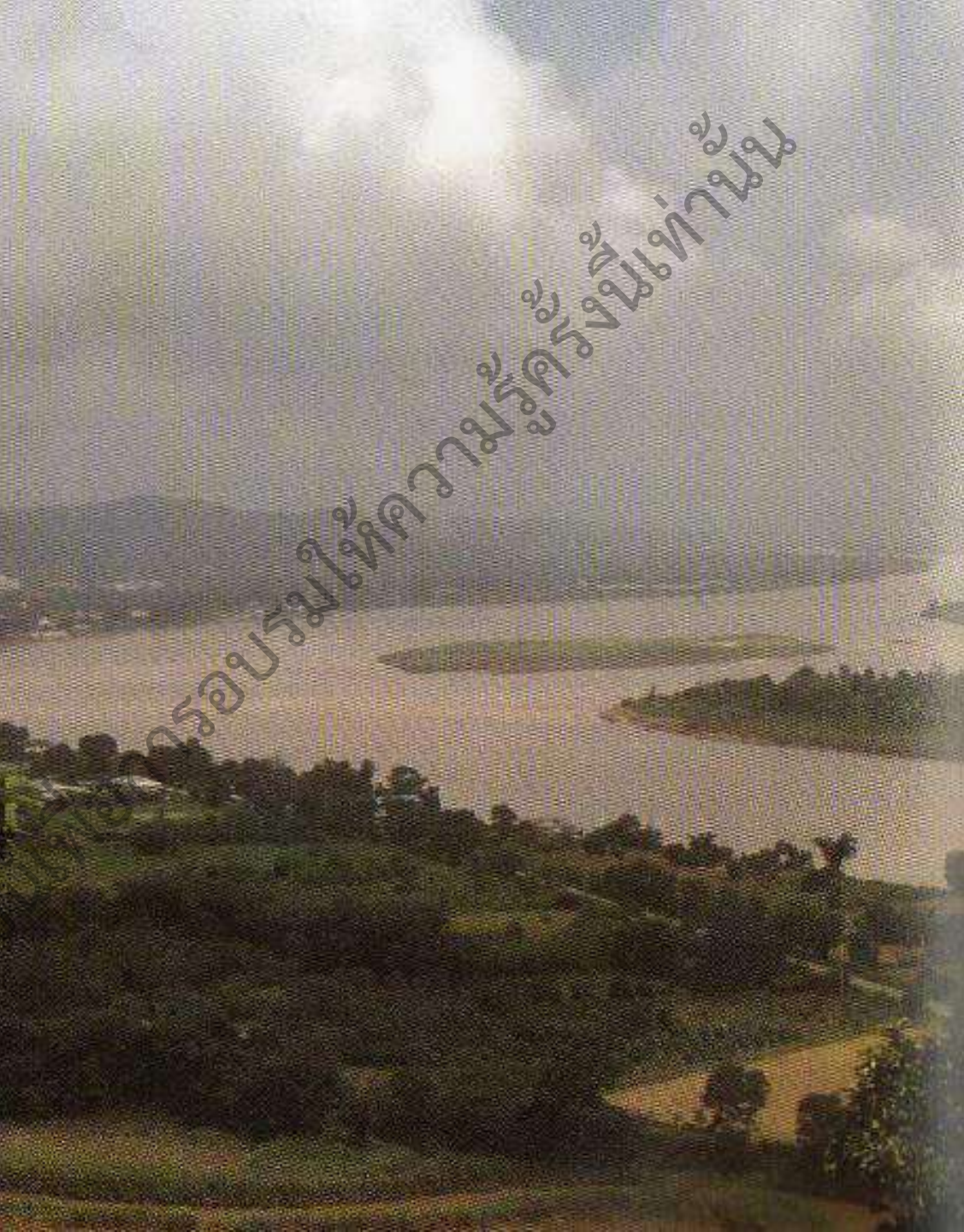

สถาปัตยกรรมสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

แหล่งโบราณคดีเมืองเก่าเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
และ สุวรรณโคมคำ แขวงบ่อแก้ว ประเทศ สปป.ลาว

วัดสุทัศนเทพวราราม ราชวรมหาวิหาร และเสาชิงช้า

วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

วัดราชนัสดาราม วรวิหาร และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

วัดช้างค้ำ

กำแพงเมืองน่าน

เครื่องมือหินยุคก่อนประวัติศาสตร์

แหล่งโบราณคดีเตาเผา บ่อสวก

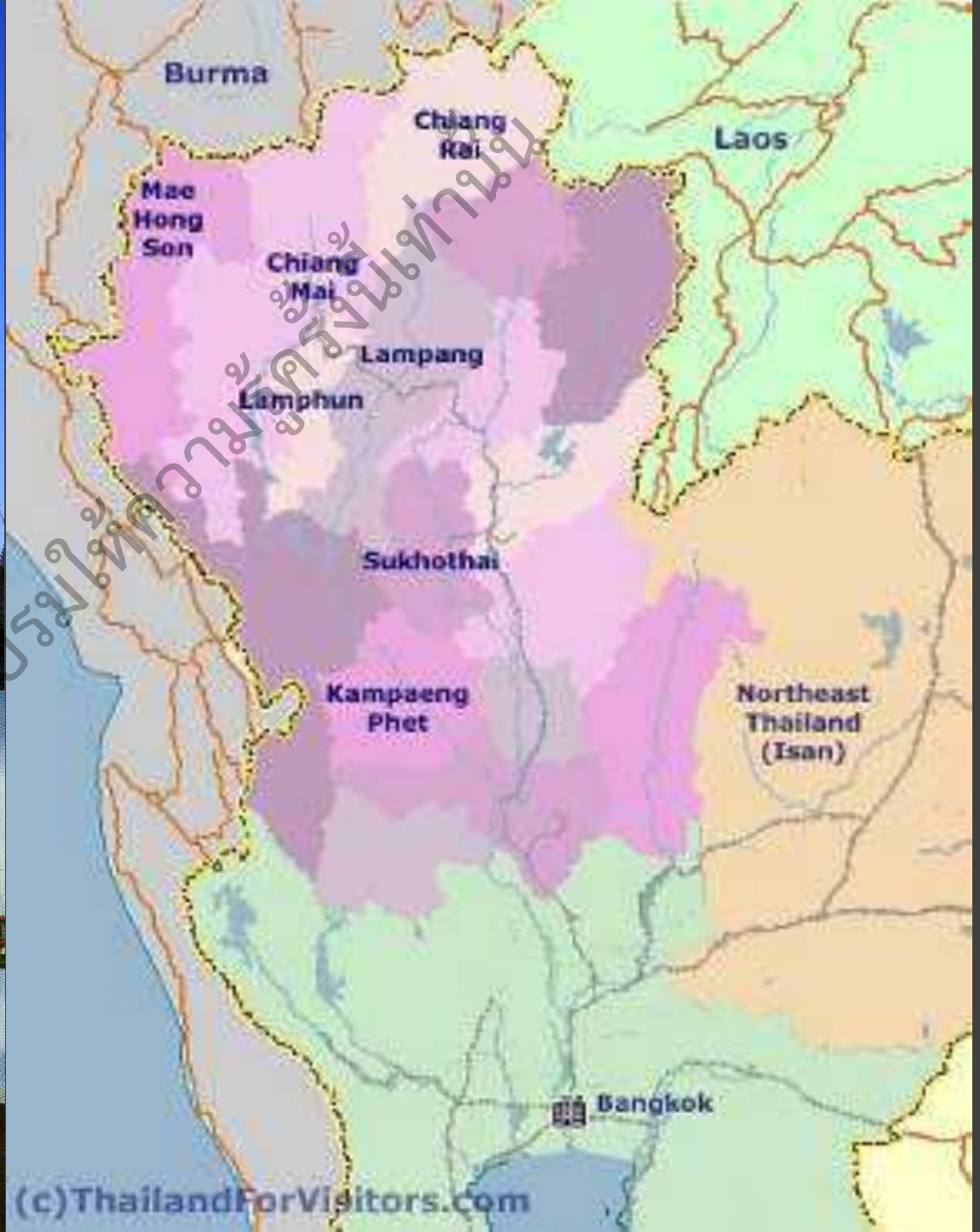
แหล่งโบราณคดี และแหล่งวัฒนธรรม จังหวัดน่าน

Trans-peninsular Routes & Ports in 1st c. BC – 3rd c AD

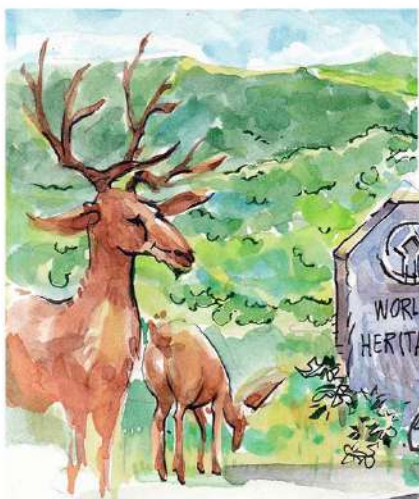
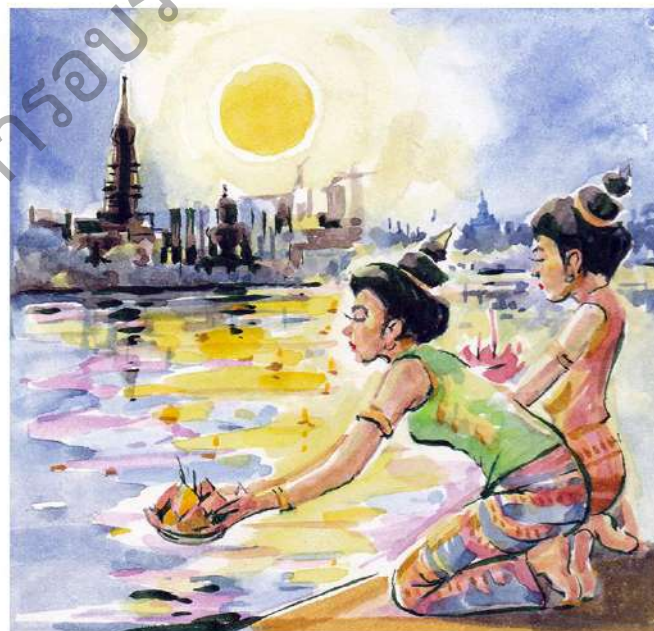
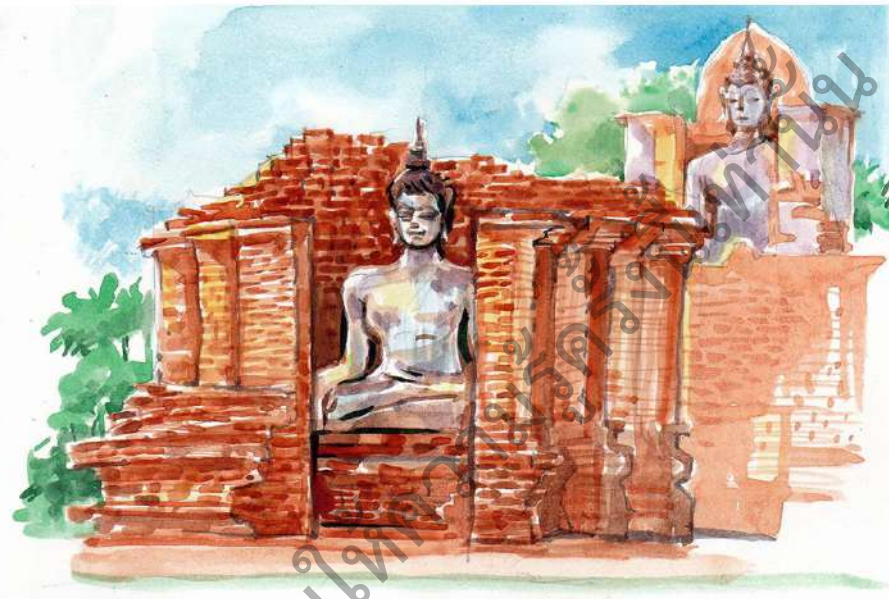

เส้นทางวัฒนธรรมชยา นครศรีธรรมราช สทิงพระ ยะรัง ไทรบุรี (เคดาห์)

แหล่งวัฒนธรรมล้านนา

ใช้ประโยชน์เพื่อการอบรมให้ความรู้ธรรมแก่ประชาชน

มัจฉิมบท

การประเมิณผลกระทบต่อ
แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม

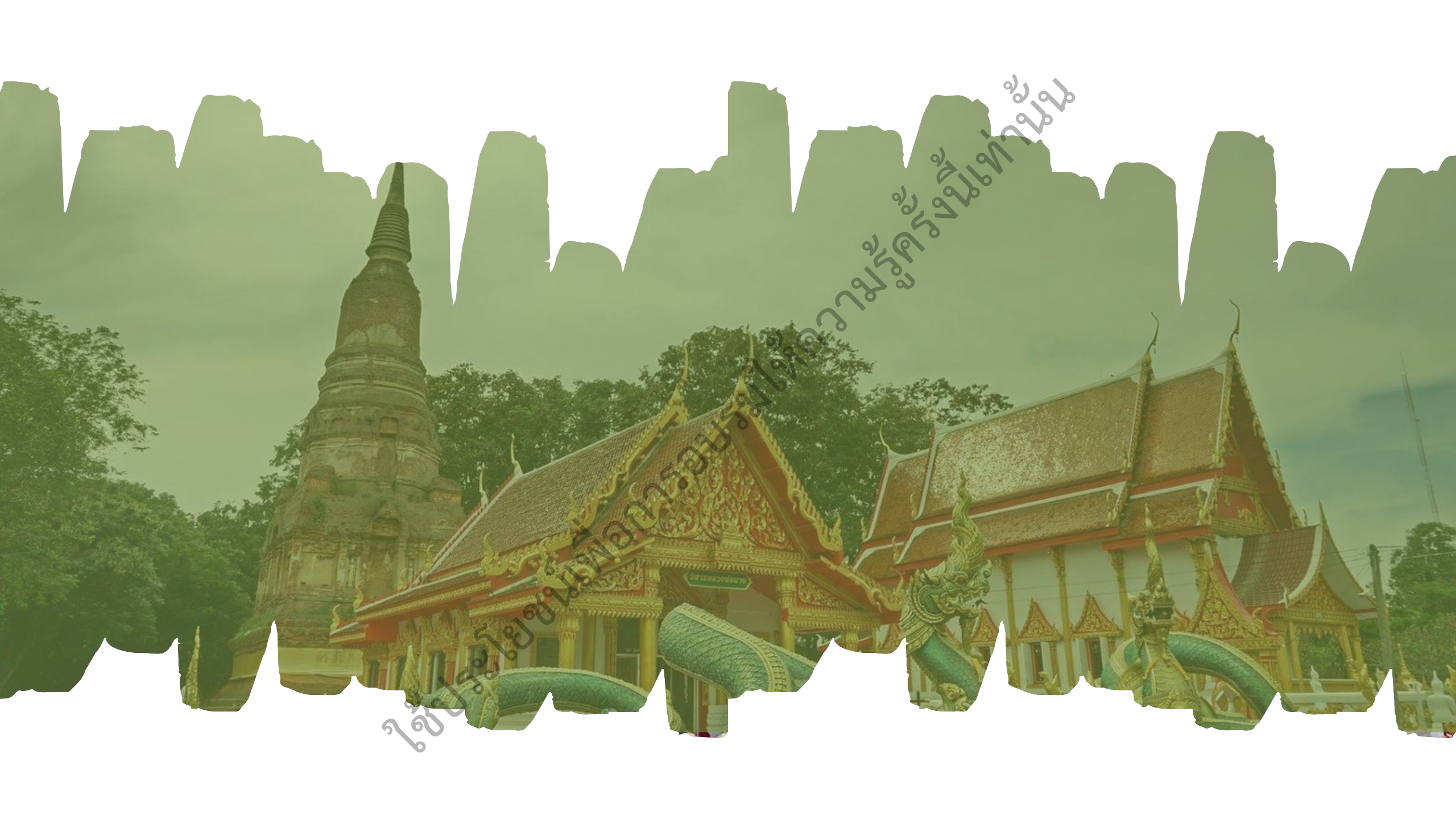
ขั้นแรก ต้องสำรวจแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม
ที่อาจได้รับผลกระทบให้ครบถ้วนทุกประเภท

โดยเฉพาะบางประเภท อาทิ แหล่งโบราณคดี อาจต้องสำรวจเพื่อให้ได้
ข้อมูลปฐมภูมิเป็นหลัก

ใช้ประโยชน์เพื่อการอบรมให้ความรู้ระดับท้องถิ่น

ผลกระทบทาง ทัศนียภาพ

ใช้ประโยชน์เพื่อการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน

การสำรวจแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม

- ต้องให้ผู้มีความรู้ในด้านมรดกทางวัฒนธรรมเป็นผู้ประเมิน มิใช่ทำหนังสือถามทางกรมศิลปากรแต่เพียงอย่างเดียว เพราะแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมมีความหลากหลาย บางประเภทอยู่ในความดูแลของกรมธนารักษ์ อาทิ ชุมชนโบราณ บางประเภทอยู่ในความดูแลของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม อาทิ แหล่งมรดกภูมิปัญญา
- ต้องมีการสุ่มตรวจสอบพื้นที่เพื่อให้มีข้อมูลปฐมภูมิด้วย มิใช่ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารแต่เพียงอย่างเดียว เพราะเอกสารที่เก่าจะไม่ทันสมัย

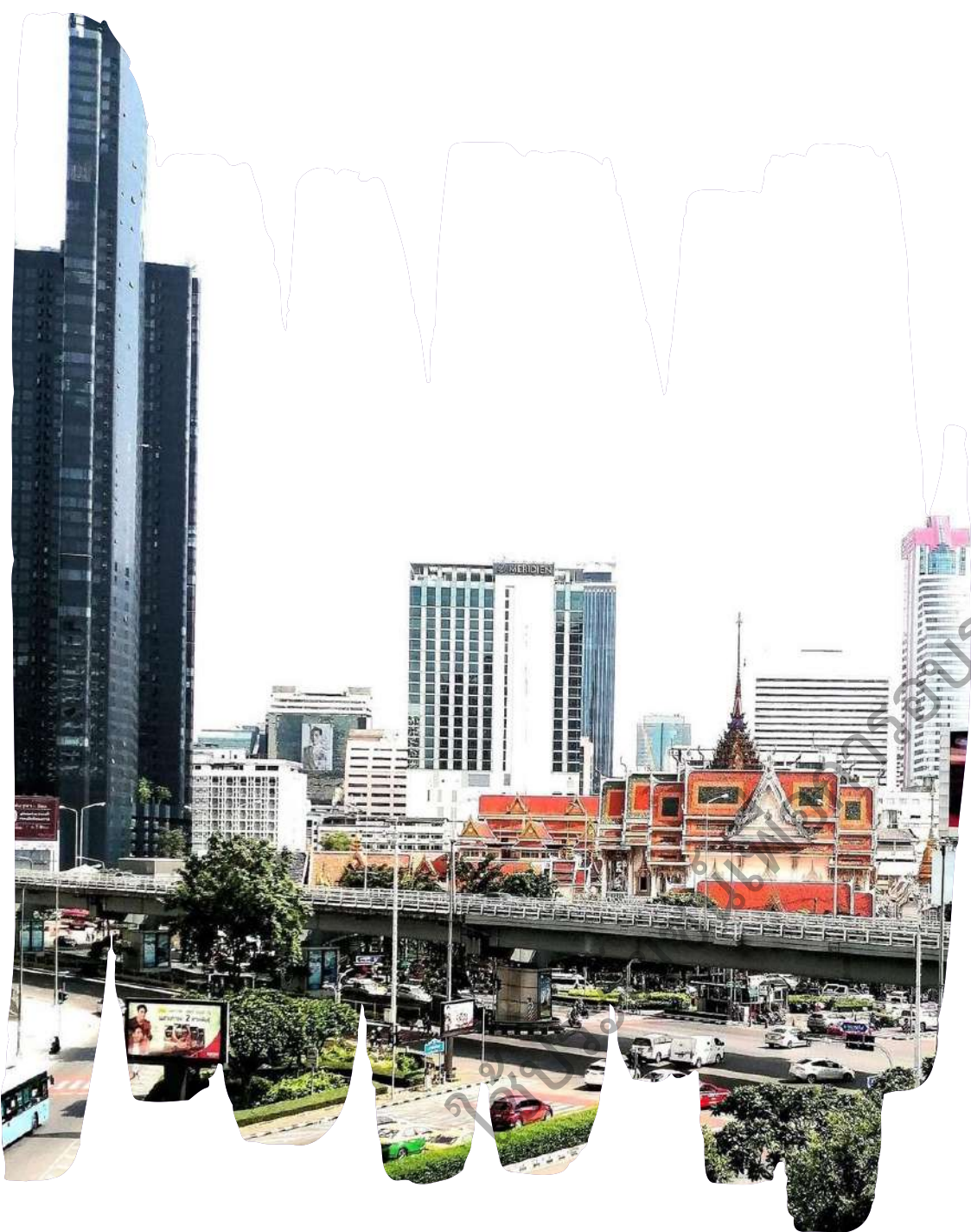
ผลกระทบทางทัศนียภาพ

- ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำให้แหล่งศิลปกรรมเกิดการเสื่อมสภาพโดยตรง แต่เป็นการเกิดมลทัศน์ ทำให้สูญเสียบูรณภาพในกรณีย่านเก่า และเมืองเก่า
- เป็นผลกระทบที่ประชาชนพบเห็น และรู้สึกได้ง่ายที่สุด ไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการพิสูจน์ในทางวิทยาศาสตร์
- ความสำคัญจึงอยู่ตั้งแต่การเลือกปฏิบัติงาน

การประเมินผลกระทบ ทางทัศนียภาพ

- ใช้การช้อนภาพจากจุดควบคุมการมอง เช่นเดียวกันกับการประเมินผลกระทบทางทัศนียภาพโดยทั่วไป
- การช้อนภาพต้องดำเนินการผ่านจุดควบคุมการมองวิกฤต ในระยะ D:H ต่างๆ
- การประเมินต้องดูบูรณาภาพโดยรวมของย่านหรือเมืองด้วย

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม

ผลกระทบทั้งสองประการนี้ทำให้เกิดความเสียหายแก่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมจริง!!!

ผลกระทบจากมลพิษทางอากาศ

- ประเมินโดยการเก็บตัวอย่างและวิเคราะห์ห้มลสารในอากาศ
- การประเมินคุณภาพอากาศไม่ควรเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะยังคงเป็นไปตามมาตรฐาน
- ต้องระมัดระวังอย่างยิ่งสำหรับแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความอ่อนไหวต่อการสารมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะสารมลพิษที่รวมตัวกับความชื้นในอากาศและเกิดเป็นกรดได้

ผลกระทบจากแรงสั่นสะเทือน

- ประเมินโดยการตรวจวัด และค่าที่ได้ไม่ควรเกินกว่ามาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับที่ 37 ในส่วนของอาคารประเภท 3
- ให้ระมัดระวังเพราะแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นอาคารโบราณมักมีฐานรากที่ไม่แข็งแรง

ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ฉบับที่ ๓๗ (พ.ศ. ๒๕๕๓)

เรื่อง กำหนดมาตรฐานความสั่นสะเทือนเพื่อป้องกันผลกระทบต่ออาคาร

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดมาตรฐานความสั่นสะเทือนเพื่อป้องกันผลกระทบต่ออาคาร เพื่อเป็นเกณฑ์ทั่วไปสำหรับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ (๕) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๘ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในประกาศนี้

“อาคารประเภทที่ ๑” หมายความว่า

(๑) อาคารที่ใช้เป็นโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

(๒) อาคารพาณิชย์ อาคารสำนักงาน อาคารคลังสินค้า อาคารพิเศษ อาคารขนาดใหญ่ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

(๓) อาคารอื่นใดที่มีการใช้ประโยชน์ในอาคารเช่นเดียวกันกับอาคารตาม (๑) และ (๒)

“อาคารประเภทที่ ๒” หมายความว่า

(๑) อาคารอยู่อาศัย อาคารอยู่อาศัยรวม ห้องแถว ดึกแถว บ้านแถว บ้านแฝด ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

(๒) อาคารชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

(๓) หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก

(๔) อาคารที่ใช้เป็นสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และอาคารที่ใช้เป็นโรงพยาบาลของทางราชการ

(๕) อาคารที่ใช้เป็นสถานที่ศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน อาคารที่ใช้เป็นโรงเรียนของทางราชการ อาคารที่ใช้เป็นสถานที่ศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และอาคารที่ใช้เป็นสถานที่ศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของทางราชการ

(๖) อาคารที่ใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมทางศาสนา

(๗) อาคารอื่นใดที่มีลักษณะของการใช้ประโยชน์ในอาคารเช่นเดียวกันกับอาคารตาม (๑)

(๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖)

“อาคารประเภทที่ ๓” หมายความว่า

(๑) โบราณสถานตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน

แห่งชาติ

(๒) อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างในลักษณะอื่นใดที่มีลักษณะ ไม่มั่นคงแข็งแรงแต่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม

“ความเร็วอนุภาคสูงสุด (Peak Particle Velocity: PPV, V_{max})” หมายความว่า ค่าความเร็วของความสั่นสะเทือนในแนวแกนนอน (แกน X หรือ แกน Y) หรือแนวแกนตั้ง (แกน Z) ที่มีค่าสูงสุด

“ความสั่นสะเทือนกรณีที่ ๑” หมายความว่า ความสั่นสะเทือนที่ไม่ทำให้เกิดการล้มและการสั่นพ้องของโครงสร้างอาคาร

“ความสั่นสะเทือนกรณีที่ ๒” หมายความว่า ความสั่นสะเทือนที่ทำให้เกิดการล้มหรือการสั่นพ้องของโครงสร้างอาคาร

“การสั่นพ้อง (Resonance) ของโครงสร้างอาคาร” หมายความว่า ปรากฏการณ์ใด ๆ ที่ก่อให้เกิดการสั่นสะเทือนใกล้เคียงหรือมีค่าเท่ากับความถี่ธรรมชาติ (Natural Frequency) ของโครงสร้างอาคารนั้น

“ความถี่ธรรมชาติ (Natural Frequency) ของโครงสร้างอาคาร” หมายความว่า ความถี่ในการสั่นสะเทือนของโครงสร้างอาคารหรือส่วนประกอบของอาคารแต่ละอาคารที่มีลักษณะเฉพาะภายใต้การสั่นแบบอิสระ

“โครงสร้างอาคาร” หมายความว่า ส่วนของอาคารที่เป็นเสา คาน ดง พื้นหรือส่วนอื่นซึ่งโดยสภาพถือได้ว่ามีความสำคัญต่อความมั่นคงแข็งแรงของอาคารนั้น

“ส่วนประกอบของอาคาร” หมายความว่า ส่วนของอาคารที่นอกเหนือจากโครงสร้างอาคารที่มีการยึดอย่างมั่นคงกับโครงสร้างอาคาร

ผลกระทบด้านความสั่นสะเทือนต่อ แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม

- ต้องไม่เกินมาตรฐานอาคารประเภท 3 ซึ่งเป็นระดับที่ไม่เกิดผลกระทบแม้จะเป็นโบราณสถาน
- ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษกับอาคารที่มีรากฐานพิเศษ หรือเปราะบางกว่าโบราณสถานประเภทอื่น

ข้อ ๒ กำหนดมาตรฐานความสั่นสะเทือนเพื่อป้องกันผลกระทบต่ออาคารดังต่อไปนี้

อาคารประเภทที่	จุดตรวจวัด	ความถี่ (เฮิรตซ์)	ความเร็วอนุภาคสูงสุดไม่เกิน (มิลลิเมตรต่อวินาที)	
			ความสั่นสะเทือนกรณีที่ ๑	ความสั่นสะเทือนกรณีที่ ๒
๑	๑.๑ ฐานรากหรือชั้นล่างของอาคาร	$f \leq ๑๐$	๒๐	-
		$๑๐ < f \leq ๕๐$	$๐.๕ f + ๑๕$	
		$๕๐ < f \leq ๑๐๐$	$๐.๒ f + ๓๐$	
		$f > ๑๐๐$	๕๐	
	๑.๒ ชั้นบนสุดของอาคาร	ทุกความถี่	๔๐	๑๐
๒	๒.๑ ฐานรากหรือชั้นล่างของอาคาร	$f \leq ๑๐$	๕	-
		$๑๐ < f \leq ๕๐$	$๐.๒๕ f + ๒.๕$	
		$๕๐ < f \leq ๑๐๐$	$๐.๑ f + ๑๐$	
		$f > ๑๐๐$	๒๐	
	๒.๒ ชั้นบนสุดของอาคาร	ทุกความถี่	๑๕	๕
๓	๓.๑ ฐานรากหรือชั้นล่างของอาคาร	$f \leq ๑๐$	๓	-
		$๑๐ < f \leq ๕๐$	$๐.๑๒๕ f + ๑.๖๕$	
		$๕๐ < f \leq ๑๐๐$	$๐.๐๔ f + ๖$	
		$f > ๑๐๐$	๑๐	
	๓.๒ ชั้นบนสุดของอาคาร	ทุกความถี่	๘	๒.๕
๓	๓.๓ พื้นอาคารในแต่ละชั้น	ทุกความถี่	๒๐	๑๐

หมายเหตุ

- ๑) f = ความถี่ของความสั่นสะเทือน η เวลาที่มีความเร็วอนุภาคสูงสุดมีหน่วยเป็นเฮิรตซ์
- ๒) * = กำหนดมาตรฐานไว้เฉพาะค่าความเร็วอนุภาคสูงสุดในแกนนอน
- ๓) ** = กำหนดมาตรฐานไว้เฉพาะค่าความเร็วอนุภาคสูงสุดในแกนตั้ง
- ๔) การวัดค่าความสั่นสะเทือนสูงสุดสำหรับความถี่ที่ ๒ ตามข้อ ๑.๒, ๒.๒ และ ๓.๒ ให้วัดที่ชั้นบนสุดของอาคารหรือชั้นอื่นซึ่งมีความถี่ความสั่นสะเทือนสูงสุด
- ๕) การวัดค่าความสั่นสะเทือนที่พื้นอาคารในแต่ละชั้นตามข้อ ๑.๓, ๒.๓ และ ๓.๓ ให้ยกเว้นการวัดที่ฐานรากหรือชั้นล่างของอาคาร

ปัจจัยมบท มาตรการลดผลกระทบ

หากผลกระทบไม่
สามารถหลีกเลี่ยง และ
มีความรุนแรงต้อง
ยกเลิกโครงการ!!!

ดังนั้นการเลือกรับงานจึง
สำคัญ ในการพิจารณาเลือกรับ
งานควรมีประเด็นพิจารณา
เรื่องมรดกทางวัฒนธรรม
ประกอบการรับงานด้วย

มาตรการลดผลกระทบทางทัศนียภาพ

- ใช้การออกแบบช่วยลดผลกระทบ เช่น Inside out และ Outside in เป็นต้น
- ใช้พื้นที่สีเขียวช่วยลดผลกระทบ โดยจะทำได้ Source หรือ Receptor ก็ได้
- ปรับส่วนของโครงการที่มีผลต่อทัศนียภาพ
- ฯลฯ

ชุมชนชาวไทเบิ้ง กรณี เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์

- มีการทำคันเสริมยกระดับน้ำ (Dike) เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกับชุมชนชาวไทเบิ้ง
- เป็นการหลีกเลี่ยงผลกระทบโดยการออกแบบเสริม

ประตุน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์ กับ กรณี แหล่งโบราณคดีต้นไทร

เป็นการออกแบบ
เพื่อลดผลกระทบที่มี
ต่อแหล่งโบราณคดี

มาตรการลดผลกระทบทางด้านมลพิษทางอากาศ

- การเพิ่มพื้นที่สีเขียว เพื่อลดผลกระทบจากมลสาร อาทิ ฝุ่นละออง ขนาดต่างๆ โดยการเบี่ยงเบนทิศลม
- ในระยะก่อสร้างจะต้องมีมาตรการลดผลกระทบจากแหล่งกำเนิด อาทิ การพรมน้ำเพื่อลดฝุ่นละออง เป็นต้น

ใช้ประโยชน์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

มาตรการลดผลกระทบจากความสั่นสะเทือน

- ใช้เทคนิควิธีในการทำฐานรากที่มีผลกระทบจากความสั่นสะเทือนน้อย
- การออกแบบค้ำยัน เพื่อลดผลกระทบจากความสั่นสะเทือน
- การออกแบบโครงสร้างใต้ดิน เพื่อกันการเคลื่อนของอนุภาคดิน

ขอบพระคุณครับ

